

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

ÖZNE ÇOCUK: TÜRKİYE'DE ÇOCUK HAKLARININ DESTEKLENMESİ İÇİN TEKNİK YARDIM

Proje Referans No: NEAR/ANK/2021/EA-RP/0070

Sözleşme No: TR2017/RL/02/A3-01/001

**FAALİYET 2.3 ÇOCUK BAKIM HİZMETLERİNİN KALİTESİNİ
ARTIRMAK İÇİN EN İYİ STANDARTLARIN, UYGULAMALARIN VE
KALİTE DEĞERLENDİRME ARAÇLARININ MASABAŞI İNCELEMESİ**

Ağustos 2023

WEglobal

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	2
TABLO GRAFİK VE ŞEKİL DİZİNİ	4
KISALTMALAR.....	5
1. YÖNETİCİ ÖZETİ.....	6
1.1. Gerekçe ve Amaçlar	6
1.2. Türkiye’de Uygulanan Çocuk Koruma Standartları	6
1.3. AB Ülkelerinde Uygulanan Çocuk Koruma Standartları	7
1.4. AB Ülkelerinde Uygulanan Alternatif Bakım Modelleri.....	9
1.5. Çocuklar ve Aileleri için Risk Değerlendirme Araçları	10
1.6. Çocuk Koruma Hizmetlerinin Kalitesini Değerlendirme Araçları	10
1.7. Genel Değerlendirme	11
2. GİRİŞ.....	13
3. TÜRKİYE’DE UYGULANAN ÇOCUK KORUMA STANDARTLARI	14
3.1. Minimum Standartlar (MS)	14
3.2. Öz Değerlendirme (ÖD).....	18
3.3. Öz Değerlendirme (ÖD) ve Minimum Standartlar (MS) İlişkisi	19
4. Avrupa Birliğinde Uygulanan Çocuk Koruma Standartları.....	24
4.1. Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin Avrupa Birliği Kılavuz İlkeleri.....	24
4.2. İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar	26
4.3. Çocuklar için Kalite	42
4.4. İrlanda Çocuk Koruma ve Refahına İlişkin Ulusal Standartlar.....	46
4.5. Finlandiya - Çocuk Refahı için Kalite Önerisi.....	50
5. AB ÜLKELERİNDE UYGULANAN ALTERNATİF BAKIM MODELLERİ.....	57
5.1. İrlanda	57
5.2. Finlandiya	66
5.3. Bulgaristan	70
6. ÇOCUK VE AİLELER İÇİN RİSK DEĞERLENDİRME ARAÇLARI	78

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

6.1. Çocuk Koruma Alanında Özel Olarak Geliştirilmiş Risk Değerlendirme Araçları	78
6.2. Farklı Amaçlar İçin Geliştirilmiş Standardize Edilmiş Bazı Araçlar	81
7. ÇOCUK KORUMA HİZMETLERİNİN KALİTESİNİ DEĞERLENDİRME ARAÇLARI	83
7.1. DataCare Projesi.....	83
7.2. TUSLA Performans ve Faaliyet Raporlama Sistemi	88
8. GENEL DEĞERLENDİRME.....	89
8.1. AB’de uygulanan standartların MS ve ÖD’ye olan katkısının değerlendirilmesi	89
8.2. AB’de uygulanan alternatif bakım modellerinin standartlar açısından katkısının değerlendirilmesi	90
8.3. Çocuklar ve Aileleri için Risk Değerlendirme Araçları	90
8.4. Çocuk Koruma Hizmetlerinin Kalitesini Değerlendirme Araçları	90
KAYNAKLAR	92

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

TABLO GRAFİK VE ŞEKİL DİZİNİ

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Minimum Standartlar (MS)	15
Tablo 2. Mesleki Uygulama Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri	19
Tablo 3. Kişisel Bakım Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri	20
Tablo 4. Personel Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri	21
Tablo 5. Kaynaklar Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri	21
Tablo 6. Yönetim Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri	22
Tablo 7. ÇKÇG Minimum Standartlar	30
Tablo 8. ÇKÇG Standartları ile MS ve ÖD'nin Karşılaştırılması	41
Tablo 9. Çocuklar için Kalite Standartları	45
Tablo 10. İrlanda Çocukların Korunması ve Refahına İlişkin Ulusal Standartlar	49
Tablo 11. Sisteme yeni giren çocukların yıllara göre farklı alternatif bakım türlerine yerleştirilen çocuk sayıları - İrlanda	59
Tablo 12. Yıllara Göre Özel Bakıma Yönlendirilen ve Yerleştirilen Çocuk Sayısı	61

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Çocuklar için Kalite Standart Alanları	44
Şekil 2. İrlanda Çocukların Korunması ve Refahına İlişkin Ulusal Standartların Temaları	48
Şekil 3. TUSLA'nın İrlanda'da Bölgesel Yapılanması	58
Şekil 4. Alternatif Bakım Türlerine Göre Çocuk Sayıları, Ocak 2023	59
Şekil 5. Finlandiya DataCare Bilgileri	69
Şekil 6. DataCare'den alınmış bir örnek grafik	84
Şekil 7. Datacare'in bilgi topladığı alanlar ve ülkelerin durumunu gösteren şekil	87
Şekil 8. Ülkelerin alternatif bakıma ilişkin istatistikleri	87

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

KISALTMALAR

Kısaltma	Açılımı
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
ASHB	Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
ÇHGM	Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
ÇHS	Çocuk Haklarına Dair Sözleşme
ÇKÇG	Çocuk Koruma Çalışma Grubu
ÇKY	Çocuk Koruma Yasası
ÇYM	Çocuk Yerleşim Merkezleri
ECSE	Early Child Special Education [Erken Çocukluk Özel Eğitimi]
FTPC	Family-type Placement Centers [Aile Tipi Yerleştirme Merkezleri]
HIQA	Health Information and Quality Authority [Sağlık Bilgisi ve Kalite Kurumu]
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MS	Minimum Standartlar
ÖBM	Özel Bakım Merkezleri
ÖD	Öz Değerlendirme
SDM	Structured Decision Making Tools [Yapılandırılmış Karar Verme Araçları]
SGH	Small Group Home [Küçük Grup Evleri]
SHÇEK	Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
SKH	Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SY	Sosyal Yardım Yasası
TUSLA	İrlanda Çocuk ve Aile Kurumu
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

1.1. Gerekçe ve Amaçlar

Avrupa Birliği (AB) tarafından finanse edilen Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının (ASHB) yararlanıcısı olduğu "Özne Çocuk: Türkiye'de Çocuk Haklarının Desteklenmesi Teknik Yardım Projesi"nin genel amacı, Türkiye'deki tüm bireylerin, tüm alanlarda, ayırım gözetmeksizin tüm temel hak ve özgürlüklerden tam olarak yararlanmasına yönelik ölçülebilir bir ilerlemenin sağlanmasıdır. Projenin 2. bileşeni, kapsayıcı ve gerekli standartları karşılayan, etkili bir çocuk bakım ve koruma sistemi oluşturulmasıyla ilgilidir. İçerisinde farklı faaliyetler bulunduran bu bileşenin 3. faaliyetinin genel amacı AB'de uygulanan kalite yaklaşımlarının ortak noktalarını ve farklılıklarını ele alarak Türkiye'deki çocuk bakım hizmetleri alanında kalite standartlarının geliştirilmesine katkıda bulunmaktır. Bu rapor, Projenin 2. bileşeninde yer alan "2.3. Çocuk Bakım Hizmetlerinin Kalitesini Artırmak İçin En İyi Standartların, Uygulamaların ve Kalite Değerlendirme Araçlarının Masa Başı İncelemesi" faaliyeti kapsamında geliştirilmiştir.

Türkiye'de 2005 yılından bu yana üzerinde çalışılan ve son olarak 2013 yılında çocuk koruma hizmetlerinin belirli alanlarında uygulanmaya başlanan Minimum Standartların (MS) günümüz şartlarında, çocuk koruma alanında değişen ihtiyaçları, uygulanan yeni çocuk koruma ve alternatif bakım modellerini karşılayacak şekilde iyileştirilmesine ve kapsamının artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda, bu raporda Türkiye'de ve AB'de uygulanan çocuk koruma hizmetlerinin sunumuna yönelik kapsayıcı kalite standartları, çocuk koruma uygulamaları, aile ve çocuklar için risk değerlendirme araçları ile çocuk koruma hizmetlerinin kalitesini değerlendirme araçları incelenmiştir. **Faaliyet 2.3 kapsamında geliştirilmiş bu rapor sonucunda ortaya konan standartlar, bulgular ve iyi uygulama örnekleri, korunma ihtiyacı olan çocukların ilgili hizmetlere erişiminin artırılmasına yönelik bir dizi öneriyi içerecek olan 2.2 faaliyetinde hazırlanacak öneri raporuna zemin oluşturacaktır.**

Raporda, arka plan bilgisi ve belirtilen amaçları açıklayan giriş bölümünün ardından öncelikle Türkiye'de uygulanan Minimum Standartlar (MS) ve Öz Değerlendirme (ÖD) ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Raporun üçüncü bölümü, AB'de uygulanan standartlarla ilgili örnekleri içermektedir. Raporun dördüncü bölümünde İrlanda, Finlandiya ve Bulgaristan'ın çocuk koruma sistemleri ve alternatif bakım modellerine yer verilmiştir. Beşinci bölümde çocuklar ve aileler için geliştirilmiş risk değerlendirme araçları ile ilgili ve altıncı bölümde ise çocuk koruma hizmetlerinin kalitesini değerlendiren araçlarla ilgili örnekler sunulmuştur.

1.2. Türkiye'de Uygulanan Çocuk Koruma Standartları

Geçici ya da sürekli olarak aile ortamından mahrum kalan çocuklara bakım ve koruma hizmetlerinin sunulması ve bu hizmetlere ilişkin standartların belirlenmesi, ASHB Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇHGM) sorumluluğunda yürütülmektedir. Yürütülen çocuk koruma hizmetleri ile ilgili kalite standartları çalışmaları

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye’de yaklaşık 10 yıl önce uygulamaya konulmuştur. Bu doğrultuda, Bakanlık bünyesinde sistematik çalışmalar devam etmektedir. Bakanlık, bu standartların alanda uygulanmasını destekleyen iki ana rehber ve yardımcı materyal hazırlamıştır. Bunlar; *Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklar için Ulusal Minimum Standartlar El Kitabı* ve *Öz Değerlendirme Rehberi*’dir (ASHB, 2014a; ASHB, 2014b). Hazırlanan bu materyaller, yönergelerle desteklenmiş olup bu kapsamda MS’nin nasıl uygulanacağını açıkladığı 20.03.2013 tarihli ve 326 sayılı “Minimum Standartlar İzleme ve Değerlendirme Programının Uygulanmasına Dair Yönerge” yayınlanmıştır (ASHB, 2013). MS ve ÖD’ye ilişkin genel bilgiler aşağıda yer almaktadır.

1.2.1. Minimum Standartlar (MS)

Kapsayıcı bir çocuk koruma sistemini geliştirmeyi hedefleyen kanunlar ve yönetmeliklerle birlikte MS, her ne şekilde olursa olsun ebeveyninin bakım ve korumasından yoksun kalmış olan çocuklara ve gençlere sunulan bakım, koruma ve gözetim hizmetlerinin kalitesinin ÇHS’ye uygunluğunu garanti altına almaya yönelik olarak uygulamaya konulmuştur. MS, çocuklara sunulan hizmetlerde çocuğu merkeze alan bakış açısının desteklenmesi, hizmet kalitesinin standartlarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasını sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. MS; mesleki uygulama, kişisel bakım, personel, kaynaklar ve yönetim gibi 5 ana başlık ve 28 standart altında sunulmuş rehber haline getirilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır (ASHB, 2014b).

1.2.2. Öz Değerlendirme (ÖD)

Geliştirilen minimum standartların üzerine inşa edilen ikinci önemli sistem ise ÖD sistemidir. Bu kapsamda, Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF)’nin teknik desteği ve Bakanlık İç Denetim Birimi Başkanlığının danışmanlığında “Çocuk Bakım Hizmetlerinde İç Kontrolün Güçlendirilmesi ve Öz Değerlendirme Sisteminin Oluşturulması Projesi” yürütülmüş ve proje sonucunda, bakım hizmetleri alanında çalışan yöneticilerin, belirlenmiş kalite göstergeleri doğrultusunda kendi hizmetlerini değerlendirmelerine yönelik bir araç olan “ÖD Sistemine İlişkin Uygulama Rehberi” hazırlanmıştır (ASHB, 2014b). Rehberin hazırlanmasındaki esas amaç, sahadaki uygulayıcılara karşılaştıkları süreçlerde pratik olarak başvurabilecekleri bir rehber sunmak ve MS’leri karşılama noktasında kurumların kendilerini değerlendirmelerine imkân sağlamak olmuştur.

1.3. AB Ülkelerinde Uygulanan Çocuk Koruma Standartları

Raporda AB’de uygulanan standartlara temel oluşturan ilkelere ve özellikle çocuk koruma alanında geliştirilmiş standartlara ilişkin örnekler sunulmuştur. Raporda yer alan standartlar aşağıda listelenmiştir:

- Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin AB Kılavuz İlkeleri (2017)
- İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar (ÇKÇG, 2015; ÇKÇG, 2019)
- Çocuklar için Kalite (Quality4Children, 2007).
- İrlanda Çocuk Koruma ve Refahına İlişkin Standartlar (HIQA, 2012)
- Finlandiya Çocuk Refahı için Kalite Önerisi (Finland Ministry of Social Affairs and Health, 2020)

Raporda, bu standartlara ilişkin genel bilgiler, standartlar ve bunların alt standartları ayrıntılarıyla sunulmuştur.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

1.3.1. Avrupa Birliğinin Çocuk Haklarının Geliştirilmesi ve Korunmasına Yönelik Kılavuz İlkeleri

AB'nin "Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin Kılavuz İlkeleri (2017)", çocuk hakları konusundaki uluslararası standartlara dikkat çeken ve AB kurumlarına ve üye devletlere rehberlik etmek amacıyla oluşturulmuş bir kılavuzdur. Bu belge, evrensel ilkelerle zenginleştirilmiş olup çocuk hakları konusunda genel bir çerçeve sunmaktadır. Kılavuzun temel hedefi, AB üye devletlerinin kendi mevzuat ve politikalarını geliştirmek, güçlendirmek ve aynı zamanda AB'nin uluslararası arenada çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesi konusundaki etkinliğini artırmaktır. Bu çerçevede, AB üye devletlerine çocuk haklarının korunması konusundaki uluslararası ve sivil toplum örgütleriyle kurulan iş birliğini genişletmeleri ve derinleştirmeleri için yol gösterici somut bir çerçeve sunmaktadır.

Belge, ayrıca Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerine (SKH) uyum sağlamaya ve bu hedeflerin çocuk hakları yönünden uygulanmasını kolaylaştırmaya ilişkin de kapsamlı bir yaklaşım sunmaktadır. Yeniden düzenlenen yönergeler ile Genel Uygulama Önlemlerinin hayata geçirilmesini hedefleyen, insan haklarına yönelik bir yaklaşımı benimsemekte ve "hiçbir çocuğu geride bırakmamayı" hedeflemektedir. Bu nedenle, Avrupa Birliği Kılavuz İlkeleri, çocuk haklarına yönelik somut, pratik ve uygulanabilir bir yol haritası sunmaktadır. Kılavuz İlkeleri, AB üye devletlerinin çocuk haklarını ulusal düzeyde daha etkili bir şekilde koruyabilmesi ve bu hakları daha geniş bir bağlamda (AB'nin dış eylemleri ve uluslararası iş birlikleri bağlamında) geliştirebilmesi için gereken rehberliği sağlamaktadır. "Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin AB Kılavuz İlkeleri (2017)", AB kurumlarına ve AB üye devletlerine çocuk haklarına ilişkin uluslararası standartları hatırlatmak ve pratik bir rehberlik sağlamak için hazırlanmış genel ilkeleri içermektedir. Bu kılavuzla, ortaklık yapan ülkelerin kendi sistemlerini güçlendirmesi, AB dış eylemlerinde tüm çocukların haklarını geliştirme ve korumadaki rollerini artırması, uluslararası ve sivil toplum örgütleriyle iş birliğini daha da pekiştirmesi hedeflenmiştir. SKH ile uyumlu olarak revize edilmiş yönergeler, Genel Uygulama Önlemlerinin uygulanmasına yönelik insan haklarını kapsayan, hak temelli bir yaklaşım benimseyerek "hiçbir çocuğu geride bırakmamayı" amaçlamaktadır.

1.3.2. İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar

Artan iç savaşlar, düzensiz göç, iltica ve sığınma talepleri milyonlarca çocuğu evsiz, gözetimsiz ya da korunmasız hale getirmiştir. Bu bağlamda risk altındaki çocuklar için Çocuk Koruma Çalışma Grubu (ÇKÇG; Child Protection Working Group-CPWG), tarafından koruma standartları geliştirilmiştir. 10 temel ilke ve 28 standart ile oluşturulan MS'ler sosyal hizmet müdahalesi ile yakından ilişkilendirilmiştir. Standartlar dört temel bölümden oluşmaktadır. Bunlar; kaliteli bir çocuk koruma müdahalesi sağlamak için standartlar, çocuk koruma risklerine yönelik standartlar, yeterli çocuk koruma stratejisi geliştirmek için standartlar ve sütunda sektörler arası çalışma standartlarıdır (CKÇG, 2019).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

1.3.3. Çocuklar İçin Kalite

Çocuklar için Kalite (Quality4Children), ebeveyn bakımından yoksun olan çocukların durumunu iyileştirmek ve aile harici bakımın kalite standartlarını sağlayarak çocukların gelişimi desteklemek amacıyla ÇHS'yi temel alarak geliştirilmiş bir projenin ürünüdür. Standartların oluşturulmasında ayrımcılık yapmama, çocuğun görüşlerine saygı duyma, çocuğun yüksek yararını koruma, yaşama, hayatta kalma ve gelişme hakkı gibi ÇHS'nin temel ilkelerinden ve özellikle aile harici bakım konusunda deneyimi olan kişilerin aktarımlarından yararlanılmıştır. Üç yıllık bir süre içerisinde, 30'dan fazla Avrupa ülkesinde, alternatif bakım deneyimi olan 500 çocuk ve ailesi ile bu alanda çalışan uygulayıcıların deneyimleri analiz edilerek çocuklar için kalite standartları oluşturulmuştur. Çocuklar için Kalite "Ebeveyn bakımından yoksun çocuklara destekleyici, koruyucu ve şefkatli bir ortamda yaşayarak kendi kendine yetebilme ve toplumun katılımcı üyeleri olmaları için geleceklerini şekillendirme şansı verilmelidir." anlayışını ilke edinmiştir (Quality4Children, 2007).

1.3.4. İrlanda Çocuk Koruma ve Refahına İlişkin Standartlar

AB ülkeleri içerisinde uzun yıllardır uygulanan ve en gelişmiş standartlara sahip ülkelerden biri İrlanda'dır. İrlanda'da bulunan *Health Information and Quality Authority* [HIQA, Sağlık Bilgisi ve Kalite Kurumu] tarafından geliştirilen standartların amacı, yeterli bakım almayan ve korunamayan çocukların refahını sağlamaya ve geliştirmeye yönelik işlevleri yerine getirirken çocuk ve aile hizmetlerinin niteliklerini tanımlamak ve çocuklara verilen bakım hizmetlerinin kalitesi ve güvenliği ile ilgili konuları ele almaktır. Standartlar, 6 farklı temayı içermektedir. Bunlardan ilk ikisi kalite, diğer dört tema ise kapasite ve yetenek alanlarıyla ilişkilidir. Bu temalar; çocuk merkezli hizmetler, güvenli ve etkili hizmetler, liderlik yönetim ve yönetim, kaynakların kullanımı, iş gücü, bilginin kullanımı başlıkları altında ele alınmıştır (HIQA, 2012).

1.3.4. Finlandiya Çocuk Refahı için Kalite Önerisi Rehberi

Finlandiya Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı ile Finlandiya Yerel ve Bölgesel Yetkililer Derneği tarafından ortak olarak yayınlanan kalite standartları; uzmanlardan, hizmet sağlayıcılardan, vatandaşlardan, özel ve üçüncü sektörlerdeki tecrübeli kişilerden oluşan geniş bir kitleden görüş alınarak hazırlanmıştır. Çocuk koruma hizmetinin günümüzde, daha fazla ölçekte çok meslekli bir hizmet olarak ele alınması gerekliliği ve sektörler arası iş birliğini öne çıkaran standartlar; çocuk haklarını, ilişki temelli ve çocuk odaklı çalışmalarını güçlü bir şekilde vurgulamaktadır. Standartların ana başlıkları; alternatif bakımda bulunan çocukların hakları, çocuğun yüksek yararı, bakım ve korunma hakkı, katılım, bilgi edinme hakkı, yakınlarıyla temas sürdürme hakkı, alternatif bakım sonrası destek alma hakkı, denetim ve yasal koruma olarak ele alınmıştır (Malja vd., 2020).

1.4. AB Ülkelerinde Uygulanan Alternatif Bakım Modelleri

Bu bölümde AB üyesi ülkelerden İrlanda, Finlandiya ve Bulgaristan'da var olan çocuk koruma sistemi ve alternatif bakım uygulamaları ele alınmıştır. İrlanda ve Finlandiya, gelişmiş ve kapsayıcı çocuk koruma sistemine sahip iki ülke olarak görülmektedir. Bu ülkeler, alternatif bakıma yönlendirmede aile temelli bakıma vurgu yapmakta ve

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

kurum bakımını 12 yaşından büyük, davranışları ve gereksinimleri başka herhangi bir şekilde yönetilemeyecek kadar zorlayıcı olan çocuklar için önermektedir. Her iki ülke de özellikle kuruluş bakımı altındaki çocukların iyileşebilecekleri, gelişebilecekleri ve hayatlarında ilerleyebilecekleri fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak güvenli bir alan sağlamayı amaçlayan standartlar oluşturmuştur. Bulgaristan ise kapsayıcı ve aile temelli çocuk koruma sistemine geçiş için verilecek örnekler barındırmaktadır. Raporda üç ülkenin çocuk koruma sistemi ve alternatif bakım modellerine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

1.5. Çocuklar ve Aileleri için Risk Değerlendirme Araçları

Risk değerlendirme araçları, çocuğun güvenliği ile refahına yönelik önemli ve açıkça gözlemlenebilir tehditler hakkında sistematik bilgilerin toplanmasına yarayan araçlardır. Amaç, bir çocuğun yakın gelecekte kötü muameleye maruz kalma olasılığının derecesini belirlemektir. Bu raporda özellikle AB'de kullanılan risk değerlendirme araçları ile birlikte bu konuda öncü ve gelişmiş çalışmalara ev sahipliği yapan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Avustralya'da geliştirilen ve risk değerlendirme yöntemi olarak dünya genelinde kullanılabilir araçlara da vurgu yapılmıştır.

1.6. Çocuk Koruma Hizmetlerinin Kalitesini Değerlendirme Araçları

Çocuk koruma hizmetlerinin kalitesinin değerlendirilmesi ve izlenmesi, çocuk refahına yönelik politikaların etkili biçimde tasarlanabilmesi için hayati önem taşır. Bu bağlamda, çocuk koruma hizmetlerine ilişkin düzenli veri toplama ve bu verilerin işlenmesi, hizmet kalitesini belirlemek için kritik göstergelerden birini oluşturur. Bu raporda, AB çerçevesinde uygulanan iki önemli kalite değerlendirme ve izleme sistemi ele alınmıştır. Bu sistemlerden biri, Avrupa Komisyonu tarafından geliştirilmiş çocuk koruma ve sosyal içerme konusunda üye devletlerin gelişimini izlemeyi amaçlayan DataCare sistemidir.

DataCare sistemi, Avrupa Komisyonunun çocuk koruma politikalarının izlenmesine yönelik olarak, Avrupa Çocuk Garantisinin uygulanmasındaki ilerlemeyi ölçmek için ortak bir izleme çerçevesi oluşturmayı hedefler. Bu çerçeve, çocuk refahıyla ilgili politikaların etkinliğini ve etkisini belirlemek için çeşitli göstergeleri kullanmaktadır.

Sistem özellikle, çocukların aile ortamı dışında bakıldığı durumlara, yani alternatif bakım oranlarına odaklanır. Üye devletlerden toplanan veriler, bu alanın genel görünümünü sağlamak için standartlaştırılmış ve sunulmuştur. Bu süreç, politika yapıcıların çocukların refahına ilişkin politikaların uygulanmasındaki genel ilerleme durumunu değerlendirebilmelerini sağlar.

AB üyesi ülkeler içerisinde İrlanda oldukça gelişmiş bir çocuk koruma hizmetleri izleme sistemine sahiptir. İrlanda Çocuk ve Aile Kurumu (TUSLA¹) çocuk koruma hizmetlerinden sorumlu kurumlardan biridir. TUSLA, çocuk

¹ Bahsi geçen ifade, İrlandaca'dır. "Tús" kelimesi "başlangıç" anlamına gelirken, "Lá" kelimesi "gün" anlamına gelir. İkisinin birleşimi olan "Tús Lá", "çocuklar için yeni bir gün" anlamına gelir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

koruma ile ilgili uygulama ve düzenlemeler yapmanın yanında bu alanda veri toplama ve izleme sistemini yönetmektedir. Aynı zamanda, çocuk koruma alanındaki uygulamaları izleyen ve iyileştirici uygulamalarla kalitesini artırmaktan sorumlu kuruluştur. TUSLA, tüm çocuk koruma sistemini izleyen, veri toplamayı büyük oranda dijitalleştirerek üç aylık şeffaf ve güncel raporlar alınmasını sağlayan bir izleme sistemi geliştirmiştir. Bu girişim, açık veri stratejisinin hedefleri doğrultusunda kamu sektörü verilerinin açık, ücretsiz ve yeniden kullanılabilir formatlarda yayınlanması yoluyla, yenilik, araştırma, analiz ve şeffaflığı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

1.7. Genel Değerlendirme

Türkiye’de uygulanmakta olan MS ve ÖD, standartların belirlenmesi açısından kapsamlı bir kaynaktır. Bununla birlikte yıllar içinde değişim gösteren çocuk profili, farklılaşan sorunlar, korunmaya ihtiyacı olan göçmen ve refakatsiz çocuk sayısının artması ve özellikle 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan deprem felaketi var olan standartların farklı çocuk koruma alanları için de özelleştirilerek genişletilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu raporda AB’de uygulanan standartlar, alternatif bakım modelleri, çocuk ve aileler için risk değerlendirme araçları ile çocuk koruma hizmetlerinin kalitesini değerlendiren araçlar ele alınmış; var olan standartlara ve uygulamalar üzerindeki olası katkısı değerlendirilmiştir.

1.7.1. AB’de uygulanan standartların MS ve ÖD’ye olan katkısının değerlendirilmesi

- AB’de uygulanan standartlar dikkate alındığında; Çocuk Haklarının Geliştirilmesi ve Korunmasına Yönelik Avrupa Birliği İlkelerini genel olarak kapsayan MS, uzun vadeli ve sürdürülebilir hedeflerin belirlenmesi ve çocukların ailelerinin sisteme katılımlarının artırılması açısından katkı sunabilir. Ayrıca, veri toplama ve bilgilere ulaşımın kolaylaşması açısından da ilkeler, standartlara yeni bir bakış açısı sağlayabilir.
- ÇKÇG tarafından geliştirilmiş olan standartlar hem sosyal hizmet sunum perspektifini yansıtmaması hem de acil durum ve göç sürecinde çocukların korunmasına ilişkin standartlar içermesi nedeni ile göç ve afetlerden etkilenen çocuklarla ilgili özel standartların oluşturulması için örnek olabilir. Bununla birlikte istismar ve ihmal mağduru, psikososyal sorunlar yaşayan, suça sürüklenmiş, çalışan, göçmen kamplarında yaşayan ya da ebeveynleri mevsimlik tarım işçisi olan risk altındaki çocuklar için oluşturulacak standartlara da ışık tutabilir.
- ÇKÇG tarafından geliştirilmiş standartlar; MS’ye savunuculuk, sistem yaklaşımı, yönetim, toplum temelli yaklaşımlar ve özellikle sektörler arası çocuk koruma yaklaşımıyla ilgili standartların eklenmesi konusunda önemli bir kaynak olarak görülmektedir.
- Çocuklar için kalite standartları ise özellikle çocuk ve aile odaklı bakış açısının MS için yeniden değerlendirilmesi ve bakım sonrası süreçlerin standardize edilmesi için önerilebilir.
- İrlanda Çocukların Korunması ve Refahına İlişkin Standartlar ise MS’nin güçlendirilebileceği yönler olan kaynakların kullanımı, iş gücü, bilginin kullanımı gibi alanlarda örnek teşkil edebilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Finlandiya’da uygulanan çocuk koruma standartları ise Türkiye Cumhuriyetinin farklı mevzuatlarında yer verilen çocuğun yakınlarıyla teması sürdürme hakkı, alternatif bakım sonrası destek alma hakkı, denetim ve yasal korunma hakkı gibi alanlarda paydaşlarla birlikte oluşturulacak standartları destekleyebilir.

1.7.2. AB’de uygulanan alternatif bakım modellerinin katkısının standartlar açısından değerlendirilmesi

- ÇHGM tarafından yayınlanan pek çok yönetmelik ve yönerge, bakım modelleri ile ilgili standartları içermektedir. Alternatif bakım için yaş düzenlemesi, özel gereksinimli çocukların alternatif bakım sürecinin düzenlenmesi, bakım ve bakım sonrası standartlarla uygulamaların ilişkilendirilmesi açısından örnek olabilir.
- Özellikle Finlandiya’daki uygulamalar, eğitim ve sağlık alanında yapılan iş birlikleri ve ortak çalışmalarla kapsayıcı bir çocuk koruma politikası anlayışı için yol gösterici olabilir. Var olan iş birliklerinin artırılması ve geliştirilmesi açısından yeni stratejiler sunabilir.

1.7.3. Çocuklar ve aileleri için risk değerlendirme araçları

- Dünya genelinde uygulanan risk tarama araçlarının örnekleri, farklı çocuk koruma alanlarında ön değerlendirme ve müdahaleyi destekleyen standartlar için örnek oluşturabilir. ÇHGM ve UNICEF iş birliği ile “Çocuk Koruma Alanında Karar Destek Mekanizmalarının Güçlendirilmesi Projesi” kapsamında geliştirilen ‘Çocuk Koruma Alanında Çalışan Meslek Elemanları İçin Değerlendirme Çerçevesi Rehberi’nin ilerleyen dönemlerde ÇHGM’nin alana yönelik gerçekleştireceği politika çalışmalarıyla güncellenecek versiyonları için değerlendirilebilir.

1.7.4. Çocuk Koruma Hizmetlerinin Kalitesini Değerlendirme Araçları

- Standartların uygulanmasının izlenebilmesi, müdahalenin iyileştirilebilmesi, çocuk ve aile açısından risklerin değerlendirilebilmesi, politika geliştirilmesini destekleyecek bilgilere ulaşımın kolaylaşması için en önemli mekanizma; bilgilerin sağlıklı biçimde toplanarak güncel tutulması ve gözlenebilir olmasını sağlayan bir veri izleme sistemidir. Özellikle TUSLA, çocuk koruma alanı için geliştirilmiş veri toplama araçlarıyla uzun yıllardır etkin biçimde kullanılan bir sistemdir. Tüm boyutlarıyla iyi bir uygulama örneği olarak değerlendirilmektedir. TUSLA, var olan veri toplama sisteminin iyileştirilmesi açısından katkı sağlayabilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

2. GİRİŞ

Avrupa Birliği (AB) tarafından finanse edilen Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yararlanıcısı olduğu Özne Çocuk: Türkiye’de Çocuk Haklarının Desteklenmesi Teknik Yardım Projesinin genel amacı, Türkiye’deki tüm bireylerin tüm alanlarda, ayırım gözetmeksizin tüm temel hak ve özgürlüklerden tam olarak yararlanmasına yönelik ölçülebilir bir ilerlemenin sağlanmasıdır. Bu proje ile *Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme* ve *Çocuk Haklarının Geliştirilmesi ve Korunmasına İlişkin AB Kılavuz İlkeleri* doğrultusunda çocuk haklarının korunmasına yardımcı olunması hedeflenmektedir. Bu rapor, Projenin 2. Bileşenin de yer alan “2.3. Çocuk Bakım Hizmetlerinin Kalitesini Arttırmak İçin En İyi Standartların, Uygulamaların ve Kalite Değerlendirme Araçlarının Masa başı İncelemesi” faaliyeti kapsamında geliştirilmiştir.

Projenin 2. bileşeni kapsayıcı ve gerekli standartları karşılayan, etkili bir çocuk bakım ve koruma sistemi oluşturulmasıyla ilgilidir. İçerisinde farklı faaliyetler bulunduran bu bileşenin 3. faaliyetinin genel amacı, AB’de uygulanan kalite yaklaşımlarının ortak noktalarını ve farklılıklarını ele alarak Türkiye’deki çocuk bakım hizmetleri alanında kalite standartlarının geliştirilmesine katkıda bulunmaktır. Bu rapor “2.3. Çocuk Bakım Hizmetlerinin Kalitesini Arttırmak İçin En İyi Standartların, Uygulamaların ve Kalite Değerlendirme Araçlarının Masa başı İncelemesi” faaliyeti kapsamında geliştirilmiştir. Türkiye’de 2005 yılından bu yana ara ara üzerinde çalışılan çocuk koruma hizmetleri standartlarının günümüz şartları ve çocuk koruma alanında değişen ihtiyaçları karşılayacak şekilde iyileştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye’de ve AB’de uygulanan çocuk koruma hizmetinin sunumuna yönelik kapsayıcı kalite standartları, çocuk koruma uygulamaları, aile ve çocuklar için risk değerlendirme araçları ile çocuk koruma hizmetlerinin kalitesini değerlendirme araçları raporlanmıştır. Faaliyet 2.3 kapsamında geliştirilmiş bu rapor sonucunda elde edilen standartlar, bulgular ve iyi uygulama örnekleri, koruma ihtiyacında olan çocukların ilgili hizmetlere erişiminin artırılmasına yönelik bir dizi öneriyi içerecek olan 2.2 faaliyeti kapsamında hazırlanacak öneri raporuna zemin oluşturacaktır.

Raporda, arka plan bilgisi ve belirtilen amaçları açıklayan giriş bölümünün ardından öncelikle Türkiye’de uygulanan MS ve ÖD ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Raporun üçüncü bölümü AB’de uygulanan standartlarla ilgili örnekleri içermektedir. Raporun dördüncü bölümünde İrlanda, Finlandiya ve Bulgaristan’ın çocuk koruma sistemi ve alternatif bakım modellerine yer verilmiştir. Beşinci bölümde çocuklar ve aileler için geliştirilmiş risk değerlendirme araçları ile ilgili ve altıncı bölümde ise çocuk koruma hizmetlerinin kalitesini değerlendiren araçlarla ilgili örnekler sunulmuştur.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

3. TÜRKİYE'DE UYGULANAN ÇOCUK KORUMA STANDARTLARI

Geçici ya da sürekli olarak aile ortamından mahrum kalan çocuklara bakım ve koruma hizmetlerinin sunulması ve bu hizmetlere ilişkin standartların belirlenmesi hizmetleri, ASHB'nin ÇHGM sorumluluğunda yürütülmektedir. Yürütülmekte olan çocuk koruma hizmetleri ile ilgili kalite standartları çalışmaları Türkiye'de 2013'te uygulamaya konulmuştur. Bu doğrultuda, Bakanlık bünyesinde 15 yılı aşkın bir süredir sistematik çalışmalar devam etmektedir. Bakanlık, bu standartların alanda uygulanmasını destekleyen iki ana rehber ve yardımcı materyal hazırlamıştır. Bunlar Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklar İçin Ulusal Minimum Standartlar El Kitabı² ve Öz Değerlendirme Rehberidir³.

MS'nin geliştirilmesi çalışmasına 179 personel katılım sağlamış ve bu kapsamda 14 çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştaylara, ebeveyn bakımından yoksun kalan çocuklara hizmet veren o dönemki adıyla Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK), Adalet Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı kurum/kuruluşlarının doğrudan çocukla çalışan yönetici, uzman ve bakım/koruma/güvenlik hizmetleri personeli katılmıştır. Çalıştaylar sonrasında uyarlanan MS, geliştirilen standartların takibi ve uygulanmasının desteklenmesi amacıyla "Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklara İlişkin Minimum Standartlar İzleme ve Değerlendirme Bilgi İşlem Sistemi" tanımlanmış ve Bakanlığın 20.03.2013 tarihli ve 326 sayılı "Minimum Standartlar İzleme ve Değerlendirme Programının Uygulanmasına Dair Yönerge"siyle Türkiye genelinde uygulanmasına başlanmıştır (ASHB, 2014b).

Bununla beraber personelin standartlara ilişkin bilgilerinin artırılması ve uygulamalarının desteklenmesi amacıyla 2011-2012 yıllarında eğitim programları düzenlenmiştir. Bu eğitim programlarına 180 kişi katılım sağlamıştır. Geliştirilen minimum standartların üzerine yapılandırılan ikinci önemli sistem ise Öz Değerlendirme Sistemidir. Bu kapsamda; UNICEF'in teknik desteği ve Bakanlık İç Denetim Birimi Başkanlığının danışmanlığında "Çocuk Bakım Hizmetlerinde İç Kontrolün Güçlendirilmesi ve Öz Değerlendirme Sisteminin Oluşturulması Projesi" yürütülmüş ve proje sonucunda bakım hizmetleri alanında çalışan yöneticilerin belirlenmiş kalite göstergeleri doğrultusunda kendi hizmetlerini değerlendirmelerine yönelik bir araç olan "Öz Değerlendirme" sistemine ilişkin Uygulama Rehberi hazırlanmıştır (ASHB, 2014a).

3.1. Minimum Standartlar (MS)

Ortak bir bakış açısı ile çocuk koruma hizmeti sunma ihtiyacı MS ile ilgili çalışmaların başlamasında etkili olmuştur. Böylece ASHB ve UNICEF iş birliği ile "Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklar İçin Minimum Standartların Geliştirilmesi" çalışması başlatılmıştır. Bu kapsamda uyarlanan uluslararası "28 Minimum Standardın

²<https://www.unicef.org/turkiye/media/4311/file/Ebeveyn%20Bak%C4%B1m%C4%B1ndan%20Yoksun%20C3%87ocuklar%20i%C3%A7in%20Ulusal%20Minimum%20Standartlar%20El%20Kitap%C3%A7%C4%B1C4%9F%C4%B1.pdf>

³<https://www.unicef.org/turkiye/raporlar/%C3%A7ocuk-bak%C4%B1m-kurulu%C5%9Flar%C4%B1-i%C3%A7in-%C3%B6z-de%C4%9Ferlendirme-uygulay%C4%B1c%C4%B1-el-kitab%C4%B1>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye Koşullarına Uyarlanması Çalışması" ile "Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklar İçin Minimum Standartlara İlişkin Yasal Doküman Tarama Çalışması" yürütülmüştür. Çalışma, iki uluslararası uzmanın desteği ile Türk uzmanlardan oluşan Ulusal Danışma Ekibi tarafından yürütülmüştür (ASHB, 2014a).

Birçok paydaşın, geliştirilmesinde yer aldığı ve fikri destek sunduğu bir sürecin ardından "Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklara İlişkin Minimum Standartlar İzleme ve Değerlendirme Bilgi İşlem Sistemi" tanımlanmış ve Bakanlığın "Minimum Standartlar İzleme ve Değerlendirme Programının Uygulanmasına Dair Yönergesi" ile sistemin Türkiye genelinde uygulanmasına başlanmıştır. Bununla beraber personelin standartlara ilişkin bilgilerinin artırılması ve uygulamalarının desteklenmesi amacıyla 2011-2012 yıllarında eğitim programları düzenlenmiştir (ASPB, 2013).

MS kapsamında İskoçya'da kullanılan kalite standartları ile ilgili çalışmalar incelenmiş ve 28 standart, "standartın tanımı, göstergeler, karşı göstergeler" olarak Türkiye'de aşağıdaki beş ana başlık altında uyarlanarak uygulanmaya başlanmıştır. Tablo 1'de standartların ana başlıkları ve açılımlarına yer verilmiştir.

1. Mesleki Uygulama
2. Kişisel Bakım
3. Personel
4. Kaynaklar
5. Yönetim

Tablo 1. Minimum Standartlar (MS)

MİNİMUM STANDARTLAR (MS)	
1. MESLEKİ UYGULAMA	
Standart 1.1	Amaç ve Hedefler Tüm çocuk bakım/koruma/gözetim programlarının, kendisine temel oluşturan özel amaç ve hedeflerini, neden var olduğunu ve neyi yapmayı hedeflediğini içeren ve ihtiyaca göre güncellenen yazılı bir belge vardır.
Standart 1.2	Çocuk Koruma Politikası Çocuklara yönelik tüm programlar, çocukların korunmasına ilişkin ulusal ve uluslararası hukukun koymuş olduğu standartları yansıtan yazılı bir politikaya sahiptir. Bu politikalar çocuğun ihmal ve istismara uğradığını veya uğramakta olduğunu ya da risk altında olduğunu belirleyen ve personel için yol gösteren usul ve esasları içerir.
Standart 1.3	Çocuk Koruma Uygulaması Personel, çocuğun ihmal ve istismara uğradığını veya uğramakta olduğunu ya da bu açılardan risk altında olduğunu teşhis etme ve doğru biçimde müdahalede bulunma olanağını sağlayacak şekilde çocuğun bakımını/korunmasını/gözetimini/infazını gerçekleştirir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Standart 1.4	Hizmete Yönlendirme ve Kabul Çocuk ve/veya ailenin, bakım/koruma/gözetim/infaz hizmetine yönlendirilmesi ya da kabulü durumunda uygulanan; temelinde çocuğun yüksek yararının yer aldığı standart bir süreç vardır.
Standart 1.5	Hizmet ve İyileştirme Uygulamaları Planlaması Çocuğun gereksinimlerinin karşılanmasında, hazırlığına çocuğun da katıldığı; programın amacını, ilgililerin rol ve sorumluluklarını belirleyen yazılı bir uygulama planı vardır.
Standart 1.6	Hizmet ve İyileştirme Uygulamaları Planını Gözden Geçirme Çocuğun içinde bulunduğu koşullar doğrultusunda uygulama planı belirli aralıklarla gözden geçirilerek yeniden düzenlenir.
Standart 1.7	İyileştirme (Rehabilitasyon), Bakım Süreci ve Sonrası Programlar, çocuklara sundukları iyileştirme ve bakım hizmetleri ve bu hizmetlerin planlı/plansız sonlandırılmasına ilişkin kalıcı olumlu sonuçların alınmasını sağlayan açık bir politika ve uygulama sistemine sahiptir.
2. KİŞİSEL BAKIM	
Standart 2.1	Beslenme Programlar, çocukların yeterli miktarda sağlıklı ve besleyici gıda almalarını sağlar.
Standart 2.2	Sağlık Personel, sorumlu olduğu çocukların sağlık durumlarını destekleyecek ve gerektiğinde tedavilerinin yapılmasını sağlayacak her türlü önlemi alır.
Standart 2.3	Oyun ve Eğlence/Dinlenme Etkinlikleri Personel, çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun oyun ve boş zaman etkinlikleri için olanaklar yaratır.
Standart 2.4	Çocukların Mahremiyetine Saygı Çocuklardan sorumlu tüm yetişkinler, çocuğun yüksek yararı ile uyumlu olarak onların mahremiyet hakkını destekler ve buna saygı gösterir.
Standart 2.5	Seçim/Tercih Yapma Personel, çocuğun yaşını, zihinsel, duygusal ve sosyal olgunluğunu, yeteneklerini ve kabul edilebilir riskleri hesaba katarak, çocukları bilinçli seçim/tercihler yapma yönünde teşvik eder.
Standart 2.6	İtibar ve Saygınlık Personel, her koşulda çocukların öz değerlerine itibar ve saygı gösterir.
Standart 2.7	İlişkiler ve Bağlanma Personel, çocuklarla olumlu, güvenli ve geliştirici ilişkiler kurmada kendi rolünün önemini anlar ve bu yönde davranma yeteneğine sahiptir.
Standart 2.8	Çocukların Kimlik Duygusu Çocukların kimlik duygusu desteklenir.
Standart 2.9	Çocuklar İçin Kontrol ve Yaptırım Çocuklar için belirlenen kurallar ve yaptırımlar çocuk haklarına ve onların yüksek yararına uygundur.
Standart 2.10	Çocukların Seslerini Duyurması Program, çocukların ne hissettiklerini açıkça dile getirebilmelerini ve bu görüşlerin personel tarafından dikkate alınmasını sağlayan mekanizmalara sahiptir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Standart 2.11	Eğitim Program çocukların gereksinimlerine ve kapasitelerine uygun olarak örgün, yaygın ve mesleki eğitim almalarını sağlar.
Standart 2.12	Bebekler ve Küçük Çocuklar Kurum/kuruluş, bebek ve küçük çocukların gereksinimlerini karşılayacak uygun personel ve olanaklara sahiptir.
3. PERSONEL	
Standart 3.1	İşe Alma ve Seçim Programın amaç ve hedeflerine ulaşması ve hizmet verdiği çocukların korunmasını sağlamak üzere, en iyi kalitedeki personelin işe alınması için açık, yazılı politikalar ve uygulamaları vardır.
Standart 3.2	Danışmanlık (Süpervizyon) ve Destek Personelin gelişimini, performansının niteliğini ve çalışmalarını dikkate alan, değerlendiren ve geri bildirimde bulunan bir danışmanlık (süpervizyon) ve destek mekanizması vardır.
Standart 3.3	Görevlendirme Programın amaç ve hedeflerini uygulamak ve çocuğun bakım ve korunmasını sağlamak üzere yeterli sayıda nitelikli personel görevlendirilir.
Standart 3.4	Personelin Gelişimi ve Eğitimi Program personele, ebeveyn bakımından yoksun çocuklarla çalışmanın özelliklerine uygun olarak gelişim ve eğitim olanakları sağlar.
4. KAYNAKLAR	
Standart 4.1	Yerleşim ve Çevre Kurum/kuruluşun yeri ve tasarımı, hedef grubun erişimine ve hizmetin özelliklerine uygundur.
Standart 4.2	Kalınan Yerin Koşulları Çocukların kaldığı yer, onların temel gereksinimlerine uygundur.
5. YÖNETİM	
Standart 5.1	Kayıtlar Programın uygulamalarına ilişkin kapsamlı kayıtlar tutulur.
Standart 5.2	Gizlilik Program, personelin haberdar olduğu ve takip ettiği belirli bir gizlilik politika ve uygulama sistemine sahiptir.
Standart 5.3	Yöneticilerin Rolü Yöneticiler, hizmetlerin amaç ve hedeflere uygun şekilde yürütülmesi, geliştirilmesi, denetlenmesi ve izlenmesinden sorumludur.

Tablo 1’de özetlendiği üzere, çocuk koruma hizmetlerinin her sürecinde standartlar ve risk değerlendirmeleri geliştirilmiştir. “Minimum Standartlar İzleme ve Değerlendirme Programının Uygulanması Hakkında Yönerge” (ASPB, 2013) doğrultusunda:

- Kurum bakımı altındaki çocuğun ebeveyn ya da yakınları yanına dönüşüyle ilgili risk değerlendirmesi,

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Korunma/bakım tedbiri kararıyla kaldığı kuruluştan ayrılarak ailesi ya da yakını yanına dönen çocuk için sosyal ve ekonomik destek izleme kılavuzu,
- Koruyucu aile periyodik izleme kılavuzu,
- Kuruluş bakımı altındaki 10-18 yaş grubu çocuklar için yaşam becerilerini izleme ve değerlendirme kılavuzu,
- Reşit olmasına bir yıl kalan çocuğu kuruluş sonrası yasama hazırlık ihtiyaç değerlendirme formu,
- Kuruluş bünyesinde hizmet içi eğitim durum ve ihtiyaç analizi kılavuzu,
- Meslek elemanlarının iş tatminini ve iş motivasyonunu yükseltme imkânlarını değerlendirme anahtar programları geliştirilmiştir.

3.2. Öz Değerlendirme (ÖD)

Geliştirilen minimum standartların üzerine yapılandırılan ikinci önemli sistem ise Öz Değerlendirme Sistemidir. Bu kapsamda; UNICEF'in teknik desteği ve Bakanlık İç Denetim Birimi Başkanlığının danışmanlığında "Çocuk Bakım Hizmetlerinde İç Kontrolün Güçlendirilmesi ve Öz Değerlendirme Sisteminin Oluşturulması Projesi" yürütölmüş ve proje sonucunda, bakım hizmetleri alanında çalışan yöneticilerin, belirlenmiş kalite göstergeleri doğrultusunda, kendi hizmetlerini değerlendirmelerine yönelik bir araç olan "ÖD" sistemine ilişkin Uygulama Rehberi hazırlanmıştır. Rehberin hazırlanmasındaki ana amaç, sahadaki uygulayıcılara karşılaştıkları süreçlerde pratik olarak başvurabilecekleri bir rehber sunmak ve minimum standartları karşılama noktasında kurumların kendilerini değerlendirmelerine fırsat sağlamak olmuştur (ASHB, 2014a).

ÖD yönteminde, bakım hizmetlerinin kalitesi, *Kalite Değerlendirme Alanları ve Kalite Hedefleri* ile değerlendirilmektedir. Kalite değerlendirme alanları ve kalite hedefleri, minimum standartlar ile minimum standartlara ilişkin göstergeler ve karşı göstergeler doğrultusunda belirlenmiştir. Kalite Değerlendirme Alanları, hizmetin kalitesini kritik düzeyde etkileyen ve ÖD sırasında odaklanılacak konuları ifade etmektedir. Bu alanlar, 28 minimum standart ve 18 kalite değerlendirme başlığı altında gruplanmıştır. ÖD, yöneticiler tarafından, gerçekleşen sonuçların, hedeflere ulaşma yeterliğini belirlemede kullanılan ve hem sürekli izlemeler hem de özel değerlendirmeler aracılığıyla yürütölen tüm izleme faaliyetlerini kapsayan bir değerlendirme ve raporlama yöntemidir. ÖD yönteminde, çocuk kuruluşları yöneticileri, kalite hedeflerine ulaşma yeterliliğini, uygunluk kriterleri çerçevesinde, çocukların, ailelerin, çalışanların ve diğer paydaşların katılımı ile değerlendirilir. Bu nedenle hizmetten yararlanan çocukların, ailelerinin ve çalışanların öz değerlendirme sürecine dâhil edilmesi, puanlama sürecinde de hizmetten yararlanan çocukların, ailelerinin ve çalışanların görüşlerinin dikkate alınması beklenir. Böylece çok katılımlı bir bakım hizmeti amaçlanır. ÖD kapsamında yöneticilerin; kalite hedeflerini gerçekleştirmek için izledikleri yolu değerlendirmeleri, beyan ettikleri bilginin doğruluğunu destekleyecek kanıt sunmaları, geliştirilmesi gereken alanları belirleyerek bu gelişimi nasıl ve ne zaman gerçekleştireceklerini planlamaları, hizmetlerini kendi değerlendirmeleri doğrultusunda puanlamaları beklenmektedir. Öz değerlendirmede kanıt olarak, yürütölen faaliyetlere ilişkin resmi yazılar, belgeler, prosedürler, anketler, toplantı tutanakları, görüşme kayıtları, raporlar, broşürler, mesleki çalışmalara ilişkin her türlü kayıt, fotoğraf, video,

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

elektronik postalar, yönetim bilgi sistemi kayıtları vb. kullanılır. ÖD'nin uygulanmasında, "Öz Değerlendirme Formu" kullanılır. Öz Değerlendirme Formları her yıl Aralık ayı itibarıyla İl Müdürlüğü ve Genel Müdürlüğe gönderilir. Sürekli gelişimi hedefleyen ÖD, tek seferlik bir uygulama olmayıp yıl boyunca devam eden dinamik bir süreçtir. Bu nedenle öz değerlendirme formuna yıl içinde düzenli olarak bilgi girişi yapılır ve bilgilerin güncelliği korunur (ASHB, 2014a).

ÖD'nin hedefi, çocuk bakım hizmetlerinin kalitesini artırmak ve hizmetten yararlanan çocukların refahına katkı sağlamaktır. Bu nedenle çıktılardan ziyade, hizmetin çocuklar üzerinde yarattığı etki ve sonuçlarına odaklanılmıştır. Öz değerlendirme sistemi aynı zamanda:

- Çocuk bakım hizmetleri alanında hedeflerin gerçekleştirilmesini engelleyebilecek risklerin belirlenmesi ve yönetilmesi,
- İyi uygulamaların ortaya konulması ve yaygınlaştırılması,
- Geliştirilmesi gereken alanların belirlenmesi ve nedenlerinin ortaya konulması,
- Çocuklar, aileleri ve çalışanların hizmet sunum süreçlerinin gelişimine katılımının artırılması,
- Hizmetlere ilişkin hesap verme sorumluluğunun yerine getirilmesi ve
- Çocuk kuruluşlarına ilişkin denetimlerin etkinliğinin artırılması hedeflerine de hizmet etmesi için tasarlanmıştır.

3.3. Öz Değerlendirme (ÖD) ve Minimum Standartlar (MS) İlişkisi

ÖD sistemi, MS'nin ortaya koyduğu 5 alanı ve 28 standardı temel alarak geliştirilmiştir. ÖD sürecinde geliştirilen kalite değerlendirme alan ve hedefleri, MS temel alınarak hazırlanmıştır. Kalite değerlendirme alanları kapsamında ele alınan konular, çocuk bakım hizmetlerinin kalitesini kritik düzeyde etkileyen ve ÖD sırasında odaklanılacak alanları ifade etmektedir. Bu doğrultuda ÖD sisteminde 28 minimum standart, 18 kalite değerlendirme hedefi ile yine 5 grup altında sunulmuştur. Mesleki uygulama ÖD kalite hedefleri Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Mesleki Uygulama Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri

MESLEKİ UYGULAMA
1.1. Amaç ve Hedefler Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 1.1.)
Kalite Hedefi 1.1.1. Çocuklar, kuruluşun kendilerine hangi hizmetleri, ne kadar süre ile sağlayacağı, bakımlarının nasıl gerçekleştirileceği, istek ve sıkıntılarını kimlerle paylaşabilecekleri, kuruluştaki yaşam kuralları ve ihtiyaç duydukları diğer konulara ilişkin olarak detaylı bir şekilde bilgilendirilmektedir.
Kalite Hedefi 1.1.2. Aileler, kuruluşun amaçları, kendilerine düşen görev ve sorumluluklar hakkında bilgilendirilmektedir.
Kalite Hedefi 1.1.3. Paydaşlar, kuruluşun amaç ve hedefleri, kendilerine düşen görev ve sorumluluklar hakkında bilgilendirilmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Kalite Hedefi 1.1.4. Personel kuruluşun amaç ve hedeflerini bilir.

1.2. Çocukların Korunması Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 1.2.,1.3.)

Kalite Hedefi 1.2.1. Personel, özellikle çocuklarla birebir çalışan personel, çocuklara yönelik ihmal veya istismar durumlarını teşhis ve müdahale edebilmek için gereken bilgiye sahiptir.

Kalite Hedefi 1.2.2. Personel, ihmal ve istismar durumlarına ilişkin kurumsal ve hukuksal bildirim esaslarını bilir.

Kalite Hedefi 1.2.3. Kuruluş ortamı, çocukların yaşam alanları, çocukların ihmal ve istismarını önlemeye yönelik oluşturulmuştur.

Kalite Hedefi 1.2.4. Çocuklar, akran baskısından korunmaktadır.

1.3. Bakım Planlaması Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 1.4.,1.5.,1.6.)

Kalite Hedefi 1.3.1. Her çocuğa, bireysel gereksinimleri doğrultusunda planlı bir şekilde hizmet sunulmaktadır.

Kalite Hedefi 1.3.2. Hizmet sunumu sırasında, aile ve toplumsal destek odaklı yaklaşımlar kullanılmaktadır.

Kalite Hedefi 1.3.3. Çocuk ve ailenin katılımı sağlanmaktadır.

1.4. Geçiş/Ayrılış Planlaması Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 1.7.)

Kalite Hedefi 1.4.1. Kuruludan ayrılacak çocukların yeni hayatına hazırlanması yönünde uygun ve yeterli hizmet sağlanmaktadır.

1.5. Çocukların Yönetime Katılması, Seslerini Duyurması Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 2.10.)

Kalite Hedefi 1.5.1. Çocukların yaşamlarına ve kuruluşun idaresine ilişkin konulardaki kararlara katılmaları sağlanmakta ve çocuklar bu konuda desteklenmektedir. Hiçbir çocuk görüşlerini açıklama hakkında yoksun bırakılmamaktadır.

Kişisel bakım ve ÖD kalite hedefleri **Tablo 3'te** sunulmuştur.

Tablo 3. Kişisel Bakım Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri

KİŞİSEL BAKIM

2.1. Beslenme ve Sağlık Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 2.1.,2.2.)

Kalite Hedefi 2.1.1. Çocukların yaş ve gelişim dönemlerine uygun, yeterli ve düzenli şekilde beslenmeleri, yemek seçimi ve hazırlanmasına katılmaları ve keyifli yemek zamanları geçirmeleri sağlanmaktadır.

Kalite Hedefi 2.1.2. Çocuklar yemeklerin planlanması, alışverişi ve hazırlanmasına katılım imkânına sahiptir.

Kalite Hedefi 2.1.3. Çocukların sağlık gereksinimleri tanımlanmış olup, karşılanmasına yönelik hizmetler sağlanmaktadır.

2.2. Oyun ve Eğlence Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 2.3.)

Kalite Hedefi 2.2.1. Çocuklar yaş, gelişim ve ilgilerine uygun oyun ve eğlence imkânına sahiptir.

2.3. Eğitim Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 2.11.)

Kalite Hedefi 2.3.1. Çocukların gereksinimlerine ve durumlarına uygun eğitim imkânlarından azami düzeyde faydalandırılması ve teşvik edilmeleri sağlanmaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

2.4.Davranış Kontrolü ve Yaptırımlar Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 2.9.)

Kalite Hedefi 2.4.1. Çocuklar için belirlenen kurallar ve yaptırımlar çocuk haklarına ve onların yüksek yararına uygundur.

2.5.Kimlik Gelişimi ve Değer Kazanımı Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 2.4.,2.5.,2.6.,2.8.,2.9.)

Kalite Hedefi 2.5.1. Çocukların yüksek yararı ile uyumlu olarak mahremiyet hakkı desteklenir ve saygı gösterilir.

Kalite Hedefi 2.5.2. Çocuklar bilinçli tercihler yapmaları yönünde teşvik edilir.

Kalite Hedefi 2.5.3. Çocukların öz değerlerine itibar ve saygı gösterilir.

Kalite Hedefi 2.5.4. Çocukların kimlik duygusu desteklenir.

Kalite Hedefi 2.5.5. Çocuklara, öz değer ve öz güven kazandırılır.

2.6.İlişkiler ve Bağlanma Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 2.7.)

Kalite Hedefi 2.6.1. Personel ve çocuklar arasında, olumlu ve güvenli bir ilişki bulunmaktadır. Çocuklar personelin gözetiminde rahat ve huzurludur.

Kalite Hedefi 2.6.2. Çocukların aileleri ile olan ilişkilerinin korunması ve güçlendirilmesi sağlanmaktadır.

Personel ÖD kalite hedefleri Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Personel Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri

PERSONEL

3.1.İşe Alım ve Görevlendirme Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 3.1.,3.3.)

Kalite Hedefi 3.1.1. Çocukların ihtiyaçlarını karşılamak üzere yeterli sayıda nitelikli ve tecrübeli personelin istihdamı ve görevlendirilmesi sağlanmaktadır.

3.2.Personelin Eğitimi ve Gelişimi Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 3.2.)

Kalite Hedefi 3.2.1. Personele eğitim ve gelişim imkânları sağlanmaktadır.

3.3.Personele Yönelik Danışmanlık ve Destek Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 3.2.,3.4.)

Kalite Hedefi 3.3.1. Personelin gelişimini ve performansını değerlendiren ve geri bildirimde bulunan bir danışmanlık (süpervizyon) ve destek mekanizması vardır.

Kaynaklar ve ÖD kalite hedefleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Kaynaklar Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri

KAYNAKLAR

4.1.Çocukların Yaşam Alanları Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 4.1.,4.2.)

Kalite Hedefi 4.1.1. Kuruluşun yeri ve tasarımı ile çocukların yaşam alanları hizmetin özelliklerine uygundur.

4.2.Gönüllü Katkı ve Katılımların Yönetimi Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 4.1.)

Kalite Hedefi 4.2.1. Gönüllü katkı ve katılımlar stratejik amaçlar ve çocukların üstün yararına hizmet edecek şekilde yönetilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Yönetim ile ilgili standartlar Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6. Yönetim Öz Değerlendirme Kalite Hedefleri

YÖNETİM
5.1.Kuruluş Faaliyetlerinin Planlanması, İzlenmesi ve Raporlanması Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 5.3.)
Kalite Hedefi 5.1.1. Kuruluşun misyonu ve vizyonu doğrultusunda, personel ve çocukların katılımıyla, geçmiş dönem sonuçları da dikkate alınarak, amaç ve hedef ve faaliyetler planlanır.
Kalite Hedefi 5.1.2. Plan doğrultusundaki gerçekleştirmeler izlenir ve bu doğrultuda güncellemeler gerçekleştirilir.
Kalite Hedefi 5.1.3. Dönemsel gerçekleştirme sonuçlarını içeren rapor hazırlanarak ilgili yerlere iletilir.
5.2.Kayıtlar (Dokümantasyon) ve Gizliliğin Sağlanması Kalite Değerlendirme Alanı (Standart 5.1.,5.2.)
Kalite Hedefi 5.2.1. Bakım sürecinde çocuklarla ilgili verilen bütün hizmet kayıt ve raporların tam ve doğru bir şekilde tutulmaktadır ve gizliliği sağlanmıştır.
Kalite Hedefi 5.2.2. Çocuklarla ilgili tutulan kayıtlar sade, saygılı ve olumlu bir dille yazılır. Çocuğun bulunduğu durumu anlaması ve sağlıklı gelişimi için, hakkında tutulan kayıtlar yüksek yararı gözetilerek kendisi ile paylaşılır.
Kalite Hedefi 5.2.3. Personel çocuklara ait özel bilgiler hakkında gizlilik ilkesine uygun davranır.
Kalite Hedefi 5.2.4. Bilgilerin transferinde gizlilik sağlanmaktadır.
Kalite Hedefi 5.2.5. Çocukların kendileri veya diğerleri hakkındaki bilgilerin gizliliği ve bu bilgileri paylaşımı konusunda bilinçlendirilmiştir.

ÖD yönteminde; çocuk kuruluşları yöneticilerinin, kalite hedeflerine ulaşma yeterliliğini, uygunluk kriterleri çerçevesinde, çocukların, ailelerin, çalışanların ve diğer paydaşların katılımı ile değerlendirmeleri beklenmektedir.

ÖD kapsamında yöneticilerin;

- Kalite hedeflerini gerçekleştirmek için izledikleri yolu değerlendirmeleri,
- Beyan ettikleri bilginin doğruluğunu destekleyecek kanıt sunmaları,
- Geliştirilmesi gereken alanları belirleyerek bu gelişimi nasıl ve ne zaman gerçekleştireceklerini planlamaları ve
- Hizmetlerini kendi değerlendirmeleri doğrultusunda puanlamaları beklenmektedir.

Minimum standartlara ek olarak öz değerlendirme sisteminde yöneticilerden standartların takibinin yanı sıra güçlü-zayıf yönlerin raporlanması da istenmektedir. Böylelikle yöneticilere bir geri bildirim imkânı sunulmakta ve gelecekte geliştirilmesi gereken yönlerin planlanması da teşvik edilmektedir. Bu doğrultuda, kalite

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

değerlendirme alanlarında ileride yürütülmesi planlanan faaliyetler, bu faaliyetlere ilişkin hedefler, öngörülen tamamlanma tarihleri ve sorumlu kişilerin belirlenerek bildirildiği bir eylem planı da sisteme eklenmiştir (ASHB, 2014a).

Ayrıca, 2016 yılında "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Bakım Kuruluşları Öz Değerlendirme Sistemi Raporları Analizi Projesi" kapsamında ÖD sisteminin işleyişi hakkında kapsamlı bir analiz de gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda çocuk bakım kuruluşlarının güçlü ve geliştirilmesi önerilen yönleri özetlenmiştir. Bu değerlendirmelerde ÖD sisteminin etkinliğine dair aşağıdaki tespitlere yer verilmiştir:

- Öz değerlendirme el kitabında yer alan uygunluk kriterleri detaylandırılmamakta ve bazı raporlara ifadeler el kitabında var olduğu şekliyle alınarak aynen kullanılmaktadır. Ancak ifade edilen durumu destekleyen kanıt ve eylem planları sunulmamaktadır.
- ÖD konusunda ÖD ekibine gerekli bilgilendirme yapılmışken, personel, çocuklara ve ailelerine ÖD hakkında gerekli bilgilendirme çalışmalarının arttırılması gerekmektedir.
- ÖD sisteminin ve kuruluşların çalışma esaslarının ve hizmet içeriklerinin paydaş (kolluk, okul sistemi, sağlık sistemi vb.) kuruluşlara aktarılmalıdır.
- ÖD raporlamaları yapılırken raporu yazan meslek elemanlarının kuruluşlarda yapılan ve yapılamayan işlerin daha detaylı ortaya koymalarını destekleyecek bir raporlama sistemi geliştirilmelidir.
- Yöneticilerin personel performansını değerlendirme, geri bildirimde bulunma ve özellikle ödüllendirme yöntemleri hakkında güçlendirmesi gereken yönlerin olduğu belirtilerek bu yönde eylem planlarının oluşturulduğu görülmüştür.
- Bütün kalite değerlendirme alanlarında genel olarak aile, çocuk ve personelin karar alma ve değerlendirme süreçlerine katılımlarının tam olarak sağlanamadığı gözlenmiştir.

Raporda belirtilen eksiklikler, uygunluk kriterlerinin yeterli kanıtlar ve eylem planlarıyla desteklenmemesi, personel ve çocuklara yeterli bilgilendirme yapılmaması, kuruluşların çalışma esaslarının paydaş kuruluşlara aktarılmaması, raporlamanın tam olarak yapılmasında sorunlar yaşanması, personelin yeterliliği ve performans yönetimi konularında geliştirme ihtiyacı, karar alma ve değerlendirme süreçlerine tam katılımın sağlanamaması gibi konuları içermektedir. Bu tespitler, ÖD sisteminin etkinliğini arttırmak ve çocuk bakım kuruluşlarının daha iyi hizmet sunmasını sağlamak amacıyla dikkate alınmalıdır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

4. AVRUPA BİRLİĞİNDE UYGULANAN ÇOCUK KORUMA STANDARTLARI

Bu raporda AB'de uygulanan standartlara temel oluşturan ilkelere ve özellikle son yıllarda çocuk koruma alanında geliştirilmiş standartlara ilişkin örnekler sunulmuştur. İncelenen standartlar aşağıda listelenmiştir:

- Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin Avrupa Birliği Kılavuz İlkeleri (2017)
- İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar (ÇKÇG, 2019)
- Çocuklar için Kalite (Quality4Children, 2007).
- İrlanda Çocuk Koruma ve Refahına İlişkin Standartlar (HIQA, 2012)
- Finlandiya Çocuk Refahı için Kalite Önerisi (Finland Ministry of Social Affairs and Health, 2020)

4.1. Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin Avrupa Birliği Kılavuz İlkeleri

Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına Yönelik AB Kılavuz İlkelerinin⁴ amacı, AB Üye Devletleri ve AB kurumlarına çocuk haklarına ilişkin uluslararası standartları hatırlatmak ve tüm çocukların haklarının desteklenmesi ve korunmasına ilişkin rollerini güçlendirmek amacıyla AB dış eylemlerinde ortaklık yapılan ülkelerin kendi sistemlerini teşvik ve desteklerle güçlendirmek ile uluslararası örgütler ve sivil toplum örgütleriyle yaptıkları iş birliğini geliştirmek için uygulamalı rehberlik sağlamaktır.

Kılavuz ilkelerin 2007'de kabul edilmesinden bu yana, küresel anlamda çocuk haklarıyla ilgili olarak ve AB dış eylemlerinde çocuklara ilişkin AB politikalarında çok sayıda gelişme olmuştur. Bu nedenle kılavuz ilkelerde revizyon yapmak gerekli hale gelmiştir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleriyle uyumlu olarak revize edilmiş bu yönergeler, genel uygulama önerilerinin hayata geçirilmesine yönelik tüm insan haklarını kapsayan hak temelli bir yaklaşım benimseyerek "hiçbir çocuğu geride bırakmamayı" amaçlamaktadır.

Bu kılavuzda ÇHS'nin 4 temel prensibi olan; ayrımcılık yapmama, çocuğun yüksek yararı, yaşama, hayatta kalma ve gelişme hakkı ve çocukların görüşlerine saygı benimsenmiştir. Çocuk haklarını desteklemek için yapılan AB eylemlerine yol gösteren ilkeler şunlardır:

- **İnsan haklarının hukukiliği, evrenselliği ve bölünemezliği:** AB ve ortağı ülkeler tarafından alınan tüm önlemler ÇHS ile uyumlu olmalıdır.
- **Temel sebep yaklaşımı:** AB, bir hakka neden saygı gösterilmediğinin, korunmadığının ve yerine getirilmediğinin temel nedenlerini ele almak için ortak ülkelerle birlikte çalışmalıdır. Bir çocuk hakları değerlendirmesi, ülkede meydana gelen ihlalleri (hangi ihlal, kime, nerede, neden, ne dereceye kadar vb.) olarak tanımaktadır.

⁴ https://www.avrupa.info.tr/sites/default/files/2017-04/EU%20Guidelines%20Rights%20of%20Child_v5e.pdf

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- **Sistemleri güçlendirme yaklaşımı:** AB, ortağı ülkelerin sistemlerini güçlendirmelerini desteklemeye odaklanmalı ve mümkün olduğunca birbirine benzeyen önlemler veya yapılar oluşturmaktan veya desteklemekten kaçınmalıdır.
- **Uzun vadeli ve sürdürülebilir çözümler:** İhtiyacı olan çocuklar için acil iyileştirmeler amaçlansa da, AB dış eylemleri çocuklar için uzun vadeli, sürdürülebilir ve olumlu sonuçlar doğurmalıdır.
- **Katılım ve güçlendirme:** AB, çocukların yerel, ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde karar alma süreçlerine ve onları ilgilendiren süreçlere katılma becerilerini geliştirmek için ortak ülkelerle birlikte çalışmalıdır. AB, yükümlülük sahiplerinin çocuklara danışma ihtiyacına dair farkındalık oluşturmayı ve çocuklar düşünülerek geliştirilmiş yönetim yapılarını teşvik etmeyi amaçlamalıdır. Bu şekilde çocuklar güçlenmiş olacak ve hayati önem arz eden yaşam becerilerini kazanacaktır.
- **Ayrımcılık yapmama/eşitlik:** AB, ayrımcı yasa, politika veya uygulamaları ele alarak ve ayrımcılığa maruz kalan çocuklara odaklanarak tüm çocuklar arasında daha fazla eşitlik sağlamak için ortağı ülkelerle birlikte çalışmalıdır.
- **Hesap verebilirlik ve hukukun üstünlüğüne erişim:** AB eylemleri, ortağı olan ülkelerin çocuklara, ailelerine ve topluluklara karşı, çocuk haklarını gerçekleştirme çabalarına ilişkin hesap verebilirliğini ve şeffaflığını geliştirmeyi amaçlamalıdır.
- **Şeffaflık ve bilgiye erişim:** AB eylemleri, ortak ülkelerde çocuk haklarının gerçekleştirilmesine yönelik çabaların şeffaflığını artırmayı ve çocuğun ÇHS kriterlerine uygun olarak bilgi arama, alma ve verme özgürlüğünü garanti altına almaya katkıda bulunmayı amaçlamalıdır.
- **Çocuk haklarına ilişkin politika uyumluluğu:** AB, hiçbir sektördeki (örneğin ticaret, enerji, göç vb.) hiçbir politika veya eylemin çocuk haklarına zarar vermemesini sağlamalı ve politika ve eylemlerin çocuk haklarının gerçekleştirilmesine destek olmasına gayret etmelidir. Dolayısıyla AB, çocuk haklarına zarar vermeme yaklaşımı içindedir.

Bu kılavuzda ayrıca aşığıdaki başlıklarda çalışma kılavuzları sunulmuştur:

- Mevzuat ve politika
- Ulusal stratejiler/belgeler ve eylem planları
- İkili ve çok taraflı iş birliği
- Finansal kaynakların mobilize edilmesi, verimli tahsis, etki ve kullanımın sağlanması
- Çocuk haklarının uygulanmasına yönelik koordinasyon mekanizmaları
- İnsan kaynakları ve kapasite geliştirme
- Veri, kanıt ve bilgi
- Gözetim ve sorumluluk

İlkelerin operasyonel kısmı olan bu bölümlerde, ortak ülkelerde çocuk haklarının geliştirilmesi ve korunmasına yönelik etkili bir şekilde çalışmanın yollarını, araçlarını ve AB'nin yukarıda belirtilen tüm araçları kendi avantajlarına olacak şekilde kullanarak atacağı adımları tanımlamaktadır. Devletler, bir sistem güçlendirme

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

yaklaşımı uygulayarak, çocuk haklarının tüm boyutlarını ele almalıdır; çünkü sistem yaklaşımı, en savunmasız ve marjinalleştirilmiş çocuklar da dâhil olmak üzere çocukların tüm haklarını korumayı amaçlamalıdır. Refakatsiz çocuklar, engelli çocuklar veya bir azınlık grubuna mensup olanlar da dâhil olmak üzere göçmen ve mülteci çocuklar ve ayrıca kız ve erkek çocukların cinsiyet ve yaşa dayalı farklı ihtiyaçlarını da dikkatle ele alan çözümler üretilmelidir.

4.2. İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar

Dünya genelinde artan siyasi ve ekonomik belirsizlik ortamı çocukları artan bir şekilde yeni risklerle karşı karşıya bırakmaktadır. Artan iç savaşlar, düzensiz göç, iltica ve sığınma talepleri milyonlarca çocuğu evsiz, gözetimsiz ya da korumasız hale getirmiştir. Bu bağlamda risk altında kalan milyonlarca çocuk için de Çocuk Koruma Çalışma Grubu (ÇKÇG) (Child Protection Working Group- CPWG), tarafından koruma standartları geliştirilmiştir (ÇKÇG, 2019). Suriye'deki iç savaş, Rusya-Ukrayna savaşı gibi Türkiye'yi de yakından etkileyen gelişmeler nedeniyle bu standartların da gözden geçirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Çocuklar temel insan haklarına ulaşma konusunda engellerle karşılaşabilmektedir. Bu anlamda önümüzdeki dönemde bu konunun dikkate alınması gerektiği düşünülmektedir. Bu bölümde ele alınmış olan standartlar olası bir kriz bağlamına göre geliştirilmiştir ve burada ele alınan konuların Bakanlığın çocuk bakım hizmetleri kalite planlamaları için önemli olabileceği düşünülmektedir.

4.2.1. Çocuk Koruma Çalışma Grubu (ÇKÇG)

ÇKÇG, insani yardım çalışmalarında çocuk koruma konusunda koordinasyon için küresel düzeyde oluşturulmuş bir forumdur. Grup, özellikle acil durumlarda daha öngörülebilir, hesap verilebilir ve etkili çocuk koruma faaliyetlerinin sağlanması ortak amacı ile STK'lar, BM kuruluşları, akademisyenler ve ilgili diğer paydaşları bir araya getirmektedir. İnsani yardım sisteminde ÇKÇG, küresel koruma kümesi içerisinde bir "sorumluluk alanı" oluşturmaktadır. Bu organizasyon belli sorun alanlarına (korunmaya ihtiyacı olan çocuk, göç, çevre kirliliği, beslenme vb.) ve ülkelere göre alt çalışma gruplarına bölünmektedir. Alt kümeler sistemi şeklinde çalışılmaktadır.⁵ Bu grubun oluşturulmasında destek veren kurumlar arasında UNICEF, UNHCR, International Rescue Committee, Save the Children yer almaktadır. Bu kurumlar çocukların acil kriz durumlarında destek, bakım ve korumadan yoksun kalmasını ve istismara uğramasını engellemeyi hedefleyen bir dizi standart geliştirmiştir (ÇKÇG, 2019).

4.2.2. Avrupa'da Ortaya Çıkışı ve İlk Versiyon

2010 yılında Küresel Çocuk Koruma Çalışma Grubu (ÇKÇG, 2015) üyeleri, insani yardım faaliyetleri bağlamında çocuk koruma standartlarının eksik olduğu ve geliştirilmesi gerektiği noktasında fikir birliğine varmışlardır. 2011 yılı Ocak ayında başlayan hazırlık süreciyle birlikte minimum standartlar hazırlanmaya başlanmıştır. Minimum

⁵ <https://www.humanitarianresponse.info/en/coordination/clusters/what-cluster-approach>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

standartların geliştirilmesi sürecinde, çocuk koruma alanında çalışanlar, diğer sektörlerden insani yardım aktörleri, akademisyenler ve politika yapıcılar dâhil olmak üzere 40'tan fazla ülkedeki 30 kurumdan 400'den fazla kişi katkı vermiştir. 2012 yılı Eylül ayında standartlar tamamlanmıştır. Bu süreçte minimum standartların temel amaçları aşağıdaki şekilde ortaya konmuştur:

- Çocuk koruma alanında çalışanlar arasında ortak ilkeler oluşturmak ve aralarındaki koordinasyonu güçlendirmek,
- Çocuk koruma programlarının kalitesini ve çocuklar üzerindeki etkisini iyileştirmek,
- Çocuk koruma çalışmalarında hesap verebilirliği artırmak,
- Çocuk koruma alanındaki meslekleri güçlendirmek,
- İyi uygulama örneklerini ortaya koyarak yaygınlaştırmak,
- Çocuk koruma riskleri, ihtiyaçları ve müdahaleleri konusunda daha iyi savunuculuk ve kurumlar arası iletişim sağlamak.

Bu kapsamda çocuk koruma ihtiyaçlarını ele almak için 6 genel standart, nitelikli bir çocuk koruma müdahalesi sunmak için 8 standart, yeterli çocuk koruma stratejileri geliştirmek için 4 standart ve çocuk koruma ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla diğer sektörlerle iş birliğini artırmak için 8 standart olmak üzere toplamda 26 adet minimum standart geliştirilmiştir.

4.2.3. 2019 Güncellemesi ve 10 Temel İlke

2012 yılında geliştirilmiş olan standartlar 2019 yılına gelindiğinde güncellenmiştir. Toplam standart sayısı 28'e yükseltilmiştir ve bu standartlar aşağıda yer almakta olan 10 temel ilke üzerine kurulmuştur:

İlke 1: Hayatta Kalma ve Gelişim

Çocuklar, insani krizlerde hayatta kalma ve gelişim fırsatlarını en üst düzeye çıkarmak için kendi güçlerini ve psikolojik sağlımlıklarını kullanmaları için desteklenmelidir. İnsani yardım aktörleri hem acil durumların hem de müdahalelerin çocukların yaşama hakkının sağlanması ve çocukların fiziksel, psikolojik, duygusal, sosyal ve ruhsal gelişimi üzerindeki etkilerini dikkate almalıdır.

İlke 2: Ayrımcılık Yapmama ve Katılımcılık

Çocuklara cinsiyet, yaş, engellilik, uyruk, göçmenlik durumu veya başka herhangi bir nedenle ayrımcılık yapılmamalıdır. Doğrudan veya dolaylı ayrımcılık ve dışlamanın nedenleri ve yöntemleri proaktif olarak belirlenmeli ve önlemler ele alınmalıdır. İnsani yardım çalışanları, çocukluk, çocuğun ve ailenin rolleriyle ilgili kendi değerlerinin, inançlarının ve önyargılarının farkında olmalıdır. Bu çaba, insani yardım çalışanlarının kendi

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

inançlarını ve önyargılarını, çocukların haklarına erişimlerine engel olacak şekilde dayatmaktan kaçınmalarına yardımcı olacaktır.

İlke 3: Çocukların Katılımı

İnsani yardım çalışanları, acil duruma hazırlık ve müdahale süreci de dâhil olmak üzere çocukları etkileyen tüm kararlarda anlamlı bir şekilde katılım için çocuklara zaman ve alan sağlamalıdır. Çocuklar, gelişen yetenekleri ve bağımsızlıkları doğrultusunda karar alma süreçlerine katılarak olumlu değişikliklere katkı sağlayabilirler. Sorumluluk almak ve karar vermek, çocukların aidiyet ve adalet duygusu geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Katılım, hesap verilebilirliği güçlendirmektedir.

İlke 4: Çocuğun Yüksek Yararı

Çocuklar hem kamusal hem de özel alanda, kendilerini ilgilendiren tüm eylem veya kararlarda yüksek yararlarının değerlendirilmesi ve öncelikli olarak dikkate alınması hakkına sahiptir. Yüksek yarar ilkesi, vatandaş, sığınmacı, mülteci, ülke içinde yerinden edilmiş, göçmen veya vatansız fark etmeksizin tüm çocuklar için geçerlidir. İnsani krizler de dâhil olmak üzere tüm bağlamda geçerlidir. Bu ilke, çocukların ebeveynleri/bakım verenleri ile birlikte olmalarına, refakatsiz veya ayrı düşmüş olmalarına bakılmaksızın geçerlidir.

İlke 5: İnsanların Güvenliğini, İtibarını ve Haklarını Geliştirmek ve Onları Daha Fazla Zarara Maruz Bırakmaktan Kaçınmak

İnsani yardım aktörleri, insani yardım programlarının olası olumsuz etkileri de dâhil olmak üzere, genel riskleri ve kişilerin incinebilirliklerini azaltmak için adımlar atmalıdır. Bu bağlamda çocukların maruz kalabileceği risklerin araştırılması gerekmektedir. Devamında ise, katılımcı risk analizi yapılmalı; çocuk koruma risklerini, güvenlik açıklarını ve başa çıkma mekanizmalarını ele alan izleme ve raporlama sistemleri kurulmalıdır.

İlke 6: İnsanların İhtiyaçlarına Göre Tarafsız Yardıma Ayrım Gözetmeksizin Erişimlerinin Sağlanması

Göçmen ya da refakatsiz çocukların, onlara yönelik hizmetler ve bu hizmetlere nasıl erişebilecekleri konusunda bilinçlendirilmesi, temel hizmetlere erişimin önündeki engellerin belirlenmesi ve ortadan kaldırılması kritik bir öneme sahiptir. Ayrımcılık veya dışlanmayı artıran durumlar tespit edildiğinde, bu durumlara yönelik müdahaleler geliştirilerek engellenmelidir. Ayrımcılığa uğramış tüm çocuklara ulaşmanın yenilikçi ve yaratıcı yollarını bulmak için çaba gösterilmelidir.

İlke 7: İnsanların Maruz Kaldıkları Tehdit, Şiddet, Zorlama veya Kasıtlı Yoksun Bırakmanın Fiziksel ve Psikolojik Etkilerinden Kurtulmalarına Yardımcı Olmak

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bu ilke, insanların daha fazla şiddete, zorlama veya yoksunluğa maruz kalmamasını sağlamak için tüm makul adımları atılmasını ve çocukların kendi toplulukları içinde güvenliklerini, haysiyetlerini ve haklarını geri kazanmalarının desteklenmesini içermektedir. Tüm çocuk koruma müdahaleleri (ve aktörler), çocukların yaşadığı çevreyi daha güvenli hale getirmeye çalışmalı, çocukların ve ailelerin güvende kalma çabalarını kolaylaştırmalı ve çocukların risklere maruz kalması riskini azaltmalıdır.

İlke 8: Kişilere Haklarını Talep Etmelerinde Yardımcı Olunması

Çocuklar hak sahipleridir. Çocuklar, haklarını savunmaları ve devlet veya diğer kaynaklardan gelen çözümlere erişmeleri için desteklenmelidir. Çocuklar, bilgili ve ilgili vatandaşlar olmaları için desteklenmelidir. Bunun için çocukların haklarını bilmeleri, katılım becerilerini geliştirmeleri, bilgi toplama ve kullanma konusunda güven kazanmaları, başkalarıyla iletişim kurmaları, devletin kendilerine karşı olan sorumluluklarını anlamaları gerekir.

Çocuk koruma çalışanları ve diğer insani yardım aktörleri de diğer kişileri (ebeveynler ve bakım verenler gibi) çocuklar adına çocukların haklarını talep etmeleri için desteklemelidir.

İlke 9: Çocuk Koruma Sisteminin Güçlendirilmesi

Çocuklar genellikle birden fazla riske maruz kalmaktadır. Bir riske karşı savunmasız olmaları, çocukları diğer risklere karşı daha savunmasız hale getirebilmektedir. Acil durumlardan sonra ortaya çıkan insani yardım ortamlarında, olağan durumlarda çocukları korumakla yükümlü olan bireyler, süreçler, yasalar, kurumlar, sistemler zayıflamış veya işlevsiz hale gelmiş olabilir. Müdahale aşaması, çocuk koruma sistemlerinin pek çok boyut ve alanını geliştirmek ve güçlendirmek için bir fırsat sağlayabilir. Bunun için, riske veya konuya özel müdahalelerin aksine, riskleri azaltmak ve acil ihtiyaçlara yanıt veren sistemik bir yaklaşım gerekmektedir.

İlke 10: İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Psikolojik Sağlamlığını Artırmak

Çocuklar, aileleri ve toplumları içinde yaşayan aktif katılımcılardır. Birçok çocuğun aile içinde sorumlulukları bulunmakta, kendi kararlarını vermekte ve çocuklar okullarına veya akran gruplarına katkıda bulunmaktadır. İnsani yardımın hedeflerinden bir tanesi de risk faktörlerini ortadan kaldırarak veya azaltarak ve dayanıklılığı destekleyen koruyucu faktörleri güçlendirerek çocukların güçlü yanlarını geliştirmelerini sağlamaktır. Katılım, psikolojik sağlamlık oluşturmanın anahtarıdır. Bu anlamda geliştirilecek politikalarda çocuklar, aileler ve toplum arasındaki olumlu ilişkilerin desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir.

4.2.4. İnsani Kriz Bağlamında Çocuk Koruma Alanında Hazırlanmış 28 Minimum Standart

ÇKÇG tarafından yapılan güncelleme çalışmalarında, 17 farklı ülkede istişare etkinlikleri düzenlenmiştir. Standartlar, standart veya tematik alanda özel uzmanlık ve deneyime sahip 50'den fazla uygulayıcı tarafından

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

revize edilerek hazırlanmıştır. Toplamda 1.900'den fazla kişi standartların revizyonuna katkıda bulunmuştur. Tablo 7'de sütun ve standartlara yer verilmiştir.

Tablo 7. ÇKÇG Minimum Standartlar

Sütun 1: Kaliteli bir çocuk koruma müdahalesi sağlamak için standartlar	Sütun 2: Çocuk koruma risklerine yönelik standartlar	Sütun 3: Yeterli çocuk koruma stratejileri geliştirmek için standartlar	Sütun 4: Sektörler arası çalışma standartları
Standart 1 Koordinasyon	Standart 7 Tehlikeler ve yaralanmalar	Standart 14 Çocuk koruma programlamasına ekolojik sistem yaklaşımını uygulamak	Standart 21 Gıda güvenliği ve çocuk koruma
Standart 2 İnsan kaynakları	Standart 8 Fiziksel ve duygusal kötü muamele	Standart 15 Çocuk sağlığı için grup aktiviteleri	Standart 22 Geçim kaynakları ve çocuk koruma
Standart 3 İletişim ve savunuculuk	Standart 9 Cinsel şiddet	Standart 16 Aile ve bakım veren ortamların güçlendirilmesi	Standart 23 Eğitim ve çocuk koruma
Standart 4 Program döngüsü yönetimi	Standart 10 Ruh sağlığı ve psikososyal sorunlar	Standart 17 Toplum temelli yaklaşımlar	Standart 24 Sağlık ve çocuk koruma
Sütun 4: Sektörler arası çalışma standartları Bilgi yönetimi	Standart 11 Silahlı kuvvetler veya gruplarla ilişkili çocuklar	Standart 18 Vaka yönetimi	Standart 25 Beslenme ve çocuk koruma
Standart 6 Çocuk koruma izleme	Standart 12 Çocuk işçiliği	Standart 19 Alternatif bakım	Standart 26 Su, sanitasyon, hijyen ve çocuk koruma
	Standart 13 Refakatsiz ve ailesinden ayrı düşmüş çocuklar	Standart 20 Çocuklar için adalet	Standart 27 Barınma, yerleşim ve çocuk koruma
			Standart 28 Kamp yönetimi ve çocuk koruma

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Sütun 1: Kaliteli Bir Çocuk Koruma Müdahalesi Sağlamak için Standartlar

Aşağıda yer alan ilk 6 standart, çocuk koruma müdahalelerinde gerekli ve tüm bağlamlarda geçerli olan temel programlama bileşenlerine odaklanmaktadır:

- Standart 1- Koordinasyon
- Standart 2- İnsan Kaynakları
- Standart 3- İletişim ve Savunuculuk
- Standart 4- Program Döngüsü Yönetimi
- Standart 5- Bilgi Yönetimi
- Standart 6- Çocuk Koruma İzleme

Standart 1- Koordinasyon

Yetkililer, insani yardım kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve toplum, etkilenen tüm çocukları zamanında ve etkili bir şekilde korumak için eylemleri koordine eder.

Koordinasyon, insani müdahalelerin etkinliğini ve verimliliğini artırır. Koordinasyon sistemlerinin hedefleri temelde aynı kalmakla birlikte yapısı, söz konusu krize, etkilenen nüfusun özelliklerine ve hükümetin korumaya yönelik endişeleri yönetme becerisine göre değişmektedir.

Standart 2- İnsan Kaynakları

Çocuk koruma hizmetleri, kendi çalışma alanlarında yeterliliğini kanıtlanmış personel tarafından sunulur. Çocuk koruma hizmetinin insan kaynakları süreçleri profesyonel ve adilce yürütülür ve çocukları insani yardım görevlileri tarafından gelebilecek kötü muameleye karşı korumaya yönelik önlemler alınır.

İnsani yardım kuruluşları, faaliyetlerinde çocuk koruma hizmetleri sunan tüm kişilerin işlerini yapmak için gereken beceri ve uzmanlığı geliştirmelerini ve tüm çocukların politika ve prosedürlere uygun olarak korunmalarını sağlamalıdır.

Standart 3- İletişim ve Savunuculuk

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocuk korumaya ilişkin unsurlar çocukların haysiyet, yüksek yarar ve güvenliğine saygı gösterilerek savunulmalı ve tartışılmalıdır.

Yazılı medya, resim, ses, video ve diğer kanalları içeren etkili iletişim ve savunuculuk, çocukların kendilerini ifade etmelerini, korumalarını ve güçlenmelerini destekler. İnsani yardım bağlamındaki iletişim ve savunuculuk, tüm görev ve hak sahiplerini sorumlulukları konusunda bilinçlendirmeye çalışmalıdır.

Standart 4: Program Döngüsü Yönetimi

Tüm çocuk koruma programları, mevcut kapasite ve kaynaklar üzerine inşa edilen, değişen çocuk koruma risklerini ve ihtiyaçlarını ele alan, öğrenme ve kanıta dayalı olarak sürekli olarak uyarlanan yapılandırılmış süreçler ve metodolojiler aracılığıyla tasarlanır, planlanır, yönetilir, izlenir ve değerlendirilir.

Program döngüsü yönetimi, programları tasarlama, planlama, yönetme, izleme ve değerlendirmenin döngüsel sürecidir. Bu standart, insani yardım faaliyetlerine çocuk gelişimi ve çocuk hakları ile ilgili hususları full respedâhil ederek program döngüsü yönetimine çocuk koruma odağı getirmektedir.

Standart 5: Bilgi Yönetimi

Çocuk koruma faaliyetleri için gerekli güncel bilgiler, uluslararası çocuk koruma ilkelerine ve gizlilik, veri koruma ve bilgi paylaşım protokollerine tam saygı gösterilerek toplanır, işlenir/analiz edilir ve paylaşılır.

Uygun olan durumlarda, koordinasyonu güçlendirmek, stratejik karar vericileri bilgilendirmek ve savunuculuğu desteklemek için bilgiler ilgili aktörlerle paylaşılmalıdır. Bilgiler yalnızca güvenilir, bağlam odaklı veri koruma ve bilgi paylaşım protokollerine göre toplanmalı ve paylaşılmalıdır.

Standart 6: Çocuk Koruma İzlemi

Çocuk koruma risklerine ilişkin nesnel ve güncel veri ve bilgiler, kanıta dayalı önleme ve müdahale faaliyetlerini etkinleştirmek için ilkeli, güvenli ve iş birliğine dayalı bir şekilde toplanır, yönetilir, analiz edilir ve kullanılır.

Çocuk koruma izlemi, belirli bir insani yardım ortamında çocuk koruma risklerinin, ihlallerinin ve kapasitelerinin düzenli ve sistematik olarak incelenmesini (ve izlenmesini) ifade etmektedir. Amaç, mevcut müdahalelerin nasıl iyileştirilebileceğini veya hangi yeni süreçlerin gerekli olabileceğini gösteren kanıtlar üretmektir.

Sütun 2: Çocuk Koruma Risklerine Yönelik Standartlar

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bu sütun, insani yardım ortamlarında yedi ana çocuk koruma riskiyle ilgili temel çalışma alanlarını kapsamaktadır:

- Standart 7- Tehlikeler ve Yaralanmalar
- Standart 8- Fiziksel ve Duygusal Kötü Muamele
- Standart 9- Cinsel Şiddet
- Standart 10- Ruh Sağlığı ve Psikososyal Sorunlar
- Standart 11- Silahlı Kuvvetler veya Gruplarla İlişkili Çocuklar
- Standart 12- Çocuk İşçiliği
- Standart 13- Refakatsiz ve Ailesinden Ayrı Düşmüş Çocuklar

Bu risklerin tek başlarına ele alınması mümkün değildir ve bu nedenle yedi standart birbiriyle ilişkilidir. Bağlama göre, bu sütunda tartışılan risk alanlarının her birini önlemek ve çözüm sunmak için önlemler alınmalıdır.

Standart 7- Tehlikeler ve Yaralanmalar

Tüm çocuklar ve bakım verenler, fiziksel ve çevresel tehlikelerden kaynaklanan yaralanma, sakatlanma ve ölüme karşı korunur. Yaralanan ve/veya engeli olan çocuklar zamanında fiziksel ve psikososyal destek alırlar.

İnsani krizler, özellikle yabancı çevrelerde yerinden edilmiş çocukların karşılaşılabileceği günlük tehlikeleri ve riskleri artırabilir ya da yenilerini yaratabilir. Bu standart, insani krizlerde çocukların yaralanmasına, sakatlanmasına ve ölümüne yol açabilen kasıtsız fiziksel ve çevresel tehlikeleri ele almaktadır.

Standart 8- Fiziksel ve Duygusal Kötü Muamele

Çocuklar fiziksel ve duygusal kötü muameleden korunur ve bağlama, cinsiyete, yaşa ve engelliliğe özel müdahale hizmetlerine erişimi bulunmaktadır.

Kötü muamele – harekete geçmemek de dâhil olmak üzere-, bir çocuğa zarar veren, zarar verme potansiyeli olan veya zarar verme tehdidi ile sonuçlanan her türlü eylemi ifade etmektedir. Bu standart, çeşitli bağlamlarda meydana gelen fiziksel ve duygusal istismar ve ihmalin önlenmesi ve müdahalesini ele almaktadır.

Standart 9- Cinsel Şiddet

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Tüm çocuklar cinsel şiddetin farklı boyutları hakkında bilgilendirilir ve cinsel şiddete karşı korunurlar. Çocuklar cinsiyetlerine, yaşlarına, engellerine, gelişim evrelerine ve kültürel/dini geçmişlerine uygun olarak, hayatta kalma merkezli müdahale hizmetlerine erişebilirler.

Biyolojik ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddet yaygındır; ancak çoğu zaman gizlenir ve yeterince bildirilmez. Tüm insani yardım aktörleri, cinsiyete dayalı şiddetin gerçekleşebileceği riskini göz önünde bulundurmalıdır. Çocuklara yönelik cinsel istismarı azaltmak, önlemek ve buna karşı tedbir almak, paydaşlar arası koordinasyona dayalı bir müdahale gerektirmektedir.

Standart 10- Ruh Sağlığı ve Psikososyal Sorunlar

Çocuklar ve bakım verenlerin ruhsal ve psikososyal sağlıkları korunur.

İnsani krizler, çocuklar ve bakım verenler için ani ve uzun vadeli psikolojik ve sosyal sorunlara neden olabilir. İnsani yardım aktörleri, çocukların ve bakım verenlerin sıkıntılarını azaltacak, dayanıklılıklarını artıracak ve uygun olduğunda çocuklara özel destekler sunacak müdahalelere öncelik vermelidir.

Standart 11- Silahlı Kuvvetler veya Gruplarla İlişkili Çocuklar

Tüm çocuklar silahlı kuvvetler veya gruplar tarafından silahaltına alınmaya ve kullanılmaya karşı korunur, silahaltına almış ise özgürleştirilir ve bu deneyimin menfi etkilerinden kurtarılarak etkin bir şekilde topluma yeniden kazandırılır.

Silahlı kuvvetler veya gruplar tarafından istismar edilen ve silahaltına alınan kızlar da dâhil olmak üzere çocuklar, genellikle istismar, sömürü veya şiddete maruz kalır, tanık olur ya da suç işlemeye zorlanırlar. Çok sektörlü ve toplum temelli bir bakış açısıyla insani yardım aktörleri, çocukların silahaltına alınmasını ve istismarını önlemek için harekete geçmeli, çocuk yaşta silahlanmanın kısa ve uzun vadeli olumsuz etkilerini değerlendirmelidir. Ayrıca yeniden entegrasyon programları aracılığıyla silahaltındaki çocukların serbest bırakılmaları için savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirilmeli ve istismara uğramış çocuklar ve aileleri desteklenmelidir.

Standart 12- Çocuk İşçiliği

Tüm çocuklar, özellikle insani kriz nedeniyle ortaya çıkabilecek en kötü biçimler de dâhil olmak üzere çocuk işçiliğinin her çeşidinden korunur.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocuk işçiliği, çocukları çocukluklarından, potansiyellerinden ve haysiyetinden yoksun bırakan bir sorun olarak kabul edilir. Çocukların eğitimini ve genel refahını olumsuz etkiler. İnsani müdahale, risk altındaki çocukların çalıştırılmasını önleme amaçlı olmalı ve çocukların, çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinden acilen uzaklaştırılmasına öncelik vermelidir.

Standart 13- Refakatsiz ve Ailesinden Ayrı Düşmüş Çocuklar

Çocukların aileden ayrı düşmesi önlenir, refakatsiz ve ailesinden ayrı olan çocuklar, sahip oldukları haklara ve yüksek yararlarına uygun olarak zamanında, güvenli, uygun ve erişilebilir yollarla bakım ve koruma alırlar.

Refakatsiz ve ailelerinden ayrılmış çocuklar, en çok ihtiyaç duydukları anda aile korumasını kaybetmişlerdir. Ayrılıklar, duygusal sorunlara neden olmanın yanı sıra, insani yardıma erişimi engelleyebilir ve diğer koruma risklerini/endişelerini artırabilir. İnsani müdahale, ayrılığı azaltmak, çocukları aile üyeleriyle yeniden birleştirmek ve gerektiğinde nitelikli, aile temelli geçici bakım sağlamaya yönelik olmalıdır.

Sütun 3: Yeterli Kalitede Çocuk Koruma Stratejileri Geliştirmek İçin Standartlar

Bu bölüm, Sütun 2'de özetlenen çocuk koruma risklerini önlemeye ve bunlara müdahale etmeye yönelik temel stratejiler, yaklaşımlar ve müdahaleleri ortaya koymaktadır.

Sütun 3, ekolojik sistem modeli ve çocuk koruma sistemini güçlendirme (İlke 9) prensibini yansıtacak ve çocukları korumaya yönelik bütünsel ve entegre bir yaklaşımı teşvik edecek şekilde geliştirilmiştir.

- Standart 14- Çocuk Koruma Programlamasında Ekolojik Sistem Yaklaşımını Uygulamak
- Standart 15- Çocukların Refahına Yönelik Grup Aktiviteleri
- Standart 16- Aile ve Bakım Verilen Ortamların Güçlendirilmesi
- Standart 17- Toplum Temelli Yaklaşımlar
- Standart 18- Vaka Yönetimi
- Standart 19- Alternatif Bakım
- Standart 20- Çocuklar İçin Adalet

Standart 14- Çocuk Koruma Programlamasında Ekolojik Sistem Yaklaşımını Uygulamak

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocuklar, aileler, sivil toplum kuruluşları ve toplum çocuk koruma ve bakımı konusunda desteklenir.

Çocuk korumaya yönelik 'sosyo-ekolojik' yaklaşım, çocuk, aile, sivil toplum kuruluşları, toplum ve sosyo-kültürel normlarla ortaklaşa çalışan entegre yaklaşımların tasarlanmasını içermektedir. Buna yasa ve politikaların ele alınması, finansman bulunması, sosyal destek ve doğum kayıt hizmetleri de dahildir.

Standart 15- Çocukların Refahına Yönelik Grup Aktiviteleri

Çocuklar, koruma, refah ve öğrenmeyi teşvik eden ve güvenli, kapsayıcı, bağlama ve yaşa uygun yaklaşımlarla sunulan grup temelli, planlı etkinliklere erişim yoluyla desteklenir.

Çocukların grup faaliyetlerine düzenli ve istikrarlı katılımı, onların refahını olumlu yönde etkiler, dayanıklılıklarını artırır ve streslerini azaltır. Bu tür faaliyetler, çocuklara öğrenme ve kendilerini ifade etme için güvenli bir alan sağlayarak, incinebilir veya zarar görmüş çocukları belirleyerek ve uygun yönlendirmeleri destekleyerek korumayı teşvik eder.

Standart 16- Aile ve Bakım Verilen Ortamların Güçlendirilmesi

Çocukların sağlıklı gelişimini desteklemek, onları kötü muameleden ve diğer olumsuz etkilerden korumak için aile ve bakım ortamları güçlendirilir.

Bakım verme, bakım veren kişinin hem resmi, hem de yasal sorumluluğun bulunmadığı resmi olmayan düzenlemeleri içerir. Müdahaleler genellikle bakım verenlerin ruh sağlığını ve psikososyal refahını iyileştirmeye ve çocuklara yönelik bakımı ve koruyucu adımları güçlendirmeye odaklanır.

Standart 17- Toplum Temelli Yaklaşımlar

Çocuklar, insani kriz öncesinde, sırasında ve sonrasında çocuklara yönelik istismar, ihmal, sömürü ve şiddeti önleyen ve onların refahını destekleyen toplumlarda yaşar.

Toplum temelli yaklaşım, toplum üyelerini çocukların korunması, sağlıklı gelişme ortamının sunulması ve çocuk refahının en üst düzeye çıkartılması için destekler. İnsani yardım aktörleri, mevcut toplumun, çocuk haklarını, güvenliğini, gelişimini, refahını ve katılımını desteklemeye ilişkin yeterliklerini anlamaya çalışmalıdır.

Standart 18- Vaka Yönetimi

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

İnsani yardım ortamlarında çocuk koruma riskleriyle karşı karşıya kalan çocuk ve aileler belirlenir ve ihtiyaçları bireyselleştirilmiş bir vaka yönetimi süreci aracılığıyla, doğrudan bire bir destek sunmak ve ilgili hizmet sağlayıcılarla bağlantıların kurulması da dâhil olacak şekilde değerlendirilir.

Vaka yönetimi, zarar görme riski olan veya zarar görmüş olan her çocuğun ihtiyacını tek tek ele alan bir yaklaşımdır. Çocuk, aile ve toplum, doğrudan destek ve yönlendirmeler yoluyla bir vaka çalışanı tarafından sistematik olarak, zamanında desteklenmelidir. Karmaşık ve birbiriyle bağlantılı olan çocuk koruma riskleri için bireyselleştirilmiş, koordineli, bütünsel ve çok sektörlü destek sağlanmalıdır.

Standart 19- Alternatif Bakım

Refakatsiz ve bakımdan yoksun tüm çocuklar haklarına, özel gereksinimlerine, isteklerine ve yüksek yararlarına göre aile temelli ve istikrarlı bakım modellerine öncelik verilerek alternatif bakım alırlar.

“Alternatif bakım” çocuklara biyolojik ebeveyni olmayan bakım verenler tarafından (kuruluş ortamında veya aile yanında) sağlanan bakımdır. Her bağlamın yerel kültürel normları, uygulamaları, yasaları ve politikalarıyla uyumlu farklı alternatif bakım yöntemleri vardır. Alternatif bakım seçeneklerinin mümkün olduğunca aile temelli olması ve kalite açısından izlenmesi gerekmektedir.

Standart 20- Çocuklar İçin Adalet

İnsani bir kriz sırasında resmi ve gayri resmi adalet sistemleriyle temas halinde olan tüm çocuklara, uluslararası normlar ve standartlar doğrultusunda ayırım gözetmeden, çocuk dostu bir şekilde davranılır ve çocukların temel ihtiyaçlarına ve yüksek yararına uygun hizmetler sunulur.

Bir kriz, çocukların adalet sistemleriyle temas kurma sıklığını artırabilir ve aynı zamanda adalet sistemlerini güçlendirmek için eşsiz bir fırsat sağlayabilir. Bu standart, kriz anında bile resmi ve geleneksel yasaların içeriğini ve uygulamasını iyileştirerek çocuk korumaya yönelik çalışmaları artırmanın yanı sıra adalet sistemlerinden kaynaklanan risklerin belirlenmesine ve önlenmesine yönelik müdahaleleri içermektedir.

Sütun 4: Sektörler Arası Çalışma Standartları

Çocuk koruma riskleri, diğer sektör çalışmalarıyla yakından ilgilidir; çünkü insani yardım eylemleri kapsamında çocukların pek çok sektörü ilgilendiren ihtiyaçları ve gelişim alanları vardır. Dördüncü sütun, çocuk korumayı insani müdahalenin merkezine yerleştirir ve entegre yaklaşımlar, ortak programlama ve çocuk korumanın yaygınlaştırılması konusunda sektörlere özel rehberlik sağlamaktadır. Bu yaklaşım büyük ölçüde paydaşlar arası koordinasyona, tamamlayıcılığa ve karşılıklı saygıya dayanmaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Standart 21- Gıda Güvenliği ve Çocuk Koruma
- Standart 22- Geçim Kaynakları ve Çocuk Koruma
- Standart 23- Eğitim ve Çocuk Koruma
- Standart 24- Sağlık ve Çocuk Koruma
- Standart 25- Beslenme ve Çocuk Koruma
- Standart 26- Su, Sanitasyon, Hijyen ve Çocuk Koruma
- Standart 27- Barınma, Yerleşim ve Çocuk Koruma
- Standart 28- Kamp Yönetimi ve Çocuk Koruma

Standart 21- Gıda Güvenliği ve Çocuk Koruma

İnsani krizlerden etkilenen tüm çocuklar, çocuk koruma risklerini azaltan ve müdahale eden gıda güvenliği olan ortamlarda yaşar.

Gıda güvenliğinin olmaması, ihmal, çocuk yaşta evlilik ve çocuk işçiliği gibi olumsuz başa çıkma stratejileri de dâhil olmak üzere çocuk koruma risklerini artırır. Çocukların refahını ve korunmasını desteklemek için çocuk koruma, dört gıda güvenliği sütununun her birine (bulunabilirlik, erişilebilirlik, istikrar ve kullanım) entegre edilmelidir.

Standart 22- Geçim Kaynakları ve Çocuk Koruma

Bakım verenler ve çalışma çağındaki çocuklar, geçimlerini kazanmak için yeterli desteğe erişebilir.

Bir ailenin temel ihtiyaçlarını karşılama kapasitesi azaldığında, çocuklar her türlü istismar, ihmal, sömürü ve şiddet riskiyle karşı karşıya kalabilirler. Müdahalelerin koruyucu bir etkiye sahip olması ve çocukların zarar görme risklerini azaltılması için çocuk koruma, ekonomik güçlendirme ve geçim kaynakları programlarına entegre edilmelidir.

Standart 23- Eğitim ve Çocuk Koruma

Tüm çocukların, koruyucu ve kapsayıcı, saygınlığı ve katılımı destekleyen nitelikli eğitime erişimi vardır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocuk koruma ve eğitim yakından ilişkilidir. Eğitime erişim eksikliği, çocukların refahını ve gelişimini olumsuz etkiler. Çocukların eğitime erişiminin engellenmesi veya eğitimin beklenen olumlu etkilerinin azalması çocuk koruma ile ilgili riskleri artırabilir. Bu standart, eğitim ve çocuk koruma alanındaki karar vericilerin, çocukların refahını ve eğitimini desteklemek için birlikte çalışmasına yardımcı olacak rehberliği sağlar.

Standart 24- Sağlık ve Çocuk Koruma

Tüm çocuklar, istekleri, yaşları ve gelişimsel ihtiyaçları göz önünde bulundurularak nitelikli ve koruyucu sağlık hizmetlerine erişebilir.

Sağlık ve çocuk koruma programları, insani yardım faaliyetlerinde çocukların güvenliğini ve refahını sağlamada kritik rol oynamaktadır. Çocuk sağlığının desteklenmesi çocuklara yönelik koruyucu faktörleri artırırken, çocuk korumanın desteklenmesi çocukların fiziksel sağlıklarını ve iyilik hallerini geliştirir.

Standart 25- Beslenme ve Çocuk Koruma

Çocuklar ve bakım verenler, özellikle hamile ve süt veren kadınlar ve kız çocukları, güvenli, yeterli ve uygun beslenme hizmetlerine erişir.

Bakım verenlerin ailelerine gıda, gelir ve sağlık hizmeti sağlamakta zorlandığı insani kriz zamanlarında, dengesiz beslenme ve hak ihlalleri genellikle daha da kötüleşir. Gıda tedarikçileri ve çocuk koruma aktörleri, özellikle erken çocukluk ve ergenlik döneminde, çocukların yeterli besin maddesine ulaşmaları için birlikte çalışmalıdır.

Standart 26- Su, Sanitasyon, Hijyen ve Çocuk Koruma

Tüm çocukların, saygınlıkları korunarak ve fiziksel/cinsel şiddet ve sömürü riskleri en aza indirilerek uygun su, sanitasyon ve hijyen hizmetlerine erişimi sağlanmalıdır.

Çocuk koruma çalışanları, çocukları ve bakım verenleri koruyan, onların ihtiyaçlarına göre uyarlanmış güvenli ve uygun müdahaleler sağlamak için su, sanitasyon ve hijyen personeli ile yakın çalışmalıdır.

Standart 27- Barınma, Yerleşim ve Çocuk Koruma

Tüm çocuklar ve bakım verenler, güvenlik, koruma ve erişilebilirlik dâhil olmak üzere temel ihtiyaçlarını karşılayan uygun barınma ortamına sahiptir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Sağlıklı, güvenli aile ve toplumlar için uygun barınma ve yerleşim şarttır. Çocuk koruma stratejilerine, aileleri zarardan ve zorla tahliyeden korumak için barınma ve yerleşim müdahaleleri de entegre edilmelidir.

Standart 28- Kamp Yönetimi ve Çocuk Koruma

Kamp yönetimi faaliyetleri, zorla yerinden edilmiş olan çocukların ihtiyaçlarını ve korunmaya ilişkin kaygılarını değerlendirir.

Kamp koordinasyonu (Geçici Barınma Merkezleri) ve yönetimi, mülteci, göçmen ve ülke içinde yerinden edilmiş nüfus için adil ve saygın yaşam koşullarının yanı sıra yardım ve koruma hizmetlerine erişimi desteklemeyi de amaçlar. Entegre bir yaklaşımla, kamp yönetimi ve çocuk koruma çalışanları, kamp ortamlarındaki çocuk koruma risklerini azaltmak, çocukların anlamlı katılımı için fırsatlar sağlamak, çocuklar ve diğer paydaşların ilgili endişeleri bildirmeleri için işleyen yönlendirme yolları geliştirmek için birlikte çalışmalıdır.

Bu standart, 6 Şubat 2023 deprem felaketi sonrası kurulan çadır kentler ve konteyner kentler için de önem arz etmektedir.

4.2.5. İnsani Yardım Faaliyetlerinde Çocukların Korunması İçin Minimum Standartlar ile Türkiye’de uygulanan MS ve ÖD’nin Karşılaştırması

ÇKÇG’nin 2019 yılında güncellediği 28 minimum standart insani kriz bağlamları için hazırlanmıştır. Bu anlamda, kurum bakımı için geliştirilen standartlar ile amaç ve araç olarak aynı paydada değerlendirilmemesi gerekmektedir. MS ve ÖD kurum bakımına yönelik standartları ele alırken, ÇKÇG insani kriz bağlamında ulusal ve uluslararası düzeyde tüm aktörlerin harekete geçirilmesini amaçlayan bir kurguya sahiptir. Bununla birlikte son 15 senedir dünyada ve Türkiye’nin yakın coğrafyasında yaşanan gelişmeler insani krizlerin sayısını artırmıştır. Halen devam eden Suriye’deki iç savaş, Ukrayna-Rusya savaşı, Afganistan’daki istikrarsızlık vb. gelişmeler sonucunda Türkiye’ye göç eden sığınmacıların çok büyük bir bölümü de çocuk yaştadır. Bu nedenle, ÇKÇG’nin kriz ortamları için geliştirmiş olduğu standartların, ileriki dönemde geliştirilecek çocuk koruma standartlarında göz önünde bulundurulmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Önümüzdeki yıllarda muhtemel pek çok insani krizin yaşanabileceği riskini değerlendirmek ve çocukların evrensel temel haklarını korumak için politikalar geliştirilmek yerinde olacaktır. Ayrıca bu standartlar genel olarak risk altındaki çocuklar için oluşturulabilecek standartlara örnek olarak kullanılabilir.

Bu kapsamda, Tablo 8’de ÇKÇG standartları ile Minimum Standartlar (MS) ve Öz Değerlendirme (ÖD) sistemi kıyaslanmıştır. Mevcut MS ve ÖD sistemlerinde ve ÇKÇG standartlarında ortak yer alan hususlar çoğunlukta olmakla birlikte, insani kriz bağlamlarını daha detaylı bir şekilde ele alan ve mevcut sistemlerde bulunmayan ÇKÇG standartları da vurgulanmıştır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Tablo 8. ÇKÇG Standartları ile MS ve ÖD'nin Karşılaştırılması

ÇKÇG Standardı	MS	ÖD
Standart 1- Koordinasyon	Standart 1.1, 1.6	Kalite Hedefi 1.1
Standart 2- İnsan kaynakları	Standart 3.1, 3.2, 3.3, 3.4	Kalite Hedefi 3.1, 3.2, 3.3
Standart 3- İletişim ve savunuculuk	-	-
Standart 4- Program döngüsü yönetimi	Tüm standartlar	Tüm hedefler
Standart 5- Bilgi yönetimi	Standart 5.1, 5.2	Kalite Hedefi 5.2
Standart 6- Çocuk koruma izlemi	Standart 1.2, 1.3	Kalite Hedefi 1.2
Standart 7- Tehlikeler ve Yaralanmalar	Standart 2.2.	Kalite Hedefi 2.1
Standart 8- Fiziksel ve Duygusal Kötü Muamele	Standart 1.2, 1.3	Kalite Hedefi 1.2
Standart 9- Cinsel Şiddet	Standart 1.2, 1.3	Kalite Hedefi 1.2
Standart 10- Ruh Sağlığı ve Psikososyal Sorunlar	Standart 1.2, 1.3	Kalite Hedefi 1.2
Standart 11- Silahlı Kuvvetler veya Gruplarla İlişkili Çocuklar	-	-
Standart 12- Çocuk İşçiliği	-	-
Standart 13- Refakatsiz ve Ailesinden Ayrı Düşmüş Çocuklar	Standart 1.2, 1.3	Kalite Hedefi 1.2
Standart 14- Çocuk Koruma Programlamasına Ekolojik Sistem Yaklaşımını Uygulanması	-	-
Standart 15- Çocuk Refahına Yönelik Grup Aktiviteleri	Standart 2.2	Kalite Hedefi 2.1
Standart 16- Aile ve Bakım Verilen Ortamların Güçlendirilmesi	Standart 1.2-1.3	Kalite Hedefi 1.2
Standart 17- Toplum Temelli Yaklaşımlar	Standart 1.1, 1.4.,1.5.,1.6.	Kalite Hedefi 1.1. - 1.3
Standart 18- Vaka Yönetimi	Standart 1.4	Kalite Hedefi 1.3.1
Standart 19- Alternatif Bakım	Tüm standartlar	Tüm hedefler
Standart 20- Çocuklar İçin Adalet	-	-
Standart 21- Gıda Güvenliği ve Çocuk Koruma	Standart 2.1	Kalite Hedefi 2.1
Standart 22- Geçim Kaynakları ve Çocuk Koruma	Standart 1.4.,1.5.,1.6.	Kalite Hedefi 1.3.2.
Standart 23- Eğitim ve Çocuk Koruma	Standart 2.11	Kalite Hedefi 2.3
Standart 24- Sağlık ve Çocuk Koruma	Standart 2.2	Kalite Hedefi 2.1
Standart 25- Beslenme ve Çocuk Koruma	Standart 2.1	Kalite Hedefi 2.1
Standart 26- Su, Sanitasyon, Hijyen ve Çocuk Koruma	Standart 2.1, 2.2	Kalite Hedefi 2.1
Standart 27- Barınma, Yerleşim ve Çocuk Koruma	Standart 4.1,4.2	Kalite Hedefi 4.1, 4.2
Standart 28- Kamp Yönetimi ve Çocuk Koruma	-	-

ÇKÇG standartlarının büyük bir bölümünün, mevcut hizmetler ve operasyonel düzenlemeler (MS ve ÖD) içinde ele alındığı görülmektedir. Ancak ÇKÇG sisteminin genel odak noktası, insani kriz durumlarında başta ilgili kurum ve kuruluşlar olmak üzere toplumdaki tüm paydaşların çocukları koruma sorumluluğunu üstlenmesi gerekliliği

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

üzerine kurulmuştur. Bu bağlamda, dördüncü sütunda, bu iş birliğinin kuvvetlendirilmesi amacıyla sekiz özel standart belirlenmiştir. Her ne kadar sistemler arasındaki analiz düzeyleri farklılık gösterse de Türkiye'deki standartların daha çok kurumsal iş birliği vurgusunu öne çıkarması gerektiği net olarak ortaya çıkmaktadır. Çocuk korumanın, tek bir kurumun değil, geniş bir ağın kolektif sorumluluğu olduğunun kabulü, bu noktada kritik önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, çocuk işçiliği, çocukların bedensel, ruhsal, ahlaki ve sosyal gelişimlerine zarar veren ve eğitim sürekliliklerini tehdit eden bir durum olarak, Türkiye'deki standartların dikkate alınması gereken önemli bir meseledir. Özellikle mevsimlik tarım işçiliği gibi sektörlerde, çocuklar hukuk dışı bir şekilde çalıştırılabilmektedir. Çocuk işçiliğinin, çocukluğun yitilmesi anlamına gelmesi nedeniyle ve çocukların yüksek yararının sağlanması için standartların belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.

Ayrıca, çocuk hakları savunuculuğu konusundaki faaliyetlerine ilişkin standartların geliştirilmesi, hizmet kalitesini artırabilecek önemli bir adım olarak görülmektedir. İletişim ve savunuculuk faaliyetleri hâlihazırda gerçekleştirilmektedir. Bu faaliyetlerin sistematik bir stratejiye dönüştürülmesi ve standartlaştırılması gerekliliği vurgulanmalıdır. Çocukların her türlü toplumsal ortamda haklarının farkında olması ve bu haklarının korunması, toplumun tüm aktörlerinin bilinçlendirilmesi, çocukların yüksek refahına doğrudan katkı sağlayacaktır. Bu çerçevede, adalet sistemine daha iyi entegre edilmeleri ve çocukların korunması için standartların belirlenmesi göz önünde bulundurulmalıdır.

4.3. Çocuklar için Kalite

Çocuklar için Kalite⁶ (Quality4Children) ebeveyn bakımından yoksun olan çocukların durumunu iyileştirmek ve aile harici bakımın kalite standartlarını sağlayarak çocukların gelişimini desteklemek amacıyla ÇHS'yi temel alarak geliştirilmiş bir projenin ürünüdür. SOS Çocuk Köyleri (SOS Children's Villages), Uluslararası Koruyucu Aile Birliği (International Foster Care Organisation - IFCO), Uluslararası Eğitim Federasyonları Birliği (International Federation of Educative Communities - FICE) gibi kuruluşların ortak çalışmasıyla üç yıllık bir süre içerisinde, 30'dan fazla Avrupa ülkesinde, alternatif bakım deneyimi olan 500 çocuk ve ailelerinin, bu alanda çalışan uygulayıcıların deneyimleri analiz edilerek çocuklar için kalite standartları oluşturulmuştur. Özetle, bu standartlar bir proje sonucunda hazırlanmış olan kalite standartlarıdır. Çeşitli nedenlerle biyolojik ailelerinin yanında olmayan çocuklar için sunulan aile harici bakım hizmetlerinin yetersizliği çocuk haklarının ihlali anlamına gelmektedir; bu standartların ele alınması bu açıdan önemsenmiştir. Çocuklar için Kalite **"Ebeveyn bakımından yoksun çocuklara, tam potansiyellerini destekleyen destekleyici, koruyucu ve şefkatli bir ortamda yaşayarak kendi kendine yeten ve toplumun katılımcı üyeleri olmaları için geleceklerini şekillendirme şansı verilmelidir"** anlayışını temel ilke edinmiştir (Quality4Children, 2007).

⁶ <https://www.sos-childrensvillages.org/quality4children>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Standartların oluşturulmasında ÇHS'nin temel ilkeleri olan ayrımcılık yapmama, çocuğun yüksek yararı, yaşama, hayatta kalma ve gelişme hakkı ve çocuğun görüşlerine saygı ve özellikle aile harici bakım konusunda deneyimi olan kişilerin aktarımlarından yararlanılmıştır. Bu aktarımlarda çeşitli ortak ifadeler ortaya çıkmıştır (Quality4Children, 2007). Bunlar şöyle sıralanmaktadır:

İletişim ve katılım

- Aile harici bakım hizmetlerinde uygun ve şeffaf iletişimin önemi,
- Dinlenmenin ve fikirlerin dikkate alınmasının önemi.

Çocuk Koruma Hizmetlerinde Müdahale

- Kardeşlerin birlikte bakımı,
- Biyolojik ailenin katılımı ve sürecin izlenmesi dâhil olmak üzere çocuk için hızlı ve uygun bireysel çözümler.

Bakım

- Bir bakım modelinden diğere yumuşak geçiş, çocuklar, biyolojik ve geniş aileler ve bakım verenler arasındaki temas,
- Genç yetişkinlerin aile harici bakımdaki günlük yaşamlarındaki önemli olan konular: Yapı, kurallar, ritüeller, sınır koyma, sınırları tanıma ve kabul etme,
- Çocuk ve bakım veren arasındaki istikrarlı ilişkilerin ve sevginin önemi, duygusal bağ ve çocuğun potansiyelinin desteklenmesi.

Bakımdan ayrılma

- Bir çocuğu/genç yetişkini alternatif bakımdan ayrılmaya hazırlarken çocuğu/genç yetişkini kendi kararlarını vermesi ve kişisel bir sosyal yaşam kurması konusunda desteklemek. Onu bağımsız yaşama hazırlamak ve bakım sonrası süreçte destek ve danışmanlık sunmak.

Standartlar, aile harici bakım hizmetlerinin taraflarını bilgilendirmek, yönlendirmek ve onlara müdahale edebilmek için geliştirilmiştir. Bu taraflar aile harici bakımda (alternatif) yaşamakta ya da yaşayacak olan çocuklar; çocuğu/çocukları aile harici bakımda (alternatif) yaşamakta ya da yaşayacak olan ebeveynler, bakım verenler, bakım kuruluşlarının yöneticileri, sosyal hizmet uzmanları, çocuk koruma hizmetleri personeli, çocuk ve gençlik araştırmacıları, çocuk ve gençlik gelişimi sivil toplum kuruluşu çalışanları, kamu otoritelerinin her düzeydeki temsilcileri vb. olarak belirtilebilir.

4.3.1. Çocuklar İçin Kalite Standart Alanları

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocuklar için Kalite üç standart alanıyla aile harici bakım sürecini ele almıştır. Bu alanlar Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Çocuklar İçin Kalite Standart Alanları

“**Karar verme ve kabul süreci**” standartlarının mümkün olan en iyi çözüme karar vermek için çocuğun durumunun değerlendirilmesi ve gelecekteki yaşamına entegrasyonuna yönelik adımlar olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. “**Bakım süreci**” standartları kabul süreci ve bakımdan ayrılma süreci arasındaki dönemdir. Bu dönem bakım veren tarafından sağlanan somut bakımı ve desteği kapsamaktadır. “**Bakımdan ayrılma süreci**” standartları ise çocuğun/genç yetişkinin bağımsız hale geldiği, biyolojik ailesine döndüğü ya da başka bir hizmet süreci ile ilişkilendirildiği süreçtir. Bu bakım süreci o zamana kadar bakım veren kişiden aldığı ek desteği de içermektedir. Standartlar, Tablo 9’da yer almaktadır:

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Tablo 9. Çocuklar için Kalite Standartları

Standart Alanı 1: Karar Verme ve Kabul Süreci	
Standart 1	Çocuk ve biyolojik ailesi, karar verme sürecinde destek alır
Standart 2	Çocuğa karar verme sürecine katılma yetkisi verilir
Standart 3	Profesyonel bir karar verme süreci, çocuğa mümkün olan en iyi bakımı sağlar
Standart 4	Kardeşler birlikte bakım alır
Standart 5	Yeni eve geçiş iyi hazırlanmış ve hassas bir şekilde uygulanır
Standart 6	Aile harici bakım süreci, bireysel bir bakım planına göre yönlendirilir
Standart Alanı 2: Bakım Süreci	
Standart 7	Çocuk, ihtiyaçlarına, yaşam durumuna ve özgün sosyal ortamına uygun şekilde yerleştirilir
Standart 8	Çocuk, biyolojik ailesiyle temas halindedir
Standart 9	Bakım verenler gereken vasıflara ve yeterli çalışma koşullarına sahiptir
Standart 10	Bakım verenin çocukla ilişkisi anlayış ve saygıya dayalıdır
Standart 11	Çocuk, yaşamını doğrudan etkileyen kararlara aktif olarak katılma yetkisine sahiptir
Standart 12	Çocuğa uygun yaşam koşullarında bakılır
Standart 13	Özel gereksinimleri olan çocuklara uygun bakım verilir
Standart 14	Çocuk/genç, her zaman bağımsız yaşama hazırlanır
Standart Alanı 3: Bakımdan Ayrılma Süreci	
Standart 15	Bakımdan ayrılma süreci baştan sona planlanır ve uygulanır
Standart 16	Bakımdan ayrılma sürecinde iletişim yararlı ve uygun bir şekilde yürütülür
Standart 17	Çocuk/genç yetişkin, bakımdan ayrılma sürecine katılma yetkisine sahiptir
Standart 18	Takip, sürekli destek ve iletişim olanakları sağlanır

Karar verme sürecinin iki aşaması bulunmaktadır: Karar verme sürecinin ilk aşaması, öncelikle çocuğun ihtiyaçlarının ve aile durumunun değerlendirilmesini ve çocuk için mümkün olan en iyi çözüme karar verilmesini içermektedir. Çocuğun yüksek yararı için aile harici bakımın en iyi seçenek olması durumunda, karar verme sürecinin bir sonraki aşaması, mümkün olan en uygun yerleştirmedir. Yerleştirme belirlendiğinde ve ilgili tüm taraflarca karşılıklı olarak kabul edildiğinde karar verme süreci sona erer.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Kabul süreci, çocuğun gelecekteki yaşam durumuna entegrasyonu ile ilgili tüm faaliyetleri içermektedir. Çocuğun gelişimine doğrudan dâhil olan tüm taraflar, karar verme süreciyle ilgili bilgileri alır ve paylaşır. Özel gereksinimli çocuklar kuruma kabul edilirken çocukların bu gereksinimleri özellikle göz önünde bulundurulur.

Bakım alma süreci, kabul süreci ile bakımdan ayrılma süreci arasındaki süre olarak tanımlanmaktadır. Aile harici bakımdaki çocuklar ve genç yetişkinler, geleceklarini şekillendirmeleri ve kendine güvenen, kendi kendine yeterli, toplumun katılım gösteren üyeleri olmaları için desteklenir. Bakım alma sürecinde çocuğa destekleyici, koruyucu ve sevecen bir ortam sunulur.

Bakımdan ayrılma süreci ise çocuğun/genç yetişkinin bağımsız hale geldiği, biyolojik ailesine döndüğü veya başka bir hizmet ile ilişkilendirildiği süreci ifade etmektedir. Bu süreç, kararı aşamasını, taşınma sürecini ve bakım sonrası desteği içermektedir.

Çocuklar için Kalite standartları, ÇHS'yi temel alarak geliştirildiği için Türkiye'deki çocuk koruma mevzuatı ve MS açısından benzer ilkeleri barındırmaktadır. Bununla birlikte iletişim, dinlenme hakkı, katılım ve hizmet devamlılığı gibi ilkelere özellikle vurgu yapmaktadır. Her ne kadar katılım ve iletişim ile ilgili mevzuatta ve MS'de ilkelere değinilse de bu ilkelerin uygulamada daha çok yer alması gerekmektedir. Bu açıdan Türkiye'de standart geliştirme çalışmalarında bu hususlar dikkate alınabilir. Çocuklar için kalite standartlarının en güçlü yönü çocukların deneyimlerinden yola çıkarak standartların geliştirilmesidir. Bu nedenle dördüncü bölüm olan bakımdan ayrılma süreci özgündür ve iyi bir örnek oluşturabilir. Bakımdan ayrılma, bu süreçteki iletişim ve desteğin detaylandırılması gibi standartlar dikkat çekicidir. Türkiye'de uygulanan öz değerlendirme sisteminde çocuk ve aile anketleri ve görüşleri incelenerek, Türkiye'deki alternatif bakım süreci için özgün standartlar oluşturulabilir.

4.4. İrlanda Çocuk Koruma ve Refahına İlişkin Ulusal Standartlar

Bu standartların amacı, yeterli bakım ve korunma almayan çocukların refahını koruma ve geliştirmeye ilişkin işlevlerde çocuk ve aile hizmetlerinin niteliklerini tanımlamak ve çocukların aldığı bakımın kalitesi ve güvenliği ile ilgili konuları ele almaktır. **İrlanda Çocuk Koruma ve Refahına İlişkin Ulusal Standartlar**⁷ ayrıca çocukların, ailelerinin ve bakım verenlerin etkili ve güvenli bir hizmeti oluşturan unsurları görmelerini sağlamaktadır. Tüm standartlar, çocuklar için en iyi sonuçlara odaklanır ve onları hizmetlerden makul olarak ne bekleyebilecekleri konusunda bilgilendirir (HIQA, 2012).

Standartların kapsamı şu şekildedir:

⁷ [National Standards for Safer Better Healthcare | HIQA](#)

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Toplum içinde risk altındaki çocukların refahını korumak ve geliştirmek
- Devlet koruması altındaki çocukları desteklemek ve korumak

Standartlara ilişkin temel ilkeler şu şekildedir:

- *Children First* kılavuzunu tüm hizmetlerde çocukları korumak ve onların refahını artırmak için uygulamak (Children First, 2011).
- Çocukları zarar görme riskinden korumak
- Çocukların ihtiyaçlarının dinlenmesi ve onların görüşlerini dikkate alınması
- Çocukların refahını teşvik edilmesi ve iyileştirilmesi
- Çocuklar için olumlu sonuçlara odaklanmak
- Açık liderlik, yönetim ve hesap verebilirlik ilkeleri ile etkili yönetim düzenlemeleri sağlamak
- Kanıtlara ve iyi uygulamalara dayalı olarak çocuklara hizmet sunmak.

Standartların kısa tanıtımı

Standartlarda 6 tema bulunmaktadır. Bunlardan ilk iki tema kalite boyutuyla diğer dört tema ise kapasite ve yetenek alanlarına ilişkindir.

Kalite boyutuna ilişkin temalar şunlardır:

Çocuk Merkezli Hizmetler (Tema 1): Bu tema hizmetlerin merkezine çocukları nasıl yerleştirdiği ile ilgilidir. Aileleri destekleme, erişim, eşitlik ve hakların korunması kavramlarını içermektedir.

Güvenli ve Etkili Hizmetler (Tema 2): Bu tema mevcut en iyi kanıt ve bilgileri kullanarak, hizmetlerin, çocuklar ve aileler için en iyi ulaşılabilir ve güvenli sonuçları nasıl sağlayacağı ile ilgilidir.

Bu kalite boyutları içinde iyileştirmeler sağlamak için önemli olan yetenek ve kapasite boyutlarına ilişkin temalar şunlardır:

Liderlik, Yönetişim ve Yönetim (Tema 3): Bu tema açık hesap verebilirlik, karar verme, risk yönetimi ve ayrıca stratejik, yasal ve mali yükümlülüklerin yerine getirilmesi için, hizmet verenler tarafından uygulamaya konulan düzenlemeler ile ilgilidir.

Kaynakların Kullanımı (Tema 4): Bu tema kullanılan para ve kaynaklar karşılığında çocuklar ve aileler için elde edilebilecek en iyi sonuçları sağlamak için kaynakları etkili ve verimli bir şekilde kullanmakla ilgilidir.

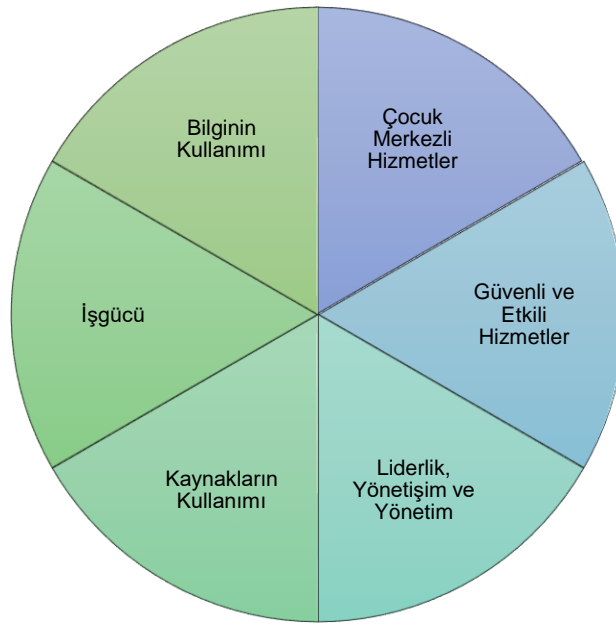

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

İşgücü (Tema 5): Bu tema gerekli sayı, beceri ve yetkinliklere sahip personeli planlamak, işe almak, yönetmek ve organize etmekle ilgidir.

Bilginin Kullanımı (Tema 6): Bu tema bakımı planlamak, sunmak, izlemek, yönetmek ve iyileştirmek için bilgiyi bir kaynak olarak aktif şekilde kullanmakla ilgilidir.

Şekil 2. İrlanda Çocukların Korunması ve Refahına İlişkin Ulusal Standartların Temaları

Temaların altında yer alan standartlar Tablo 10'da yer almaktadır (HIQA, 2012):

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Tablo 10. İrlanda Çocukların Korunması ve Refahına İlişkin Ulusal Standartlar

Tema 1: Çocuk Merkezli Hizmetler	
Standart 1.1.	Çocukların haklarına ve farklılıklarına saygı duyulur ve bunlar teşvik edilir.
Standart 1.2.	Çocuklar dinlenir, endişeleri ve şikâyetleri açık ve etkili bir şekilde yanıtlanır.
Standart 1.3.	Çocuklarla etkili bir şekilde iletişim kurulur.
Tema 2: Güvenli ve Etkili Hizmetler	
Standart 2.1.	"Children First" kılavuzunun tutarlı bir şekilde uygulanarak çocuklar korunur ve refahları teşvik edilir.
Standart 2.2.	Çocuklarla ilgili tüm konular incelenir ve uygun servise yönlendirilir.
Standart 2.3.	Çocukları korumak için zamanında ve etkili önlemler alınır.
Standart 2.4.	Çocuklar ve aileler, aileyi destekleyen ve çocuğu koruyan çocuk koruma ve refah hizmetlerine zamanında erişebilir.
Standart 2.5.	Çocuk koruma endişelerine ilişkin tüm raporlar, "Children First" kılavuzuna ve mevcut en iyi kanıtlara göre değerlendirilir.
Standart 2.6.	Zarar görme veya ihmal riski altındaki çocukların, refahlarını korumak ve geliştirmek için çocuk koruma planları vardır.
Standart 2.7.	"Children First" kılavuzundaki gereksinimler doğrudusunda çocuk koruma planları ve müdahaleleri gözden geçirilir.
Standart 2.8.	Çocuk koruma ve refah müdahaleleri, çocuk için en iyi sonuçları sağlar.
Standart 2.9.	Kurumlar arası ve meslekler arası iş birliği, çocukların korunmasını ve refahını destekler ve teşvik eder.
Standart 2.10.	Çocuk koruma ve refahı vaka planlaması yönetilir ve çocuklar için uygulama ve sonuçları iyileştirmek için izlenir.
Standart 2.11.	Ciddi vakalar zamanında bildirilir ve incelenir ve sonuçların her düzeyde uygulamayı etkili bir şekilde bilgilendirmesini sağlamak için tüm öneriler ve eylemler uygulanır.
Standart 2.12.	Kurum bakımında istismara maruz kalan ve özellikle incinebilir olduğu düşünülen çocukların özel durumları ve ihtiyaçları belirlenmekte ve bunlara yanıt verilmektedir.
Tema 3: Liderlik, Yönetişim ve Yönetim	
Standart 3.1.	Hizmetler, çocukları korumak ve onların refahını artırmak için ilgili mevzuat, düzenlemeler, ulusal politikalar ve standartlara uygun olarak işlevlerini yerine getirir.
Standart 3.2.	Çocuklar, etkili liderlik, yönetişim ve yönetim düzenlemelerine sahip, açık hesap verebilirlik çizgileri olan bir çocuk koruma ve refah hizmeti alırlar.
Standart 3.3.	Hizmetler, çocuk koruma ve refah hizmeti sunumu ve sunumunun etkililiğini ve güvenliğini gözden geçirmek ve değerlendirmek için bir sisteme sahiptir.
Standart 3.4.	Yasal hizmet sağlayıcılar tarafından sağlanan çocuk koruma ve refah hizmetleri, mevzuata, ulusal çocuk koruma ve refah politikasına ve standartlarına uygunluk açısından izlenir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Tema 4: Kaynakların Kullanımı

Standart 4.1. Kaynaklar, çocukları korumak ve refahlarını artırmak için etkin bir şekilde planlanır, dağıtılır ve yönetilir.

Tema 5: İşgücü

Standart 5.1. Çocukları korumak ve refahlarını artırmak için gerekli yeterliliklere sahip personeli işe almak için güvenli işe alım uygulamaları mevcuttur.

Standart 5.2. Personel, çocuklar için etkili hizmetleri yönetmek ve çocuklara sunmak için gerekli beceri ve deneyime sahiptir.

Standart 5.3. Tüm personel, çocukları korumak ve onların refahını artırmak için çalışmalarında desteklenir ve süpervizyon alır.

Standart 5.4. Çocuklara yönelik sonuçları iyileştirmek için hizmette çalışan personele çocuk koruma ve refahı eğitimi verilmektedir.

Tema 6: Bilginin Kullanımı

Standart 6.1. İlgili tüm bilgiler, etkili çocuk koruma ve refah hizmetlerini planlamak ve sunmak için kullanılır.

Standart 6.2. Hizmet, çocuk koruma ve refahla ilgili endişeleri kaydetmek ve yönetmek için sağlam ve güvenli bir bilgi sistemine sahiptir.

Standart 6.3. Çocuk koruma ve refah konularını yönetmek için güvenli kayıt tutma ve dosya yönetimi sistemleri mevcuttur.

4.5. Finlandiya - Çocuk Refahı için Kalite Önerisi

2014 yılında Finlandiya Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı ile Finlandiya Yerel ve Bölgesel Yetkililer Derneği tarafından ortak olarak yayınlanan ilk Çocuk Refahı için Kalite Önerisi⁸ geliştirilmiştir (Finland Ministry of Social Affairs and Health, 2020). Temel ilkeleri halen geçerli olmakla birlikte, 2018 yılında bu kalite standartları, uzmanlardan, hizmet sağlayıcılardan ve vatandaşlardan, özel ve üçüncü sektörlerdeki tecrübeli kişilerden oluşan geniş bir kitlenin görüşleri ile güncellenmiştir. Güncellenen kalite önerisi, ilişkiye dayalı ve çocuk odaklı çalışmalara daha fazla odaklanmaktadır. Çocuk koruma hizmetinin günümüzde, artık daha fazla ölçekte, çok meslekli bir hizmet olarak ele alınması gerekliliği dile getirilmektedir. Çocuk haklarına hitap eden, ilişki temelli ve çocuk odaklı çalışmalara olan ihtiyaç daha güçlü bir şekilde vurgulanmaktadır. Koruma görevinin, çocuklar ve gençler, yakınları ve meslek görevlileri arasında karşılıklı güvene dayalı iş birliği ile en iyi şekilde yerine getirileceği ifade edilmektedir. Çok sektörlü, iş birliğine dayalı, profesyonel ekip yapılarının geliştirilmesinin desteklenmesinin önerildiği raporda alternatif bakım ile ilgili kalite standartları da geliştirilmiştir. Bu standartlar aşağıda özetlenmiştir (Finland Ministry of Social Affairs and Health, 2020).

⁸ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162454>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

4.5.1. Alternatif bakımdaki çocukların hakları

Sosyal hizmet uzmanı, çocuğun bireysel ihtiyaçlarına göre düzenlenen alternatif bakımından sorumludur. Alternatif bakımın amacı, çocuğun bireysel ihtiyaç ve isteklerine uygun olarak dengeli gelişimini ve refahını korumaktır. Çocuklar yüksek nitelikli, ayrımcılıktan uzak bir alternatif bakım hizmeti alma hakkına sahiptir. Bu gereklilik, alternatif bakımın sağlanması da (örneğin, alternatif bakım yerinin seçiminde ve bakım sırasında) dikkate alınmalıdır. Buna ek olarak, alternatif bakım sağlayıcılarının çocuğun insan haklarına ve temel haklarına saygı göstermesi ve ulusal mevzuata uyması gerekmektedir. **BM'nin Çocukların Alternatif Bakımı için Kılavuzu** çocukların aşağıdaki hizmetlere erişme hakkına sahip olduğunu belirtmektedir:

- Her türlü kötü muameleyle, tacize ve özgürlükten yoksun bırakmaya karşı güvenlik ve korunma
- Çocuğun yüksek yararına uygun olarak çocuğa yakın kişilerle iletişim kurma
- Çocuğun dini inançları dikkate alınarak sağlıklı ve besleyici yiyecekler sunma
- Sağlığı koruma ve sağlık bakım hizmetlerine erişim
- Eğitime erişim
- Özel ihtiyaçları olan çocukları dikkate alarak oyun ve boş zaman etkinlikleri yoluyla gelişme hakkı
- Yerel toplumdaki diğer çocuklarla ve diğer kişilerle iletişim kurma
- Dini ve manevi yaşamlarının gereği olan diğer ihtiyaçlarının karşılanması
- Mahremiyet hakkı
- Bakıcılarla olumlu, güvenli ve besleyici ilişkiler kurma
- Yeterli denetim
- Yaş ve gelişim düzeyine uygun gözetim
- Çocuğun özgürce iletişim kurabileceği güvendiği bir kişiye erişim hakkı
- Hukuka erişim.

4.5.2. Çocuğun yüksek yararı

Finlandiya, diğer AB ülkeleri gibi, ÇHS'nin bir tarafı olarak çocuğun yüksek yararı ilkesine uygun şekilde politikalarını yürütmektedir. Çocuklarla ilgili tüm eylemlerde, çocuğun yüksek yararı birincil öncelik olarak ele alınmaktadır. Çocuğun yüksek yararının önceliği, çocuklarla çalışan herkes için bağlayıcıdır. Çocuğun yüksek yararı, ilgili çocuğun özel koşullarına ve özelliklerine göre bireysel olarak değerlendirilmelidir. Bu değerlendirmede çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi dikkate alınmalı; çocuk akli olgunluk açısından ne kadar ilerlemişse, çocuğun görüşlerine o kadar fazla ağırlık verilmelidir. Bu bağlamda aşağıdaki hususlar ışığında çocuğun yüksek yararı değerlendirilmelidir:

- Çocuğun dengeli gelişimi ve esenliği ile gerekli beceri ve bilgi birikimi,
- Yakın ve sürekli insan ilişkileri,
- Çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun anlayış ve sevginin yanı sıra yönlendirme ve ilgi görme fırsatı,
- Çocuğun yeteneklerine ve isteklerine uygun bir eğitim,

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Büyüme için güvenli bir ortam,
- Fiziksel ve zihinsel bütünlük,
- Büyümede bağımsız olma ve sorumluluk duygusu,
- Çocuğun kendisiyle ilgili meselelere katılma ve karar alma fırsatı,
- Çocuğun kendi dili, kültürü ve dini geçmişine saygı gösterilmesi hakkı.

En savunmasız çocuklara, örneğin hastalık veya engellilik nedeniyle özel ihtiyaçları olan, azınlık, sığınmacı ve istismar veya şiddet mağduru çocuklara özel dikkat gösterilmektedir.

4.5.3. Çocuğun bakım ve korunma hakkı

Çocuklar her türlü fiziksel veya duygusal şiddet, yaralanma veya istismar, ihmal ve kötü muameleden korunacaktır. Biyolojik ailelerinde yeterli bakım ve koruma alan çocuklar öncelikle aileleri içerisinde desteklenecektir. Bakım ve korumanın yetersiz veya çocuğun yararına olmadığı durumlarda, alternatif bakım sunulacaktır. Çocuğa iyi bakılması ve yetiştirilmesinin yanı sıra yaşına ve gelişim düzeyine uygun gözetim ve koruma sağlanmalıdır. Çocuk, güvenli ve teşvik edici bir ortamda yetiştirilmeli, onun ilgi ve isteklerine uygun bir eğitim almalıdır.

Alternatif bakım altındaki çocuk da dâhil olmak üzere, her çocuğun anlayış ve şefkatle yetiştirilme hakkı vardır. Çocuğa baskı yapılmamalı, fiziksel ceza verilmemeli veya başka herhangi bir şekilde saldırganca davranılmamalıdır. Kanunların çocuklara yönelik her türlü insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleyi veya cezayı yasakladığına da dikkat edilmelidir.

Çocuğun ihtiyaçlarının gerektirdiği şekilde, sosyal ve sağlık hizmetlerini ve rehabilitasyonu teşvik eden diğer destekler alternatif bakım sunulan çocuklara sağlanmalıdır. Alternatif bakım süresince çocuk, ihtiyaç duyduğu tüm sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir. Koruma altındaki çocuğun da diğer tüm çocuklar gibi temel ve erken yaşta eğitim alma hakkı vardır. İyileşme ve yeniden bütünlüşme, çocuğun sağlığını, kendine saygısını ve onurunu geliştiren bir ortamda gerçekleşmelidir.

4.5.4. Çocuğun katılımı

Çocuğun ve çocuğa yakın olanların alternatif bakımın planlanması ve uygulanmasına katılımı güvence altına alınır. Başka bir deyişle, bir çocuğun yaşına, gelişim düzeyine ve kapasitesine uygun bir şekilde ve gerekli destek tedbirleri uygulanarak, istekleri ve yüksek yararları dikkate alınarak bir bakım programı geliştirilmelidir.

Çocuğun yaşı ve gelişimi, kendi görüşlerini oluşturabilecek düzeye geldiğinde, çocuğu ilgilendiren her konuda görüşlerini özgürce ifade etmesine izin verilmesi çocuğun temel hakkıdır. Özellikle, çocuğa, kendisiyle ilgili her türlü yasal ve idari kovuşturmada sesini duyurma fırsatı tanınmalıdır. Finlandiya Anayasası uyarınca, çocuklara

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

eşit ve birey olarak muamele edilir ve kendileriyle ilgili konularda, gelişim düzeylerine uygun olacak şekilde söz hakkına izin verilir.

Bir çocuğun alternatif bakıma katılma hakkı, sosyal hizmet uzmanları, çocuk koruma personeli ve koruyucu aileler için bağlayıcıdır. Fikirlerini özgürce ifade etme hakkı, çocuğun katılmayı ve fikir beyan etmeyi de reddedebileceği anlamına gelir. Çocuğa baskı yapılamaz veya aşırı etkiye maruz bırakılamaz. Düşüncelerini rahatlıkla ifade etmesi ve sesini duyurması temin edilir. Çocuğun bağımsız karar alma hakkı, katılımın en güçlü biçimidir.

Kurumların katılımı desteklemek için gerekli yapılara sahip olması, çocukların kendileriyle ilgili planların hazırlanma ve gözden geçirilme süreçlerine katılabilmesi ve alternatif bakım yerlerinin denetimine de katkıda bulunabilecek akran gruplarının oluşturulması önerilmektedir.

4.5.5. Çocuğun bilgi edinme hakkı ve çocuğun görüşlerinin belirlenmesi

Bir çocuğun korunmasına ihtiyaç olup olmadığı araştırıldığında, bir çocuk veya gence ilişkin bir karar alındığında veya çocuk koruma politikaları uygulandığında, ilgili çocuk veya gence durumu hakkında bilgi verilmelidir. Çocuğa durumla ilgili görüşlerini ifade etme fırsatı verilmelidir. Alternatif bakımdaki bir çocuğun, sosyal hizmet uzmanı veya diğer uzmanlar ile durumunu görüşmek üzere bire bir görüşme hakkı vardır.

Çocuk veya gencin görüş ve isteklerine, yaşına ve gelişim düzeyine göre özel önem verilir. Diğer bir ifade ile katılım, hangi yaşta olursa olsun çocuğun ve gencin hakkıdır. Çocuk büyüdükçe, görüşlerine daha fazla ağırlık verilecektir.

Çocuğun görüşünün dinlenmesi esastır; ancak bu görüşün çocuğun sağlığını veya gelişimini tehlikeye atması veya herhangi başka bir şekilde yararsız olması durumunda istisnalar yapılabilir. Kural olarak, çocuğun durumu hakkında bilgi alma hakkı vardır; ancak çocuğun görüşlerinin belirlenmesi ve çocuğun dinlenmesi sırasında, gelişimini tehlikeye atacak veya başka bir ilkeye aykırı olacak bilgiler çocuğa verilemez.

Sosyal hizmet uzmanı, çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi dikkate alınarak çocuğun ve ailesinin durumu ile çocuğu bakım altına alma ve bakıma yerleştirme gerekçeleri hakkında çocuğa bilgi vermelidir. Sağlanan bilgiler, çocuk ile çocuğa yakın kişiler arasındaki temasın nasıl düzenleneceğini ve ailenin yeniden birleşmesi için gereklilikleri ve olasılıkları belirtecektir. Bilgiler, çocuğun hem konunun özünü hem de önemini kavrayacağı ve çocuğun anne babasına olan güvenini ve sevgisini zedelemeyecek şekilde verilmelidir.

4.5.6. Çocuğun yakınlarıyla teması sürdürme hakkı

Çocuğun alternatif bakımdaki en önemli haklarından biri, ebeveynleri ve çocuğa yakın diğer kişilerle teması sürdürme hakkıdır. Temas çocuğun hakkıdır, ancak kanunda belirtilen durumlarda ve çocuğun yüksek yararına olması durumunda sınırlanabilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocuğun yakınlarıyla temasını sürdürme hakkı, aile birleşimi olasılığını düzenli olarak değerlendirme yükümlülüğünü içerir. Yasa uyarınca, çocuğun alternatif bakım planı hazırlanırken ve gözden geçirilirken, aile ile yeniden birleşirme hedefi çocuğun yüksek yararı ile tutarlı olacak şekilde değerlendirilmelidir.

Yerleşirme sırasında, çocuğun işlerinden sorumlu sosyal hizmet uzmanı, çocuğun ebeveynleri ve vasileri ile iş birliği içinde olmalıdır. Öte yandan, bir çocuğun da koşullar ve ilişkilerde sabitlik ve devamlılık hakkı vardır. Çocuğun refahı bu sayede desteklenir. Tekrarlanan çevre değişiklikleri çocuğun gelişimini ve bağlanma yeteneğini tehlikeye atar. Sunulan alternatif bakım hizmetleri de belirli bir bakım verenin devamlılığını sağlamalıdır.

Alternatif bakım için artık yasal bir ihtiyaç kalmadığında, çocuk 18 yaşına gelmeden önce bile bakım sonlandırılacaktır. Ancak, sonlandırmanın çocuğun yüksek yararına açıkça aykırı olacağı durumlarda bakım sonlandırılmaz. Çocuğun yüksek yararının değerlendirilmesini etkileyen diğer faktörlerin yanı sıra, alternatif bakımın süresi ve çocuk ile bakım veren arasındaki bağların niteliği de dikkate alınacaktır.

Herhangi bir aile birleşimi bilinçli ve sistematik bir şekilde gerçekleştirilmelidir. Çocuğun yavaş yavaş eve dönmesi tavsiye edilir ve bu genellikle çocuğun yüksek yararınadır. Çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi ile çocuğun bakıma alınmasına ilk başta neden olan faktörlerin dikkate alınması önemlidir.

4.5.7. Alternatif bakım sonrası destek alma hakkı

Alternatif bakım, çocuk en geç 18 yaşına geldiğinde sona ermelidir ve bakımın gerekli olduğu durumlarda ise 25 yaşına kadar uzatılabilir. Sosyal hizmet uzmanı, gerektiğinde, alternatif bakımın sona ermesinden sonra genç için mevcut olan hizmetleri ve destek önlemlerini özetleyen bir plan hazırlamakla yükümlüdür. Bakım sonrası desteğin amacı, çocuğun veya gencin alternatif bakımdan sonra toplumla bütünleşmesini kolaylaştırmak ve gencin bağımsızlığını desteklemektir. Bakım sonrası bireysel ihtiyaç bazında düzenlenebilen, gencin ihtiyaç duyacağı tüm sosyal ve sağlık hizmetleri sunulmaktadır. Bakım sonrası görevler, ana-babaya veya çocuğun veya gencin yetiştirilmesinden sorumlu diğer kişilere verilen desteği de kapsamaktadır (özellikle çocuk veya gencin alternatif bakımın sona ermesinden sonra eve dönmesi durumunda ebeveynlere sunulan destekler ve mali destek hizmeti devam edebilir).

Bakım sonrası bakım alan gençlere gecikmeden yeterli mali destek ve barınma sağlanacaktır. Bunlar, yetersiz mali imkânlar veya barınma eksikliğinin gencin rehabilitasyonuna maddi bir engel teşkil ettiği durumlarda garanti edilmelidir.

Yetkililer ve alternatif bakım hizmeti sağlayıcıları, çocuk veya gencin yerleşirme sonrasında nasıl destekleneceğine ilişkin net politikalara sahip olmalıdır. Ayrıca, mümkün olan her durumda, gencin bağımsız

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

yaşamasını desteklemek için sorumlu olarak belirlenmiş bir kişi atanmalıdır. Bir çocuk alternatif bakımda olduğunda, çocuğun müteakip bağımsız yaşama hazırlığı da dikkate alınmalıdır.

4.5.8. Denetim ve yasal koruma

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme uyarınca, çocukların bakımından sorumlu kurum ve makamlar, özellikle güvenlik, sağlık, personel sayısı ve uygunluğu ile personelin yeterli denetimi ile ilgili düzenlemelere uymak zorundadır. Devlet, çocuğun mevzuata ve diğer haklarına uygunluğunun denetlenmesini sağlamakla görevlidir. Çocuğun alternatif bakım hakkının güvence altına alınması, mevzuatın gözden geçirilmesini ve kurumların denetimini gerektirir.

Bakım, alternatif bakım sunulan ortamda çocuğun deneyimini etkileyen tüm faaliyetleri ifade eder ve bunların hepsi denetime tabidir. Denetim, çocuklara danışmayı da içerecektir. Yetkili denetim makamı, operasyonlarında çocukları dinlemekle görevlidir ve makamın bakım yerlerine erişimi garanti edilmelidir.

4.5.9. Çocuk için yasal koruma garantileri

Alternatif bakım süresi boyunca, çocuğun işlerinden sorumlu sosyal hizmet uzmanı, bakım yerinin çocuğun yüksek yararına uygun olmasını sağlamakla yükümlüdür. Yerleştiren kurum ve özellikle sorumlu sosyal hizmet uzmanı, çocuğa sunulan alternatif bakımın Çocuk Koruma Yasasına uygun olarak sağlandığını ve yerleştirme sırasında çocuğun gerekli hizmetleri ve destek tedbirlerini aldığını denetlemekle görevlidir.

Çocuğun yasal olarak korunması geniş kapsamda değerlendirilmelidir. İlk olarak, bir hak ihlalinin farkına varabilmesi için çocuğun hakları konusunda bilgilendirilmesi gerekmektedir. Özellikle kötü muamele ve ihmale uğramış olabilecek çocukların, genellikle haklarının farkında olmadıkları da akılda tutulmalıdır. Kişilik ve ihtiyaçlarının yok sayıldığı bir rolü benimsedikleri koşullarda büyümüş olabilirler. Bir çocuk, kötü muamele görmemesi gerektiğini anlamayabilir veya kötü muamele kavramı hakkında herhangi bir anlayışa sahip olmayabilir. Bu nedenle profesyoneller, çocuğun önceki yaşam deneyimlerinin farkında olmalıdır. Çocuk, bir hak ihlali durumunda kiminle iletişime geçebileceğinin farkında olmalıdır. Hak ihlallerinin fiilen bağımsız bir üçüncü kişi tarafından soruşturulmasını sağlamak için mevcut kanun yolları çocuk için kolayca erişilebilir olmalıdır.

4.5.10. Yasal yollar

Her belediyenin, sosyal yardım yararlanıcılarına tavsiyede bulunmak, itirazda bulunmalarına yardımcı olmak, hakları konusunda bilgilendirmek ve ayrıca diğer hususlarda çocuk haklarını geliştirmek ve gerçekleştirmek için hareket etmekle görevli bir sosyal refah ombudsmanı ataması gerekmektedir. Sosyal yardım ombudsmanı ayrıca belediyedeki sosyal hizmet yararlanıcılarının haklarının ve müvekkil statüsünün gelişimini izler ve bu konuda belediye yönetim kuruluna yıllık bir rapor sunar.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Sosyal yardımda sürecinde gördükleri muameleden veya sosyal yardımın kalitesinden memnun olmayan kişiler, ilgili sosyal yardım birimine itirazda bulunabilirler. Çocuğun velisi veya vasisi ya da çocuğun bir başka yakını da sosyal yardımlardan sorumlu kişiye (örneğin kurum müdürü) veya sosyal hizmetleri yöneten belediye memuruna itiraz edebilir. Ayrıca bir sosyal hizmet uzmanının veya diğer profesyonellerin yasalara aykırı hareket ettiğini veya bir yükümlülüğü yerine getirmediğini düşünen herkes şikâyetinde bulunabilmektedir. Yine benzer bir şikâyet ombudsmanlara da yapılabilmektedir. Ombudsmanın kendi inisiyatifiyle bazı durumlar incelemeye alınabilir. Ombudsman, ayrıca, sorumluluk alanı ile ilgili konularda denetim ve ziyaretlerde bulunma yetkisine sahiptir. Bu tür denetimler ve ziyaretler, örneğin, bir çocuk bakım kurumuna yapılabilmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

5. AB ÜLKELERİNDE UYGULANAN ALTERNATİF BAKIM MODELLERİ

Bu bölümde İrlanda, Finlandiya ve Bulgaristan'da uygulanan alternatif bakım modellerine yer verilmiştir.

5.1. İrlanda

5.1.1. İrlanda Çocuk Koruma Hizmetleri

İrlanda çocuk koruma politikası kurum bakımı en son alternatif olarak değerlendirmektedir. Bir çocuğun beş yıl veya daha uzun süre kurum bakımında kalmasının genellikle iyi bir uygulama olmadığı vurgulanmaktadır. Araştırmalar, bakım altındaki çocuğu eve döndürmek veya uzun vadeli kalıcı bakım seçenekleri bulmak için çocuğun koruma sistemine giriş yaşının ve aileye hızlı ve sağlıklı dönüşünün kritik öneme sahip olduğunu göstermektedir. Araştırmalar bakım altındaki çocukların evlerine nispeten hızlı döndüklerinde veya uzun vadeli kalıcı başka bir bakım seçeneği sunulduğunda daha çok yarar sağladıklarını ortaya koymaktadır.

Yatılı çocuk hizmetleri, çocukların ve gençlerin iyileşebilecekleri, gelişebilecekleri ve hayatlarında ilerleyebilecekleri fiziksel, duygusal ve psikolojik olarak güvenli bir alan sağlamayı amaçlamaktadır. Yerleştirilen çocukların ve gençlerin çoğunluğu ailevi sorunlar, ihmal veya başka bir tür istismara maruz kalmış olmaları nedeniyle bakıma alınsa da bu çocukların çoğunun davranışlarının başka herhangi bir şekilde yönetilemeyecek kadar zor olduğu için yatılı bakıma alındığı ifade edilmektedir (<https://www.tusla.ie/services/alternative-care/residential-care/what-are-childrens-residential-services/>). Aynı zamanda, bazı gençlerin kendi aileleri dışında herhangi bir aileye yerleştirilmeyi istemedikleri için yatılı bakımı seçmeleri de söz konusu olmaktadır.

İrlanda'da kurum bakımı şu iki form altında sunulmaktadır:

1. Çocuk Yerleşim Merkezleri (Children Residential Centres)
2. Özel Bakım Merkezleri (Special Care Units)

Oran olarak düşük olmakla birlikte kurum bakımı hizmetleri de minimum standartlar çerçevesinde sunulmaktadır. Bu ev tipi bakım modelleri gönüllü kuruluşlar ve özel şirketler tarafından yönetilmektedir.

5.1.1.1. İrlanda'da Çocuk Koruma Sisteminden Sorumlu Kurumlardan Biri: TUSLA

İrlanda'da çocuk koruma ve bakım hizmetleri, aile ve çocukla ilgili kurumu olan TUSLA (Child and Family Agency) tarafından gerçekleştirilmektedir. TUSLA – Çocuk ve Aile Kurumu, 1991 tarihli Çocuk Bakımı Yasası ve diğer mevzuat uyarınca İrlanda'da yeterli bakım ve korunmadan yoksun olan çocukların korunması konusunda yasal sorumluluğsa sahiptir. Bu durum, istismara uğramış, ihmal edilmiş veya başka bir şekilde zarar görmüş veya risk altında olan ya da ebeveynleri yeterli bakım veya koruma sağlayamayan savunmasız çocuklara yardım etmek

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

anlamına gelmektedir. TUSLA bu çalışmayı sağlık, eğitim, yerel yönetimler, gönüllü sektör ve en önemlisi aileler ve toplum gibi diğer yasal paydaşlarla ortaklaşa yürütmektedir.

TUSLA'nın Çocuk Koruma ve Refah Hizmetleri, çocuk koruma refahı ve eğitim, psikolojik hizmetler, alternatif bakım, aile temelli hizmetler, erken çocukluk çağı hizmetleri de dâhil olmak üzere, dört bölge halinde yapılandırılmış 17 coğrafi alanda sunulmaktadır. Hizmet durumunu gösteren harita Şekil 3'de sunulmuştur.

Şekil 3. TUSLA'nın İrlanda'da Bölgesel Yapılanması

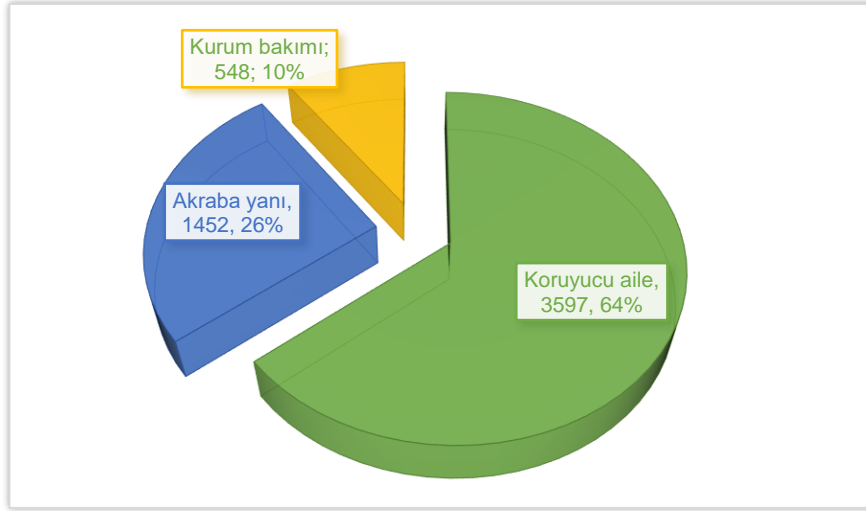
2023 Ocak ayı itibari ile İrlanda'da 22.418 vaka dosyası bulunmaktadır. Bu sayıya başvuruda bulunup, inceleme başlamış, inceleme başlaması için bekleyen, koruma altında olan ve dosyası açık olan çocuklar da dâhildir. Şekil 4'te gösterildiği üzere, 2023 yılı itibari ile koruma altında olan toplam 5.597 (bu sayıya refakatsiz göçmen çocuklar

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

dahil değildir çocuk bulunmaktadır. Bu çocukların 3.597'si (%64,3) koruyucu aile yanında, 1.452'si (%25,9) akraba modeli koruyucu aile yanında, 548'i (%9,8) kuruluş bakımı altındadır (TUSLA, 2023)⁹.

Şekil 4. Alternatif Bakım Türlerine Göre Çocuk Sayıları, Ocak 2023

Tablo 11'de 2016-2020 yılları arasında koruma altına alınan çocukların yıllara göre sayısı ve bakım türüne ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Tablo 11. Sisteme yeni giren çocukların yıllara göre farklı alternatif bakım türlerine yerleştiren çocuk sayıları - İrlanda

Bakım Türü	#	%	#	%	#	%	#	%	#	%
	2016	2016	2017	2017	2018	2018	2019	2019	2020	2020
Kurumsal bakım (özel gereksinim dâhil)	69	%7	47	%5	53	%6	54	%6	62	%7
Koruyucu Aile	743	%71	635	%70	638	%73	604	%72	546	%65
Akrabalar ile koruyucu aile	180	%17	166	%18	153	%17	144	%17	166	%20
Diğer	55	%5	62	%7	34	%4	42	%5	63	%8
Toplam	1,047	%100	910	%100	878	%100	844	%100	837	%100

Kaynak: TUSLA (2021)

⁹ https://www.tusla.ie/uploads/content/Monthly_Service_Performance_and_Activity_Report_Jan_2023_V1.0.pdf

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Tabloda görüldüğü üzere her yıl alternatif bakımın yaklaşık %80'lik kısmı koruyucu aile modeli ile sağlanmaktadır. TUSLA'nın 2021 yılında yayınlanan en son yıllık raporunda çocuk koruma ve refahı alanında 73,069 başvuru olduğu, bu başvurulardan 21,248'i için değerlendirmek üzere dosya açıldığı bildirilmiştir¹⁰. Ayrıca 23,807 çocuğun aile desteği hizmeti aldığı (önceki yıldan destek almaya devam edenlerin sayısı da dâhil), 5,533 çocuğun eğitim desteği aldığı raporlanmıştır. Aynı raporda TUSLA'ya yaklaşık 800 milyon euroluk bir bütçe tahsisi yapıldığı ve tam zamanlı 4.598 personeli bulunduğu belirtilmiştir. İşgücünün çoğu sosyal hizmet uzmanları (1.669; %36) ve sosyal bakım personelinin (1,256; %27) oluşmaktadır (TUSLA, 2022).

Bir diğer önemli bilgi ise TUSLA'nın, istisnai durumlar dışında, 12 yaş ve altındaki çocukları kurum bakımına yönlendirmeme politikasını benimsemiş olmasıdır. 2020 senesinde 12 yaş altında kurum bakımında yalnızca 60 çocuk olduğu raporlanmıştır (TUSLA, 2021).

12 yaş altındaki çocuklar için kurum bakımını tercih etmemek, diğer alternatif bakım modellerine çocukları yönlendirmek sadece İrlanda için değil diğer AB ülkeleri için de önemlidir ve oldukça yaygın olarak uygulanmaktadır. Türkiye için geliştirilecek standartlarda da kurum bakımı için yaş kriterinin değerlendirilmesi önemli görülmektedir.

Aşağıdaki bölümde İrlanda kurumsal bakım sistemleri ayrıntılarıyla ele alınmıştır.

5.1.1.2. Çocuk Yerleşim Merkezleri (Children Residential Centres)

İrlanda'da kurumsal bakım örneği olan Çocuk Yerleşim Merkezleri (ÇYM), genellikle toplu konutlarda, köylerde, kasabalarda, şehirlerde ve bazen de kırsal alanlarda evlerde, genellikle ergenlik çağındaki 2 ila 6 çocuğun yaşadığı ev ortamlarıdır. ÇYM'ler TUSLA, gönüllü veya özel bir kuruluş tarafından işletilmektedir. Çocuklar yerel okullara gitmekte, yerel spor ve topluluk etkinliklerine katılmaktadır. Bakım personelinde vardiya sistemi bulunmaktadır ve her gence bir kilit personel atanmaktadır.¹¹

ÇYM'lerde çocuklar ve gençler yaşamlarını sürdürürken, sosyal hizmet uzmanları, ihtiyaçlarının gelecekte en iyi nerede karşılanabileceğini belirlemek için aileler ve diğer paydaşlarla birlikte çalışmaktadır. Ülke çapındaki 142 ÇYM'nin %90'ından fazlası toplum temellidir; yani toplumun içinde, aynı ev, konut, siteler içinde yer almaktadır ve ayrıştırılmamışlardır. Yine, ÇYM'ler nüfusun geri kalanına sunulan aynı sağlık hizmetlerine erişebilmektedir. Bu merkezlerde personel de 24 saat boyunca çocuklarla beraber yaşamaktadır.

¹⁰ https://www.tusla.ie/uploads/content/Tusla_Annual_Report_and_Financial_Statements_2021.pdf

¹¹ <https://www.gov.ie/en/policy-information/f1cd99-children-residential-centres/#:~:text=Children%20Residential%20Centres%20are%20often,local%20sporting%20and%20community%20activities.>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

5.1.1.3. Özel Bakım Merkezleri ve Özel Gereksinimi Olan Çocuklar

ÇYM'lerdeki 12 ila 17 yaş arası çocuklar ve gençler kendilerini veya başkalarını riske atacak şekilde hareket ettiklerinde ve merkez personeli, yöneticiler ve sosyal hizmet uzmanları tüm seçeneklerin değerlendirildiği ve başarılı olunamadığı kararına vardıklarında, bu durumu daha etkili şekilde ele almak için toplum temelli Ulusal Özel Bakım Merkezlerine (ÖBM) nakil yapılmaktadır. Tablo 12'de yıllara göre özel bakıma yönlendirilen ve yerleştirilen çocuk sayısı verilmiştir.

Sene	Müracaat Sayısı	Kabul Sayısı	Kabul Edilen Çocuk Sayısı
2020	47	29	28
2019	43	25	27
2018	39	20	19
2017	56	33	17
2016	52	26	19
2015	74	31	22

Tablo 12. Yıllara Göre Özel Bakıma Yönlendirilen ve Yerleştirilen Çocuk Sayısı

ÇYM'lerde uyum sorunu yaşayan çocuklar ÖBM'lere yönlendirilmektedir. Çocukların 34 tanesinin alkol/madde kullanımı nedeniyle, 31'inin akıl sağlığı problemlerinden, 37'sinin ise suça karışmaktan dolayı ÖBM'lere yönlendirildiği belirtilmiştir. Mayıs 2022 itibarıyla ise kurumsal bakımda yer alan 439 çocuğun yalnızca 15'i (%3) özel bakım altında hizmet almaktadır (TUSLA, 2022).

Özel Bakım Merkezlerine yönlendirilen gençler 11 ila 17 yaşları arasında, çok savunmasız, bazen çok zorlayıcı, karmaşık psikolojik ve sosyolojik profillere sahip, daha önce pek çok yerleştirme yapılmış ama başarılı olunamamış çocuklardır. Özel Bakım Merkezlerine yerleşmiş çocukların ve gençlerin ÇYM'lere, koruyucu ailelere veya eve dönüşlerini mümkün olan en kısa sürede desteklemeyi amaçlayan bir psikoloji hizmeti ve ayrıntılı bakım ve müdahale programı da bulunmaktadır.

Özel bakım, güvenli bir terapötik ortamda kısa süreli, stabilize edici ve güvenli bakımdır. Özel bakım müdahalesinin amacı, çocuğun/gencin stabilize olmasını ve daha sonra o çocuğun/gencin değerlendirilen ihtiyaçlarına göre daha az güvenlik tedbiri olan bir yerleşime geçmesini sağlayacak kişiselleştirilmiş bir destek ve yetenekli terapötik müdahale programı sağlamaktır. Çocuğun/gencin özgürlüğünün kısıtlanması nedeniyle, özel bakıma yerleştirilmesi ancak Yüksek Mahkeme kararı uyarınca yapılabilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

İrlanda'da üç Özel Bakım Merkezi bulunmakta ve bu merkezler 'Birimler' olarak adlandırılmaktadır. Yüksek Mahkeme ve Ulusal Özel Bakım Komitesi gözaltına alınmış bir çocuk veya gencin özel bakıma ve korumaya ihtiyacı olduğu kararına vardığında, bu merkezlere yönlendirmektedir. Bu merkezler çocukların daha yakından gözlenmesi için tasarlanmış amaca yönelik binalardır.

Özel Bakım Merkezlerinde verilen hizmet şunları içermektedir:

- Çocuğun/gencin bireysel ihtiyaçlarına odaklanan terapötik girdiler de dâhil olmak üzere bakım ve özel müdahalelerin olduğu güvenli ve emniyetli bir ortamda kısa süreli müdahalenin sağlanması.
- Gençlerin iç kontrolleri geliştirmelerine ve risk alma davranışlarını azaltmalarına, benlik saygısını geliştirmelerine, yetenekleri ve güçlü yanları ve yapıcı seçim, esneklik ve bireysel sorumluluk kapasitesini geliştirmelerine yardımcı olan bakımın sağlanması.
- Çocuğun/gencin refahını ve gelişimini desteklemeyi amaçlayan özel eğitim ve klinik hizmetlerinin sağlanması.

ÇYM ve ÖBM'lerin dışında çok az sayıda çocuk ise diğer yerleştirme türlerine yönlendirilmektedir. Bunlara ilişkin bazı örnekler şunları içermektedir:

- Aile ile yeniden birleştirmeye yönelik bir plan kapsamında gözetim altında bir bakım kararıyla evde olabilen çocuklar
- Kiralanmış evlere yerleştirilen gençler
- Uygun yerleşim merkezine yerleştirilen engelli gençler

Yine her yıl çok az sayıda çocuk ve genç (2019'da 23 çocuk)¹², istisnai ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için yurt dışına yerleştirilmektedir. Bu, birkaç nedenden dolayı gerçekleşmekle birlikte esas olarak, ilgili çocukların ve gençlerin çok özel müdahalelere, güvenli zihinsel sağlık değerlendirmesi ve tedavilerine ihtiyaç duymalarından veya ailelerinin yurtdışında yaşıyor olmasından kaynaklanmaktadır.

5.1.2. Çalışanların Sorumlulukları

ÇYM'lerde çalışan görevli meslek elemanları merkez (TUSLA) personel ve yönetimi ile eşgüdüm içerisinde çocukların güvenli ve şefkatli bir ortamda bakımının sağlanmasına çalışmaktadır. Burada en önemli nokta İrlanda'nın politikasının çocukları ÇYM'lerden mümkün olduğunca kısa sürede diğer bakım türlerine yerleştirmeyi hedeflemesidir. Merkezde çalışan meslek personeli ve sosyal hizmet uzmanları tarafından her bir çocuk özelinde Bakım ve Yerleştirme Planları hazırlanmaktadır. Burada öncelikli amaç çocukların aile yanına, bu mümkün değilse de aile ortamına en yakın bakım alternatiflerine (koruyucu aile gibi) yönlendirilmesidir.

¹² <https://www.gov.ie/en/policy-information/6c80ef-residential-care-other-placements/>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bunun mümkün olmadığı durumlarda, merkez personeli ve yönetimi, her çocuğu ve genci, üzerinde mutabık kalınan bir ÇYM'ye yerleştirir ve koşulların uygun olduğu yaş, ihtiyaç veya gelişimlerine göre belirlenecek bir noktaya kadar bu merkezlerde bakım hizmeti vermeye devam eder.

ÇYM'lerde çalışan meslek elemanları aşağıdaki hedeflere ulaşmayı amaçlamaktadır:

- Yatılı bakımdaki tüm çocukların ve gençlerin refahının ve yüksek yararlarının, sağlanan bakımın tüm yönlerinde en üst düzeyde dikkate alınmasını sağlamak.
- Yatılı bakımdaki tüm çocuklara ve gençlere, birincil ihtiyaçlarının karşılanacağından emin olabilecekleri bir ortamda kendilerini güvende, emniyette ve zararlardan korunduklarını hissetme fırsatı verilmesini sağlamak.
- Yatılı bakımdaki tüm çocukların ve gençlerin yeni ve olumlu deneyimlere katılırken kendilerini teşvik edilmiş ve desteklenmiş hissetmelerini sağlamak.
- Yatılı bakımdaki tüm çocuklara ve gençlere, gösterdikleri çabalar için onaylanma, tanınma ve övgü alma, yeni yetkinlikler geliştirme ve başarılarından keyif alma fırsatı sağlamak.
- Bakım uygulamasının, yatılı bakımdaki tüm çocukların ve gençlerin hem geçmiş hem de şimdiki yaşam deneyimlerini anlamının önemini yansıtmasını ve yaşlarını ve buna karşılık gelen gelişim aşamalarını dikkate almasını sağlamak.
- Yatılı bakımdaki tüm çocukların ve gençlerin düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını yönetmelerini ve kendilerini değerli hissetmelerini sağlamak.
- Yatılı bakımda çocuklara ve gençlere yönelik geliştirilen programların her zaman, onlarla kurulan profesyonel ilişkileri somutlaştıran aynı özen, şefkat ve saygıyla sunulmasını sağlamak.

5.1.2.1. İzleme Görevlisi (Monitoring Officer)

Görevi ilgili yönetmelikler tarafından belirlenen izleme görevlisi, çocuğun uyumunu sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca aşağıdaki başlıklar altında raporlama yapmaktadır:

- Bakım uygulamaları ve operasyonel politikalar
- Personel
- Konaklama
- Eğitim
- Erişim düzenlemeleri
- Sağlık hizmeti
- Din hizmetleri

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Yemek ve yemek pişirme olanaklarının sağlanması
- Yangın önlemleri
- Güvenlik önlemleri
- Sigorta
- Önemli olayların bildirilmesi
- Kayıtlar

İzleme sürecinin amacı, en iyi uygulamaların ve en yüksek bakım standartlarının sağlanmasını desteklemek ve her zaman gençlerin haklarını ve refahını en üst düzeyde savunmaktır. ÇYM'lerdeki bakım standartlarını değerlendirme süreci; merkez yönetimi, personel ve gençlerle yapılan görüşmeler ve toplantılar, vaka dosyalarının ve merkez kayıtlarının analizi ve vasiler, sosyal hizmet uzmanları ve ilgili görülen diğer meslek elemanlarından bilgi toplanması yoluyla gerçekleştirilmektedir.

Bir izleme ziyareti için yazılı bir rapor oluşturulduğunda, ortaya çıkan sorunların tartışılması ve açıklığa kavuşturulması için taslak halinde ÇYM müdür ve yöneticilerine sunulmaktadır. Nihai bir kopya daha sonra TUSLA içindeki ilgili kişilere ve uygun denetim hizmetlerine dağıtılmaktadır. Önemli olayların bildirilmesinin ardından, izleme görevlisi alınan bilgileri netleştirmek için ÇYM'ler ile iletişime geçebilir ve ayrıca düzenlemelere ve minimum standartlara bağlılığı sağlamak için TUSLA'ya acil değişiklik önerilerinde bulunabilir.

İzleme görevlisi, bir ÇYM tarafından sunulan bakımın bazı yönleriyle ilgili ciddi endişelerin olması durumunda, izleme ziyaretinin hemen ardından bu endişeleri ÇYM müdür ve yöneticilerine vurgulayan bir mektup yazabilir ve sorunların nasıl çözüleceğine ilişkin açıklama isteyebilir. İzleme görevlisi ayrıca, Çocuk Yerleşim Merkezleri için Ulusal Minimum Standartların 3. standardı kapsamında ek işlevlere sahiptir. Bu işlevler aşağıdaki gibidir:

- Standart 3.4. Yetkili kişi gençlerle görüşür ve genel refah durumlarını ve memnuniyetlerini sorar.
- Standart 3.5. Yetkili kişi, tüm çocuklar için görevlendirilmiş bir sosyal hizmet uzmanı bulunduğunu ve bir bakım planının hazırlandığını ve alınan kararlara göre hareket edildiğine dair kanıt arar.
- Standart 3.6. Yetkili kişi yaptırım, fiziksel kısıtlama, şikâyet ve izinsiz devamsızlık kayıtlarını okur ve bunlardan kaynaklanan sorunları merkez yöneticileri ile görüşür.
- Standart 3.7. Tüm önemli olaylar rutin olarak yetkili kişiye bildirilecektir.
- Standart 3.8. Yetkili kişi, merkezin çocuk yerleşim merkezleriyle ilgili tüm düzenleme ve standartlara uygun olduğundan emin olmalıdır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

5.1.3. Uluslararası Koruma Statüsünde Olan Refakatsiz Çocuklar

İrlanda'da, uluslararası koruma ihtiyacı olan, ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar, anavatanlarının dışında bulunan, uluslararası korumaya ihtiyacı olabilecek ve ebeveynlerinden veya yasal/geleneksel bakım verenlerinden ayrı olan 18 yaşın altındaki çocuklar olarak tanımlanmaktadır.

Bu çocukların çoğu, yüksek derecede risk altında ve ciddi travmalar yaşamış olabilirler. Birçoğu, aile ve arkadaşlardan ayrılma ve yas, sosyal izolasyon, dil engelleri, duygusal ve ruhsal sağlık sorunları, ayrımcılık ve ırkçılık gibi konularda sorunlar ve zorluklarla karşı karşıyadır. Ayrıca, ülkeden çıkarılma veya geleceğine dair belirsizlik endişesiyle yaşamak zorunda kalmaktadırlar.

İrlanda sisteminde, ailesinden ayrı düşmüş tüm çocuklar için TUSLA'ya bağlı Uluslararası Koruma Statüsünde olan Refakatsiz Çocuklar Birimi hizmet vermektedir.¹³ Fark edildiklerinde bu birime yönlendirilen çocukları sevk edildikleri gün birime bağlı bir sosyal hizmet uzmanı görmekte ve ilk değerlendirmeyi yapmaktadır. Bakım planı oluşturulan çocuklar için gerekli durumda uluslararası koruma başvurusunda bulunulur. 12 yaşından küçük tüm refakatsiz çocuklar acilen koruyucu aile yanına yerleştirilmektedir. 12 yaşından büyükler, kısa ve orta vadede kalabilecekleri beş yatılı ilk-kabul biriminden (*residential intake units*) birine yerleştirilmektedir. Ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar, ileriye dönük koruyucu aile yanına yerleşimlerinin daha iyi eşleşmeye olanak tanıyacak bir biçimde sosyal hizmet risk ve ihtiyaç değerlendirmesi (sağlık, eğitim ve ilgi alanları dahil) yapılması için bu yatılı ilk-kabul birimlerinde barındırılmaktadır. Bu çocuklara yönelik sosyal hizmet müdahalesi ayrıca aşığdaki durumları içerir:

- İrlanda'da ya da başka bir ülkede ailesiyle birleşme olasılığının değerlendirilmesi
- Ülkesine geri dönme olasılığının değerlendirilmesi
- Tıbbi tarama ve bakım ihtiyacının değerlendirilmesi
- İnsan ticareti ile ilgili değerlendirme
- Belirtilmişse psikolojik destek sağlanması
- Eğitim durumunun değerlendirilmesi
- Sosyal hizmetlerden yararlanmasını sağlayan resmi numarasının verilmesi
- Uluslararası koruma başvurusunun başlatılması
- Şüpheli durumlarda yeniden birleşmeler için yapılan DNA testi ve sonucuna göre çocuğun bakım türünün yeniden belirlenmesi

Refakatsiz çocuklar için en çok tercih edilen bakım türü koruyucu aile sistemidir. Koruyucu aileler ve İrlanda'da uygulanan pansiyon koruyucu aile sistemine yerleştirilen çocuklarla ilgili yerel ve merkez hizmet birimleri

¹³ <https://www.tusla.ie/services/alternative-care/separated-children/>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

arasında çok güçlü bir işbirliği bulunmaktadır. Ayrıca bu çocuklar alternatif bakımın ardından da toplu uyu mularının sağlanması için desteklenmektedir.

5.2. Finlandiya

5.2.1. Finlandiya'nın siyasi yapısına ilişkin genel bilgiler

Finlandiya, kamu hizmetlerinin sunulmasında, merkezi yönetime kıyasla yerel yönetimin ağırlıkta olduğu ülkelerden bir tanesidir. Bu bakımdan, OECD ülkeleri genelinde, yerleşme düzeyinin fazla olduğu yönetim sistemlerinden birine sahiptir. İdari ve mali çerçevede yerel yönetim birimlerine tanınan yetki ve sorumluluklar, geniş bir özerkliği beraberinde getirmektedir. Finlandiya'nın yönetim yapısı, merkezi yönetim altında örgütlenmiş iki basamaklı bir yerel yönetim yapısından oluşmaktadır. Bunlar, belediyeler ve bölgesel meclislerdir. Bölgesel meclisler, bölgenin yasal ortak belediye otoritesidir. Buna göre, her yerel otorite bir bölgesel meclisin üyesi olmalıdır. Yedi bölgesel birim (Güney Finlandiya, Güneybatı Finlandiya, Doğu Finlandiya, Batı Finlandiya, Kuzey Finlandiya, Laponya ve özerklik statüsü bulunan Åland Adaları), 19 bölge meclisi ve 310 belediye yönetsel yapıyı oluşturmaktadır (Kurban, 2021).

5.2.2. Finlandiya'da Çocuk Haklarının Genel Durumu

Finlandiya, Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin öngördüğu hakların kullanımı için gerekli fiziksel koşulların ortalamasının üzerinde sağlandığı bir ülkedir. Çocukların yaşı ve uygunluk derecesine bağlı olarak sahip oldukları hakları kullanmaları için farklı birtakım katılım araçları da kullanılmaktadır. Böylelikle çocukların iyi olma hâli, karar alıcıların tek taraflı iradelerinin ürünü olmaktan çıkmaktadır. Politikaların uygulanması gerek kararların alınmasında gerekse uygulanmasında çocukların da aktif bir özne olarak içinde buldukları bir süreci yansıtmaktadır. Çocuk katılımı tüm süreçlerde vurgulanmaktadır (Kurban, 2021).

5.2.3. Çocuk Refahı Kapsamında Sunulan Hizmetler

Çocuk hakları, ulusal ve yerel mevzuat çerçevesinde ayrıntılı olarak düzenlenmekte ve güvence sağlanmaktadır. Finlandiya'nın çocuk temelli uyguladığı politikalar, başarılı çıktılar ortaya koyan tercihlerin sonucu olarak görülebilir. Çocuk kültürünün yerleşik bir durumu yansıttığı ülkede, sosyal refah hizmetleri, çocukların ve ailelerinin refahının oldukça yüksek olmasına imkân vermektedir. Bu bağlamda, ülkenin nitelikli bir eğitim sistemi içinde öğrenme çıktılarının yüksekliği, çocukların yaşam memnuniyeti düzeyinin ortalamasının üzerinde olması, çocuk yoksulluk oranının düşüklüğü gibi durumlar söz konusu kültürün ve politikaların sonuçları olarak değerlendirilebilir.

Finlandiya çocuk refahı sisteminin tipik olarak aile hizmetlerine yönelik olduğu görülmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Tüm yasal süreçler çocuk odaklı olma anlayışı ile düzenlenmiştir. Bu eğilim, 1983'teki ikinci Çocuk Refahı Yasası'ndan bu yana açıkça görülmektedir. Ayrıca Finlandiya çocuk refahı sistemi tipik olarak "İskandinav çocuk refahı" olarak görülmektedir.

Çocuk Refahı Kanunu'na göre çocuk refahı, çocuğun olumlu gelişimini ve refahını teşvik etmelidir. Çocuk refahı, çocuk ve aile problemlerini önlemeyi ve sorun tespit edilmesi halinde, yeterince erken müdahalede bulunmayı hedeflemelidir. Bu kapsamda öncelikle dikkate alınması gereken çocuğun yüksek yararadır. Çocuğun yüksek yararını değerlendirirken, alternatif önlemlerin ve çözümlerin çocuk için aşağıdaki hususları ne ölçüde koruduğuna dikkat edilmelidir (CWA, 2007, m. 4/1-2):

- Dengeli kalkınma ve refah ile insan ilişkilerinin yakın ve sürekli olması
- Anlayış ve sevginin yanı sıra çocuğun yaşı ve gelişim düzeyine uygun denetim ve bakım sağlama fırsatı
- Çocuğun yeteneklerine ve isteklerine uygun bir eğitim
- Büyümek için güvenli bir ortam, fiziksel ve duygusal özgürlük
- Bağımsız olma ve büyüme konusunda sorumluluk duygusu
- Çocuğun kendini etkileyen konulara katılma fırsatı
- Çocuğun dili, kültürü ve dini geçmişini dikkate alma ihtiyacı
- Çocukların sahip oldukları hakları kullanabilmesi ve refah düzeylerinin yükselmesi için belirlenen yukarıdaki hususlar ulusal mevzuat kapsamında güvence altına alınmıştır.

Finlandiya'da yerel yönetimler, çocuklara ilişkin politikaların hazırlanmasında ve uygulanmasında kamu yönetimi içindeki ağırlığını korumaktadır. Çocuk Refahı Kanunu'na göre; "belediyeler, çocuklara, gençlere ve çocuklu ailelere yönelik sosyal ve sağlık hizmetleri, çocuk gündüz bakımı, eğitim hizmetleri ve diğer hizmetleri düzenler ve geliştirir. Aynı zamanda, çocuk bakımı ve yetiştirilmesinden sorumludur ve çocukların, gençlerin ve çocuklu ailelerin özel destek ihtiyaçlarını araştırır. Hizmetler düzenlenirken ve geliştirilirken, çocukların ve gençlerin ihtiyaç ve isteklerine özel önem verilmelidir" (CWA, 2007). Yerel yetkililer, çocuk refahı hizmetlerini organize etmekten sorumludur. Yetkililer, hizmetleri kendileri sağlayabilir veya dışarıdaki hizmet sağlayıcılarından satın alabilirler. Hizmetler satın alındıysa, hizmet sağlayıcıların faaliyetlerini denetlemelidirler. Yerel makamlar, çocukların ve gençlerin refahının iyileştirilmesi ve çocuk refahı hizmetlerinin organizasyonu ve geliştirilmesi için bir plan hazırlamak zorundadır. Çocuk ve Gençlik Strateji Programı olarak ifade edilen plan, farklı cinsiyet ve yaş grubundaki (0-6, 7-12, 13-17, 18-24, 25-29) bireyleri hedef almaktadır (Eğitim, Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü, 2017). Bu plan, ilgili her belediyenin konseyi tarafından onaylanır ve en az dört yılda bir gözden geçirilmelidir. Plan, çocukların ve gençlerin yetiştirildiği koşulları ve refah durumlarını kapsamalıdır (European Commission, 2017). Sosyal içerme ve katılımı güçlendirilmesi, ayrımcılık karşıtı eylemleri desteklenmesi ve çocuklar ile gençlerin gündelik yaşamlarına yön verebilmelerinin sağlanması Çocuk ve Gençlik Strateji Programı'nın öncelikli konularıdır (Eğitim, Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü, 2017).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

5.2.4. Çocuk Ombudsmanı sistemi

Çocuk ombudsmanı çocuk haklarının gerçekleştirilmesini değerlendirir ve teşvik eder. Çocuklara yönelik politikaların izlenmesi ve geri bildirim verilmesi çocuk haklarının geliştirilmesi bakımından oldukça önemlidir. Finlandiya'nın eğitim, sağlık, çocuğun ve ailenin sosyoekonomik koşulları, toplumun genel refahı gibi temel alanlara ilişkin uyguladığı politikaları mevzuat, hükümet programları ve projeler aracılığıyla takip etmek mümkündür. Bu durum, çocuğun toplum için sağlıklı gelişiminin ve yetişkinliğe hazırlanması sürecinin bütün yönleriyle ve titizlikle ele alındığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla eğitim politikası, sağlık politikası ve refah politikasının bütüncül ve sistemli bir uyumu olduğu görülebilir. Çocuğun iyi olma hâlinin gelişimi öncelikli politika konularından biridir. Finlandiya, sadece çocuğun iyi olma hâlinin nesnel koşullarının değil aynı zamanda öznel değerlendirmesinin de son derece olumlu olduğu ülkelerden biridir. PISA sonuçlarına göre, öğrencilerin yaşam memnuniyetinin en yüksek olduğu ülkelerden biri de Finlandiya'dır (OECD, 2019).

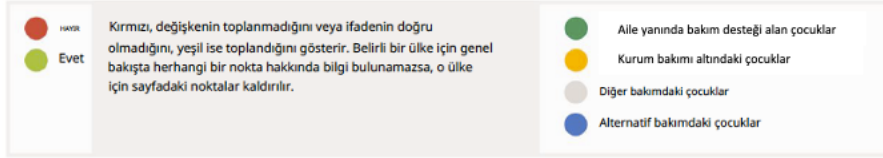
Finlandiya'da alternatif bakım için DataCare sistemi bilgileri şekil 5'te paylaşılmıştır. Buna göre 6.298 çocuk aile yanında bakım desteği almaktadır. 5.900 çocuk kurum bakımı altında, 12,119 çocuk diğer alternatif bakım hizmetlerinde korunmaktadır.

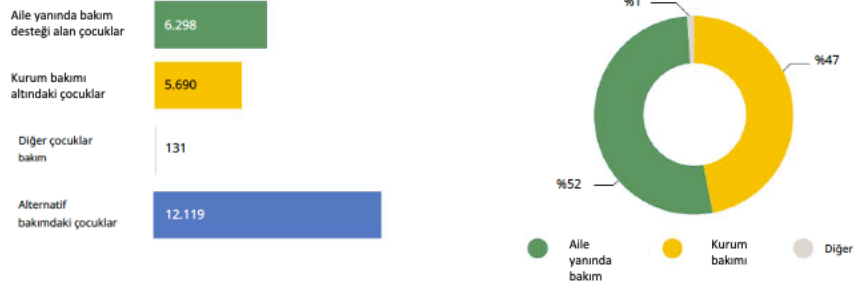
Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Finlandiya

Alternatif bakımdaki toplam çocuk sayısı

Başlık istatistikleri

Belirli bir zamanda alternatif bakımda olan 0-17 yaş arası çocukların oranı (100.000'de)	1.141
Belirli bir zamanda yatılı bakımda olan 0-17 yaş arası çocukların oranı (100.000'de)	536
Belirli bir zamanda aile temelli bakımda olan 0-17 yaş arası çocukların oranı (100.000'de)	593
Belirli bir zamanda yatılı bakımda olan 0-17 yaş arası çocukların yüzdesi (alternatif bakımdaki toplam çocuk sayısı içinde)	%47

Ülke sistemi

- Merkezi olmayan alternatif bakım ve veri sistemi
- Alternatif bakım verileri yayınlandı
- Alternatif bakımdaki çocuklara ilişkin veri sistemi mevzuat kapsamında mı?
- Mevzuatta 'alternatif bakım' ile uyumlu kapsayıcı terim kullanılıyor mu?
- Resmi akrabalık bakımı, koruyucu bakımın bir alt bölümüdür.

Veri sistemi

- Alternatif bakımdaki çocuklara ilişkin veri sistemindeki yeni veya mevcut reform
- Bireysel çocuk başına toplanan veriler
- Kullanılan kişisel kimlik numaraları
- Veri toplamakla görevli birden fazla kurum
- Bakım kalitesi ve sonuçları hakkında toplanan veriler

Şekil 5. Finlandiya DataCare Bilgileri

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

5.2.5. Özel gereksinimli çocuklar için bir uygulama

Uygulama, özel gereksinimli çocuklar için özel eğitim öğretmenlerinin atandığı anaokullarında bütünleştirmeyi esas alan bir erken çocukluk özel eğitimi (ECSE-Early Child Special Education) deneme modelini tanımlar. Model, giderek daha fazla sayıda özel gereksinimli çocuğun normal anaokullarına, minimum destekle devam etmesi nedeniyle geliştirilmiştir. Özel öğretmen modelinin temel amacı, özel gereksinimli çocuklara destek olmasıdır. Ayrıca bu sistemle mevcut personele ek yardım sağlanarak özel ihtiyaçları olan çocuklarla çalışmanın yeni yolları öğretilmektedir. Özel eğitim öğretmenleri ayrıca yetişkinlerle, özellikle ebeveynlerle genel ve özel eğitim çalışmaları yapmakta ve danışmanlık sağlamaktadır. Bu deneysel model artık kalıcı bir sistemdir ve Finlandiya'daki Ulusal Erken Çocukluk Eğitimi ve ECSE politikasının bir parçasıdır.

5.3. Bulgaristan

5.3.1. Bulgaristan Çocuk Koruma Sistemi

Bulgaristan'da, çocuk korumanın yasal temelleri 1991 Anayasasıyla ve aynı yıllarda yürürlüğe giren diğer ilgili mevzuatla şekillenmiştir. Anayasa, Devlete, terk edilmiş çocukları koruma görevi yüklerken, istismar, ihmal veya sömürü riski altındaki çocukları koruma konusunda özel bir görev yüklememektedir. Bununla birlikte, çocuklara özel koruma ve bakım sağlama yükümlülüğünün bu rolü kapsadığı söylenebilir.

Çocuk Koruma Yasası (ÇKY) ve yasanın uygulama yönetmeliği ilk olarak 2000 yılında yayınlanmış, 2003 yılında büyük bir revizyondan geçmiştir. ÇKY "çocuk haklarını, çocukları korumaya ilişkin ilke ve önlemleri, devlet ve belediye organlarını ve bunların çocuk koruma faaliyetlerini gerçekleştirme sürecindeki etkileşimleri ile bu söz konusu faaliyetlerde bulunan tüzel ve gerçek kişilerin katılımını düzenlemektedir". Ayrıca çocukların korunmasından sorumlu organları kurmuştur.

Sosyal Yardım Yasası (SYY) 1998'de yayınlanmıştır. Çeşitli değişikliklerden geçmiş ve son revizyon 2016'da yapılmıştır. Yeni Sosyal Hizmetlere ilişkin yeni bir kanun da bu süreçte önemli değişikliklerle düzenlenmiştir. SYY, çocuklar da dâhil olmak üzere Bulgaristan'ın hassas durumdaki vatandaşlarına sunulan sosyal yardımların ve sosyal hizmetlerin türlerini formüle etmekte, yerel düzeyde çocuk koruma dairelerinin faaliyet gösterdiği Sosyal Koruma Kurumu ve şubelerinin kurulmasına yasal zemin oluşturmaktadır.

Aile Kanunu, aile ortamında ebeveynlerin ve çocukların haklarını belirler ve evlilik, boşanma ve evlat edinme gibi konuları düzenler; ayrıca ebeveynler ve çocuklar arasındaki ilişkiler hakkında özel bir bölüm içermektedir. Çocuk Ulusal Stratejisi (2008-2018), Bulgaristan'daki çocuk haklarıyla ilgili ana stratejik belgedir. Ulusal strateji, Bulgaristan'daki çocukların haklarını ve esenliklerini iyileştirmeye yönelik öncelikli yönergeleri ve eylemleri belirlemiş, çocuklar ve gençler için kapsamlı bir eylem planı hazırlamayı amaçlamıştır. 2008-2018 ulusal stratejisi

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

çocuk koruma öncelikleri arasında çocuklara alternatif bakım, çocukların istismar, şiddet ve sömürüden korunması ve çocuk suçluların adil ve hukuka uygun muamele görme haklarını belirlemiştir.

"Bulgaristan Cumhuriyeti'nde Çocukların Kurum Dışılaştırma Vizyonu" 2010-2025 Ulusal Stratejisi, kurumsal bakımdan toplum bakımına geçiş için bir politika tanımlamakta ve aile temelli olmayan bakım yapılarından yatırımların kesilmesi için bir yol haritası belirlemektedir. Strateji, uygulanması için bir eylem planı ile desteklenmiştir. İlki 2010 yılında kabul edilmiş ve bunu yıllık izleme raporları izlemiştir. Ekim 2016'da ikinci bir eylem planı kabul edilmiştir. Strateji halen uygulanmaktadır.

Çocuk Koruma Yasası

Çocuk Koruma Yasası (ÇKY), Bulgaristan'da çocuk koruma sisteminin oluşturulmasının başlangıcında yer almaktadır. Yasa, doksanların sonlarında Bulgaristan'daki çocuklar için büyük bir sorun teşkil eden - o dönemde çocuk nüfusunun %2'sine tekabül eden - ebeveyn bakımına sahip olmayan çocukların yüksek oranda kurum bakımına yerleştirilmesi sorununa bir yanıt olarak kabul edilmiştir.

Kanun çocuk korumasını; "her çocuğun haklarını garanti altına almak için yasal, idari ve diğer önlemler sistemi" olarak tanımlamaktadır. Bununla birlikte, Kanun'un fiili kapsamı daha dardır, çünkü esas olarak hem aile ortamlarında hem de onların dışında risk altındaki çocuklara yönelik koruma tedbirlerini belirlemektedir. Bu haliyle, çocukların alternatif bakımına ilişkin Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'de yer alan hükümleri yerleştirmektedir. Kanun, 2003 yılında, tüm çocukların korunma hakkına sahip olduğunu ve risk altındaki çocuklara özel koruma sağlandığını belirleyen büyük değişiklikler geçirmiştir. 2006 yılında yapılan değişiklikler, çocuk korumaya yönelik devlet politikasının Kanun ilkelerine göre geliştirilen ve Ulusal Meclis tarafından kabul edilen Çocuk Ulusal Stratejisi temelinde yürütülmesini şart koşturmuştur. Hazırlanan bu strateji belgesi Bulgaristan çocuk koruma sistemine yön vermesi bakımından oldukça önemlidir.

Çocuk koruma organları, Devlet Çocuk Koruma Kurumu Başkanı, Çalışma ve Sosyal Politika Bakanı, İçişleri Bakanı, Eğitim ve Bilim Bakanı, Adalet Bakanı, Dışişleri Bakanı, Kültür Bakanı, Sağlık Bakanı ve Belediye Başkanlarıdır. Bu sektörler arası iş birliği, Şiddet Mağduru veya Şiddet Riski Altındaki Çocuklara İlişkin Durumlarda İş Birliği Koordinasyon Mekanizması'nda da öngörülmüştür. Bununla birlikte, Okul Öncesi ve Okul Öncesi Eğitim Yasası çocuk koruma sistemindeki sorumluluk payını alan Eğitim ve Bilim Bakanlığı dışında, çocuk koruma diğer sektörel yasalara ve uygulama yönetmeliklerine tam olarak entegre edilmemiştir.

Sosyal Yardım Yasası

Sosyal Yardım Yasası, ihtiyaç sahibi kişilerin hak sahibi olduğu sosyal yardımları belirleyen genel bir yasadır ve nakdi/ayni yardım ile sosyal hizmetler arasında ayırım yapmaktadır. Sosyal Yardımlaşma Kurumu ve belediye düzeyindeki Sosyal Yardım Müdürlükleri aracılığıyla sosyal yardımların sağlanmasına ilişkin sorumluluğu

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

belirlemektedir. Çocuk Koruma Kanununda yer alan çocuk koruma tedbirlerinin uygulanmasında kullanılan sosyal hizmetlerin oluşturulmasını sağlamaktadır.

Kanun kapsamında ailelerin yaşlarına, mesleklerine (okula devam edip etmemelerine), yetim veya akraba/koruyucu bakımda olmalarına göre aileler için sosyal yardım alma haklarını düzenlemektedir.

Kanun kapsamında çocuk merkezli faaliyet gösteren kurumsal yapılar ve düzenlemeler şu şekilde sıralanmaktadır:

- Evde sosyal hizmetler
- Gündüz bakım merkezleri (engelli çocuklar için)
- Konut sosyal hizmetleri: çocuklar için aile tipi merkezler dâhil
- Anne ve bebek üniteleri
- Sokak çocukları merkezi
- Koruyucu aile

Uzmanlaşmış kurumlarda sağlanan çocuk odaklı sosyal hizmetler, çocuklara yönelik evleri veya ebeveyn bakımını içerir.

Yönetmelik kapsamında ihtisaslaşmış kurumlarda sağlanan sosyal hizmetler ile yer ve tesislerle ilgili toplum temelli hizmetler için asgari standartları belirlemektedir. Aşağıdakilerle ilgili standartları kapsamaktadır:

- Erişilebilirlik, ev ortamı, oda düzenlemeleri
- Yemek
- Sağlık hizmeti
- Eğitim
- Boş zaman ve kişisel iletişim organizasyonu
- Uzman personel için kriterler

Ayrıca kanunda, engelli çocuklar ve gençlere yönelik aile tipi kurumlar için ek standartlar belirlenmektedir. Bunlar esas olarak sağlık hizmetleriyle ilgilidir ve Sağlık Bakanlığı tarafından oluşturulmakta ve denetlenmektedir.

Yeni Sosyal Hizmetler Kanununun (2019) temel hükümleri

Yardım Yasası ve Engelliler Yasası ile paralel olarak yeni bir Sosyal Hizmetler mevzuatı kabul edilmiştir. Yeni yasa 22 Mart 2019'da kabul edilmiştir ve 1 Ocak 2020'de yürürlüğe girmiştir. Yasada çocuğa özgü değişiklikler ile ilgili daha belirgin olanlar şunlardır:

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

1. Koordinasyon mekanizmalarının düzenlenmesi:
 - a. Doğumdan sonra çocuğun terk edilme riskinin acil olması durumunda
 - b. Engelli bir çocuğun terk edilmesi durumunda
 - c. Şiddet durumunda
 - d. Şiddet veya sömürü mağduru bir çocuğun korunması durumunda
2. Kalan tüm kurumları net ve sabit sürelerle kapatmak ve son çare olmadığı sürece 3 yaşından küçük çocukların yatılı bakıma yerleştirilmesinin yasaklanması.

Ulusal Çocuk Stratejisi (2008-2018)

Aile ortamının öneminin vurgulandığı ve kurum bakımının sonlandırılmasını hedefleyen bu belge de aşağıdaki odak alanlarını vurgulamaktadır.

1. Aile ortamı, öncelik olarak çocuk yetiştirme rolünde ebeveynlere verilen destek, çocuklar ve aileler için toplum temelli hizmetlerin boşluklarını doldurmanın önemi, günlük bakım hizmetlerini desteklemek için hükümet politikalarına duyulan ihtiyaç, belediye düzeyinde ebeveynlere yasal yardım ve sosyal yardım öncelikler arasındadır.
2. Çocuklara öncelik olarak sağlanacak alternatif bakım, akrabalık ve aile temelli bakım, koruyucu bakım, kurum bakımına kıyasla koruyucu bakımdır. Kurumlarda ve standartlarda daha kaliteli bakım sağlamak ve kurum dışılaştırmaya devam etme önceliklidir. Bu öncelikler, Çocukların Alternatif Bakımına İlişkin Kılavuz İlkeler ile özellikle çocukların alternatif bakımı için seçenekler geliştirilirken "aile ve toplum temelli çözümlere" öncelik verilmesi gereken uygunluk ilkesi ile uyumludur.

Çocuklara Karşı Şiddete Yaklaşım

Çocuğun herhangi bir nedenle aile içi şiddete maruz kalması halinde mahkeme tarafından alınacak tedbir kararları uyarınca şiddet uygulamayan ebeveyn yanında veya geçici bakım altına alınmasına karar verilebilir.

Ebeveyn Bakımı Olmayan Çocuklar

Aile kanunu, 131. maddesinde ebeveynlerin ve çocukların aile ortamındaki haklarını ve ebeveyn haklarının kısıtlanabileceği veya sonlandırılabilirdiği koşulları belirler. Aynı maddeye göre, ebeveynin davranışının çocuğun kişiliğini, sağlığını, eğitimini veya malını tehdit etmesi halinde ebeveyn hakları sınırlandırılabilir; ebeveyn haklarının sınırlandırılması ve/veya geri alınması bölge mahkemesi tarafından kararlaştırılmalı ve çocuğun yüksek yararına olmalıdır. 131. madde ayrıca, gerekirse çocuğun ailenin dışına yerleştirilebileceğini de öngörmektedir. Aşağıda sunulduğu gibi, Çocuk Koruma Yasası, aile dışında ve aile temelli bakımda, ayrılma ve yerleştirmenin en son çare olması gerektiğini ayrıntılı olarak düzenlemektedir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Çocuk Koruma Yasası

Çocuk Koruma Yasası'nın 4. maddesi, çocuk koruma önlemlerinin uygulanabileceği yolları listelemektedir. Bu yollar, çocuğa aile ortamında sağlanan yardım, destek ve hizmetleri, biyolojik ailelerin dışında akrabalık bakımında, koruyucu ailelerde, yerleşik tipte hizmetlerde ve uzmanlaşmış kurumlarda bakıma alınan çocukların evlat edinilmesini ve yerleştirilmesini içermektedir. Diğer koruma önlemleri arasında polis koruması, devlet tarafından hukuki yardım ve engelli çocuklara yönelik özel bakım da yer almaktadır.

Madde 5 de ayrıca, risk altındaki çocuklara hem terk edilmelerini önlemek hem de yeniden entegrasyonlarını desteklemek için özel koruma sağlanması gerektiğini belirlemektedir. Ayrıca, 25. ve 26. maddelere göre, çocuğun aile dışına yerleştirilmesi, acil olarak aile yanından alınmasının gerekli olduğu durumlar dışında, aile içindeki tüm koruma olanakları tükendikten sonra, bölge mahkemesi tarafından emredilen son çare bir önlem olmalıdır.

Bulgaristan çocuk koruma sistemi mevzuatı, genel olarak herhangi bir ihmal, istismar durumu olmadığında çocuğun ebeveynleri ile yaşamasına öncelik vermektedir. Bu konuda aileye verilecek destekler bazı durumlarda yeterli olmasa da mevzuatın amacına uygun olarak düzenlenmiştir.

2003 yılında kararname ile kabul edilen çocukların terk edilmesi ve kurumlara yerleştirilmesini önlemeye ve yeniden entegrasyonuna yönelik tedbirlerin uygulanmasına ilişkin hüküm ve koşullara ilişkin yönetmelik, yakın zamanda değiştirilmiştir (30 Nisan 2019 tarihinde kabul edilen Bakanlar Kurulu Kararnamesi). Yeni doğanlara, terk edilmenin ve kurumlara yerleştirilmelerinin önlenmesine özđün bir şekilde odaklanmıştır. Yönetmelik aslında alternatif bakımı gereksiz kılmak yerine çocukların kurumlara yerleştirilmesini önlemeye yöneliktir. Bununla birlikte, yeni değiştirilen versiyonda, 4. ve 6. maddelerde tanımlanan terk edilme riskleri, çocuğun ebeveynlerinden ayrılmasını engelliyor gibi görünmektedir. Özellikle, terk edilme riskine dair bir sinyal aldıktan sonra, sosyal hizmet uzmanı bir anket yapmak ve bir sosyal rapor hazırlamak zorundadır. Sosyal rapor, bu risklerin mevcut olup olmadığına dair bir sonuç içermeli ve uygun önlemler önermelidir (yeni madde 10). Sosyal rapor şablonuna göre, bu önlemler toplum temelli hizmetlere yönlendirmeyi, ebeveynlere / bakıcılara tavsiyede bulunmayı, ebeveynlere pedagojik, psikolojik ve yasal yardım sağlamayı veya terk edilmeyi önlemek için önlem almayı içerebilir. Bu nedenle bunlar öngörülen tek önlem değildir, ancak yine de evde bakım dışında yerleştirmeye karşılıklı gelmektedir.

Yönetmelik ayrıca bir çocuğun biyolojik ailesiyle yeniden bir araya gelebileceği koşulları da belirlemektedir. Sosyal yardımın hem aile hem de çocuk üzerinde bir değerlendirme yapmasını öngörmekte, yeniden birleşme kapsamında aynı zamanda çocuğun yüksek yararından da bahsedilmektedir (madde 17 (5)).

2010-2025 Ulusal Kurum Dışlaştırma Vizyonu Stratejisi, özünde 15 yıl içinde 137 çocuk bakım kurumunun tamamının kapatılması ve çocukların biyolojik ailelerine mümkün olduğunca yeniden bir araya getirilmesi yönündedir. Strateji ayrıca, önleme, erken müdahale, aile desteği ve bir ailede veya aileye yakın bir ortamda

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

alternatif bakım sağlamaya odaklanarak çocuk bakımı felsefesinde büyük bir değişimi desteklemeyi amaçlamaktadır. Strateji, yetkisini Çocukların Alternatif Bakımı için Kılavuz'dan aldığını ve bunlarda belirtilen tüm ilkeleri, yaklaşımları ve önlemleri kullandığını belirtmektedir.

Gereklilik ilkesi, çocukların biyolojik aileleriyle yeniden birleştirilmesi yoluyla ele alınmaktadır. Bu unsurlar, örneğin, yeniden birleştirme önce aile kapasitesinin değerlendirilmesi ihtiyacını, bireyselleştirilmiş bir bakım planı olmaksızın yeniden birleştirmenin olmaması gerektiğini, kurum bakımından çıkarmanın kalıcı hale gelmesi için çaba gösterilmesi gerektiğini içermektedir.

Uygunluk ilkesi de stratejide açıkça belirtilmemiştir. Bunun unsurları, çocuklar için kurum bakımın sonlandırılması ile ilgili olarak verilmiştir. Çocuklar öncelik olarak ve bunun biyolojik aileleri veya akrabalarıyla mümkün olup olmadığına bakılmaksızın bir aile ortamına yeniden yerleştirilmelidir. Koruyucu bakım ve evlat edinen ebeveynler sonra gelmelidir. Aile temelli bakım mümkün değilse, küçük ölçekli kurum bakımı düşünülebilir. Çocuklar mümkün olduğu kadar karar alma sürecine dâhil edilmelidir.

Resmi bakımdaki (aile ortamında ve kurumsal hizmetlerdeki) çocuk sayısını azaltma stratejisinin başarısızlığını kabul eden "Bulgaristan'daki Çocukların Kurum Dışlaştırılması Vizyonu" Ulusal Stratejisinin uygulanmasına yönelik 2016 Eylem Planı, önleme ve erken müdahaleye veya başka bir deyişle gereklik ilkesine çok daha güçlü bir şekilde odaklanmaktadır. Özellikle, hedeflerinden biri, "bir aile ortamına erken müdahale ve ebeveynlerden ve biyolojik aileden ayrılmanın önlenmesi için etkili ve verimli bir program ve hizmet sistemi" oluşturulmasını sağlamaktadır.

Ayrıca güncellenen eylem planının spesifik hedeflerinin bir önceki aşamaya göre daha büyük ölçüde risk önleme ve erken müdahaleye yönelik olduğu göz önüne alındığında, planın hedef grubunun sadece şu anda ihtisaslaşmış kurum bakımına yerleştirilmiş çocukları değil, risk altındaki veya potansiyel risk altındaki tüm çocukları içerdiğini açıkça görülmektedir. Planın hedef grupları arasında ebeveynler ve aileler yer almaktadır.

Güncellenen plan, aşağıdakiler de dâhil olmak üzere bazı önlemleri öngörmektedir:

- Çocuk aile yanında iken erken müdahale ve önleme için sosyal ve bütüncül hizmetler;
- Biyolojik ebeveynleri tarafından yetiştirilmeyen risk altındaki çocuklara aile ortamında bakım sağlanmasına yönelik tedbirler ve çocuklar için tıbbi ve sosyal bakım için çocuk evlerinin kademeli olarak kapatılması;
- Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar ve bakım sisteminden ayrılan çocuklar için evlere yerleştirilen çocuklara yönelik sosyal hizmetler ve toplum desteği;
- Özel gereksinimli çocuklar için entegre sosyal ve sağlık hizmetlerinin sağlanmasına yönelik tedbirler.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

5.3.2. Bulgaristan'da Alternatif Bakım Hizmetleri

Bulgaristan'da kurum bakımına yerleştirilen çocukların sayısında önemli bir düşüş (%80'den fazla) olmuştur. 2009'da 7.587 çocuk kurum bakımı altındayken 2016'nın başında bu sayı 1.495 çocuğa düşmüştür.

Çocukların Bulgaristan'da alternatif bakıma girmesinin iki ana nedeni yoksulluk ve engelliliktir. Bunun nedeni genellikle engelli çocukların ebeveynlerinin çocuklarına bakım sağlama konusunda yeterince desteklenmemesidir. Savunmasız ailelerin toplum temelli hizmetlere erişimi olmasına rağmen, bunlar yeterli değildir ve daha fazla kapasite ve hizmet kalitesi gerektirmektedir. Bulgaristan'da 2015'te 87 kurumda 2.721 çocuk bakım altındayken, bu sayı 2016'nın başında 47 kuruma ve 1.495 çocuğa inmiştir. Bu Düşüşe rağmen, üç yaşın altındaki 726 çocuk hala Çocuk Mediko-Sosyal Bakım Evlerinde kalmaktadır. Kanunla ihtilafa düşen ve suça sürüklenen 200'den fazla çocuk hala kurum bakımında kalmaktadır ve bu çocuklara ait sayılar resmi istatistiklerde hesaba katılmamaktadır¹⁴.

2015 yılında 2.382 çocuk, Bulgaristan'da *Küçük Grup Evleri* (Small Group Homes - SGH) olarak adlandırılan 253 *Aile Tipi Yerleştirme Merkezine* (Family-Type Placement Centres - FTPC) yerleştirilmiştir. Sadece 2014 ve 2015 yılları arasında, FTPC'lerin 135'i engelli çocukları, ergenleri ve 18 yaş üstü gençleri barındırmıştır. FTPC'ler iyi bir niyetle, çocukların bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak için hızla inşa edilmesine rağmen, kurumsal bakımdan FTPC'lere geçiş her zaman başarılı olamamıştır. Geçici bir önlemden ziyade, FTPC'ler çoğunlukla büyük kurumlara kalıcı bir alternatif olarak görülmektedir. Personelin yeterli eğitimi almaması, kurumun ve personelin yeterince denetlenmemesi ve personele düşük ücret verilmesi ve her evde ortalama 15 çocuğun kalması sağlanan bakımın kalitesini tehlikeye atmaktadır. Ayrıca çocuklara bağımsız yaşama geçişlerinde yardımcı olacak yeterli destek sağlanmamaktadır.

Ekim 2016'da kabul edilen Ulusal Stratejinin uygulanmasına yönelik 2016-2020 dönemi Eylem Planı aşağıdaki önlemleri getirmiştir:

- Önleme hizmetleri,
- Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için aile temelli bakım,
- Ebeveyn bakımından yoksun çocuklar için kurumların kapatılması,
- 0-3 yaş arası çocuklar için evlerin kademeli olarak kapatılması,
- Gençler için bağımsız yaşama başarılı geçişin sağlanması,
- Engelli çocuklar için sosyal ve tıbbi hizmetlerin sağlanması,
- Çocuk haklarının güvence altına alınması için sistemin etkinliğinin artırılması,
- Çocuklara hizmet sağlamak için gereken altyapının oluşturulmasına yönelik önlemler.

¹⁴ <https://www.openingdoors.eu/bulgaria-updates-its-action-plan-on-deinstitutionalisation/>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Son gelişmeler:

- Bulgaristan'da kurum bakımındaki çocukların %49'u 0-3 yaş arasındadır.
- 2015 yılında Bulgaristan'da akraba bakımında 6.463 çocuk ve koruyucu ailede 2.323 çocuk vardır.
- 2016 yılı itibari ile engelli çocukların tümü aile temelli bakıma yönlendirilmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

6. ÇOCUK VE AİLELER İÇİN RİSK DEĞERLENDİRME ARAÇLARI

Risk değerlendirme araçları çocuğun güvenliğine ve refahına yönelik önemli, açıkça gözlemlenebilir tehditler hakkında sistematik bilgilerin toplanmasına yarayan araçlardır. Amaç, bir çocuğun yakın gelecekte kötü muameleye maruz kalma olasılığının derecesini belirlemektir. Birçok çocuk refahı kurumu, çalışanların aileleri değerlendirmesine yardımcı olmak için güvenlik veya risk değerlendirme araçları kullanmaktadır. Bu araçlar, çocuğa yönelik mevcut ve gelecekteki zararı değerlendirmek için bir yapı sunabilir. Bununla birlikte, tek başlarına kullanıldıklarında, ailenin kapsamlı bir değerlendirilmesinin yapılmasına yardımcı olamamaktadır. Bu araçların hizmet planlamasında ve vakanın devam eden ilerlemesini izlemede etkili oldukları kabul edilmektedir.¹⁵

6.1. Çocuk Koruma Alanında Özel Olarak Geliştirilmiş Risk Değerlendirme Araçları

Bu rapor özellikle Avrupa Birliği Ülkeleri içerisinde kullanılan risk değerlendirme araçlarına odaklanmaktadır; ancak alan yazında ABD'nin farklı eyaletlerinde kullanılan araçlar da mevcuttur. Son 20 yıldır ABD, çocuk koruma alanında standardize edilmiş risk değerlendirme araçlarını kullanmayı benimsemiştir. ABD'de en çok kullanılan araçlar aşağıda sıralanmıştır (Cuccaro- Alamin vd., 2017).

6.1.1. Yapılandırılmış karar verme aracı

ABD Çocuk Güvenliği Dairesinde yapılandırılmış karar verme araçlarının (Structured Decision Making, SDM) kullanımına 2006 yılında başlanmıştır. SDM, çocuk koruma hizmetlerindeki profesyonellerin karar vermelerine yardımcı olmak için tasarlanmış uygulama araçları paketi olarak tanımlanmaktadır. ABD Wisconsin'deki Children's Research Center (CRC) tarafından geliştirilmiştir. SDM, aşağıdaki gibi özetlenen on bileşen içermektedir:

Müdahale Önceliği: Bir vaka bir çocuk koruma kurumuna sevk edildiğinde, bunun bir bildirim olarak kabul edilip edilmeyeceği ve eğer öyleyse, bir soruşturmanın ne kadar hızlı başlaması gerektiği konusunda bir karar verilmesine yardımcı olur.

Güvenlik Değerlendirmesi: Herhangi bir acil zarar tehdidi olup olmadığını ve hangi koruyucu faktörlerin mevcut olabileceğini belirlemek için, bir çocuğun ebeveynlerinden / bakım verenlerinden ayrılmadan önce, soruşturmanın başlangıcında kullanılır.

Risk Değerlendirmesi: Soruşturmanın sonunda tamamlanır ve uzun vadeli yeniden istismar ve ihmal olasılığını değerlendirmek için kullanılır. Bu değerlendirmeye dayanarak, çocuk için herhangi bir risk yoksa bir dava

¹⁵<https://www.childwelfare.gov/topics/systemwide/assessment/family-assess/safety/#:~:text=A%20safety%20assessment%20is%20the,maltreatment%20in%20the%20immediate%20future>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

kapatılabilir veya daha fazla müdahale için açılabilir. Dava daha fazla müdahale için açılırsa, bu araç risk düzeyine göre (örneğin, yüksek, orta veya düşük) bir "hizmet düzeyi" kararının tahsis edilmesine yardımcı olur.

Ailenin Güçlü Yönleri ve İhtiyaç Değerlendirmesi: Bir soruşturma sonunda tamamlanır ve bir ailenin ihtiyaç duyduğu hizmetleri belirlemek ve vaka planını yürütmek için kullanılmaktadır.

Çocuğun Güçlü Yönleri ve İhtiyaçları Değerlendirmesi: Bir soruşturma sonunda tamamlanır ve çocuğun ihtiyaç duyduğu hizmetleri belirlemek ve vaka planını yürütmek için kullanılmaktadır.

Sınıflandırma ve Hizmet Standartları: Çocuğun ve ailenin risk ve ihtiyaç değerlendirmeleri tamamlandıktan sonra tamamlanır ve aktif kalacak vakalar için belirli hizmet seviyelerini ayırt etmek için kullanılır.

Risk/İhtiyaçların Yeniden Değerlendirilmesi: İlerlemeyi ölçmek, hizmet düzeyini ayarlamak, vaka planını değiştirmek ve vakanın kapatılmasına ilişkin kararlar vermek için her 3 ila 6 ayda bir kullanılmaktadır.

Yeniden Birleşme Değerlendirmesi: Aile harici bakımdaki bir çocuğun ebeveynleriyle yeniden birleşmesi düşünülduğünde tamamlanmalıdır. Risk ve güvenliği, vaka planı ve ziyarete uygunluğu yeniden değerlendirmek için kullanılır.

İş Yükü Yönetimi: İhtiyaç duyulan personel sayısını değerlendirmek ve iş yükü tahsisine yardımcı olmak için sürekli olarak kullanılır.

Yönetim Bilgileri: Kalite güvencesini, planlamayı, değerlendirmeyi ve bütçelemeyi izlemek için sürekli olarak kullanılır (Gillingham, 2009).

6.1.2. Almanya'nın Bavyera Eyaleti Gençlik Dairesi Risk Değerlendirme Aracı

Bavyera Eyaleti Gençlik Dairesi bir proje kapsamında geliştirdiği değerlendirme aracını internet sitesinde yayınlamış ve uzmanların kullanımına sunmuştur. Risk tanı tabloları için belirlenen genel özelliklerin altında detaylandırılmış kriterler ve kriterlerin her yaş için tanımlanmış, gözlemlenmesi gereken maddeleri bulunmaktadır. İlk bölüm genel değerlendirmeleri içermekte, ikinci bölüm riskleri ölçmekte, üçüncü bölüm belirlenen riskler için somut örnekler ve yaşa özel değerlendirme maddeleri içermektedir.¹⁶

Çocuklar için temel bakım

1. Tıbbi bakım

1.a. Ciddi yaralanma

¹⁶https://www.blja.bayern.de/imperia/md/content/blvf/bayerlandesjugendamt/schriften/sozialpad_diagnose-tabelle_hilfeplan_anhang.pdf

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- 1.b. Kendi kendini yaralama
- 1.c. Kronik hastalık
- 2. Beslenme**
 - 2.a. Yeterince beslenmiyor
 - 2.a.1. Somut örnekler
 - 2.a.2. Yaş a özel örnekler
 - 0-3 yaş arası çocuklar için not: Çocuk çok az sıvı ve yiyecek alıyor
 - 3-6, 6-14 yaş arası çocuklar için not: Çocuk katı yiyecek almıyor, sıcak yiyecek yiyemiyor
 - Ergen diyetinin yetersiz olması
 - 14-18 yaş arası gençler için not: Düşük kilo
- Ayrıca: Ekteki ölçeği uygulayın (Burada beslenmenin değerlendirilmesi için özel ölçekler verilmiştir.)
- 2.b. Yeterince besleniyor
- 3. Hijyen**
 - 3.a. Vücut bakımı yetersiz
 - 3.b. Bakımlı görünüyor
 - 3.c. Kıyafeti uygun
- 4. Gözetim**
 - 4.a. Yetersiz gözetim
 - 4.b. Riskli yerlere gidiyor
 - 4.c. Yaş a uygun gözetim yapıyor
- 5. Barınma**

Aile durumu
- 6. Ailenin ekonomik durumu**
- 7. Konut durumu**
- 8. Ebeveynlerin sağlık durumu**
- 9. Ebeveynlerin yetiştirme davranışı**
- 10. Ebeveynlerin iş birliği**
- 11. Çocuğun gelişim alanlarının değerlendirilmesi**
- 12. Bilişsel gelişim**
- 13. Sosyal davranış**
- 14. Ebeveyn ile ilişkileri**
- 15. Aile ilişkileri**
- 16. Eğitimle ilgili düşünceleri**
- 17. Gelişimin teşviki**
- 18. Hayat hikâyesi**
- 19. Entegrasyon**

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

6.2. Farklı Amaçlar İçin Geliştirilmiş Standardize Edilmiş Bazı Araçlar

1. Youth Level of Service/Case Management Inventory - Screening Version (YLS/CMI-SV)

Bu araç, suçta sürüklenmiş gençler için tekrar suç işlemeye maruz kalma riskini ve ihtiyaçlarını, müdahale alanlarını belirlemek için tasarlanmıştır (Hoge ve Andrews, 2004). YLS / CMI altı bileşen içerir. Bunlar; risklerin ve ihtiyaçların değerlendirilmesi, risk faktörlerinin özeti, diğer ihtiyaçların değerlendirilmesi, müracaatçının genel risk zemin seviyesinin değerlendirilmesi, temas düzeyi, vaka yönetimidir.

2. Structured Assessment of Violence Risk in Youth (SAVRY)

Bu değerlendirme aracı 24 maddeden ve 3 modülden oluşmaktadır. Bu üç modül ise özgeçmiş, sosyal/bağlamsal, bireysel/klinik olmak üzere sınıflandırılmakta, 12-18 yaş arası suçta sürüklenmiş çocukları değerlendirmede kullanılmaktadır (Borum, Bartel ve Forth, 2006).

3. Youth Actuarial Risk Assessment Tool for First-Time Offending (Y-ARAT-FO)

Hollanda'da geliştirilen bu araç, sadece polis kayıtları analiz edilerek gençler arasında ilk defa suç işlemenin risk faktörlerini ortaya koymuştur. Bu araç, rehabilitasyondan ziyade, koruyucu önlemlerin alınmasında kullanılmaktadır (Assink, van der Put ve Stams, 2016).

4. Juvenile Sexual Offender Assessment Protocol (J-SOAP-II)

Çocuklar ve gençler arasında cinsel suç ve yetişkinlerde cinsel suç literatürüne dayanarak geliştirilmiştir. Revize edilen ölçeğin ilkinde 26, ikincisinde 28 madde bulunmaktadır. Alt ölçekler dürtü ve kaygı, anti sosyal ve dürtüsel davranış, klinik müdahale ve toplumsal uyum konularını içermektedir (Prentky ve Righthand, 2003).

5. Multiplex Empirically Guided Inventory of Ecological Aggregates for Assessing Sexually Abusive Adolescents and Children (Ages 19 and Under) (MEGA)

MEGA 4-19 yaşlarındaki çocuklarda ve gençlerde (ör. erkek, kız, 12 yaşın altındaki çocuklar, düşük zihinsel işlev sahibi çocuklar/gençler) cinsel istismar davranış riskini değerlendirmek için geçerliği onaylanmış ve çapraz geçerliliği kanıtlanmış kapsamlı bir araçtır (Miccio-Fonseca, 2009; 2010).

6. Massachusetts Youth Screening Instrument (MAYSI-2)

Bu araç gençlerin potansiyel duygusal ve davranışsal problemlerini ortaya çıkarmak amacıyla ABD'deki 44 eyalette kullanılmaktadır (Grisso ve diğ., 2012). Bu ölçeğin içerisinde alkol ve madde kullanımı, öfke ve asabiyet, depresyon ve anksiyete, somatik şikâyetler, intihar eğilimleri ve travmatik deneyim modülleri bulunmaktadır. 15

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

dakikada uygulanabilen bu test, hem pratiktir, hem de uygulanması, puanlanması ve yorumlanması özel bir eğitim ya da beceri gerektirmemektedir.

7. Substance Abuse Subtle Screening Inventory–Adolescent 2 (SASSI–A2)

12 - 18 yaş arasındaki ergenlerin madde kullanımı bozukluklarına ilişkin tarama yapmaya yarayan bu aracın uygulanması yaklaşık 15 dakika sürmektedir. Madde kullanımına dair doğrudan ve dolaylı sorular içeren bu tarama aracı okullarda, ruhsal sağlık alanında hizmet veren kurumlarda ve çocuk adaleti alanında sıklıkla kullanılan bir araçtır (Woodson, 2008).

8. Achenbach System of Empirically Based Assessment (ASEBA)

"Achenbach Ampirik Temelli Değerlendirme Sistemi" olarak bilinen, farklı disiplinlerden profesyonellere çocuk ve gençlerin yeterli ve uyum işlevleri ile sorun davranışlarını kısa sürede ve etkili bir biçimde değerlendirme kolaylığı sağlayan bu araç 6-18 yaş arası çocukların, duygusal ve davranışsal problemlerini değerlendirmek için geliştirilen bir dizi ölçekten oluşmaktadır. Ölçekler 100'den fazla ülkede kullanılmaktadır (Achenbach, 2015). Erol ve Şimşek (2010) tarafından Türkçeye de uyarlanan formlar; 6-18 Yaş Çocuk ve Gençler İçin Davranış Değerlendirme Ölçeği (CBCL/6-18), Gençler İçin Kendini Değerlendirme Ölçeği (YSR/11-18) ve Öğretmen Bilgi Formu'dur (TRF/6-18). Ölçeklerin, objektif puanlama olanağı sağlaması, verilerin kolaylıkla toplanabilmesi, karşılaştırılabilirliği, tekrarlanabilir olması ve sadece sorunlara değil çocuk ve gencin güçlü yanlarına ve yeterli alanlarına da yönelmesi nedeniyle, kuruluşlar ile ruh sağlığı araştırmalarında yaygın olarak kullanılmaktadır.

9. Behavior Assessment System for Children - Second Edition (BASC-2)

Bu araç, 2 ila 21 yaş arasındaki çocukların ve genç yetişkinlerin davranışlarını ve kişisel algılarını değerlendirmek için tasarlanmış bir tanı aracıdır. Üç modülden oluşan bu araç 16 alanda değerlendirme yapma fırsatı sunmaktadır (günlük yaşam aktiviteleri, işlevsel iletişim, adaptasyon, hiperaktivite, saldırganlık, liderlik, endişe, öğrenme sorunları, dikkat problemleri, sosyal beceriler, atipiklik, somatizasyon, davranış bozuklukları, eğitim becerileri, depresyon, geri çekilme) (Kamphaus vd., 2007).

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

7. ÇOCUK KORUMA HİZMETLERİNİN KALİTESİNİ DEĞERLENDİRME ARAÇLARI

Çocuk koruma hizmetlerinin kalitesinin değerlendirilmesi, izlenmesi ve politikaların çocuk refahına katkı sağlayacak en etkili şekilde planlanabilmesi önemlidir. Bu nedenle çocuk koruma hizmetlerine ilişkin düzenli bilgilerin toplanması ve bunların işlenmesi hizmet kalitesi göstergeleri arasında yer almaktadır. Bilgi toplama süreçlerini düzenlerken bazı ilkeler öne çıkmaktadır.

Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Bilgi toplama sistematik olmalıdır.
2. İzlenebilir olmalıdır.
3. Sisteme yönelik bir bakış açısı geliştirmek için farklı kaynaklardan farklı bilgiler toplanmalıdır.
4. Sadece nicel bilgiler değil nitel bilgiler de toplanmalıdır.
5. Gelen verilerin tekrarlı veri olup olmadığından emin olunmalıdır.
6. Bilgilerin doğruluğu teyit edilmelidir.
7. Değerlendirme sürecini şeffaf hale getirmek gerekir.
8. Tüm sistemlerle ilgili veri güvenliği önemlidir; çocuk koruma sistemleri için de kişisel veya hassas bilgilerin gizliliğini korumak gerekir.¹⁷

Bu bölümde çocuk koruma ve refah sistemlerine ilişkin kalite değerlendirme araçlarına örnek olabilecek uygulamalardan bahsedilecektir.

7.1. DataCare Projesi

Avrupa Komisyonu ve Avrupa Çocuk Garantisinin uygulanmasındaki ilerlemeyi ölçmek için ortak bir izleme çerçevesi geliştirilmektedir. Böylece üye devletlerin çocuk koruma ve sosyal içermeye ilişkin gelişimlerini bazı göstergelerle izleyebilmek amaçlanmaktadır. DataCare'in en önemli amacı, kuruluş bakımından aile yanında bakıma geçişi izleyebilmektir. DataCare projesinin sunduğu, Avrupa Birliğindeki ülkelerin hâlihazırda büyük ölçüde karşılaştırılabilir verileri topladığı birbiriyle bağlantılı dört gösterge vardır.

1. Belirli bir zamanda alternatif bakımda olan 0-17 yaş arası çocukların oranı (100.000 kişi başına)
2. Belirli bir zamanda kurum bakımdaki 0-17 yaş arası çocukların oranı (100.000 kişide)
3. Belirli bir zamanda aile temelli bakımda olan 0-17 yaş arası çocukların oranı (100.000 kişide)
4. Alternatif bakım sistemi içindeki çocukların toplam sayısına oranla kuruluş bakımında olan 0-17 yaş arası çocukların yüzdesi şeklinde sıralanabilir.

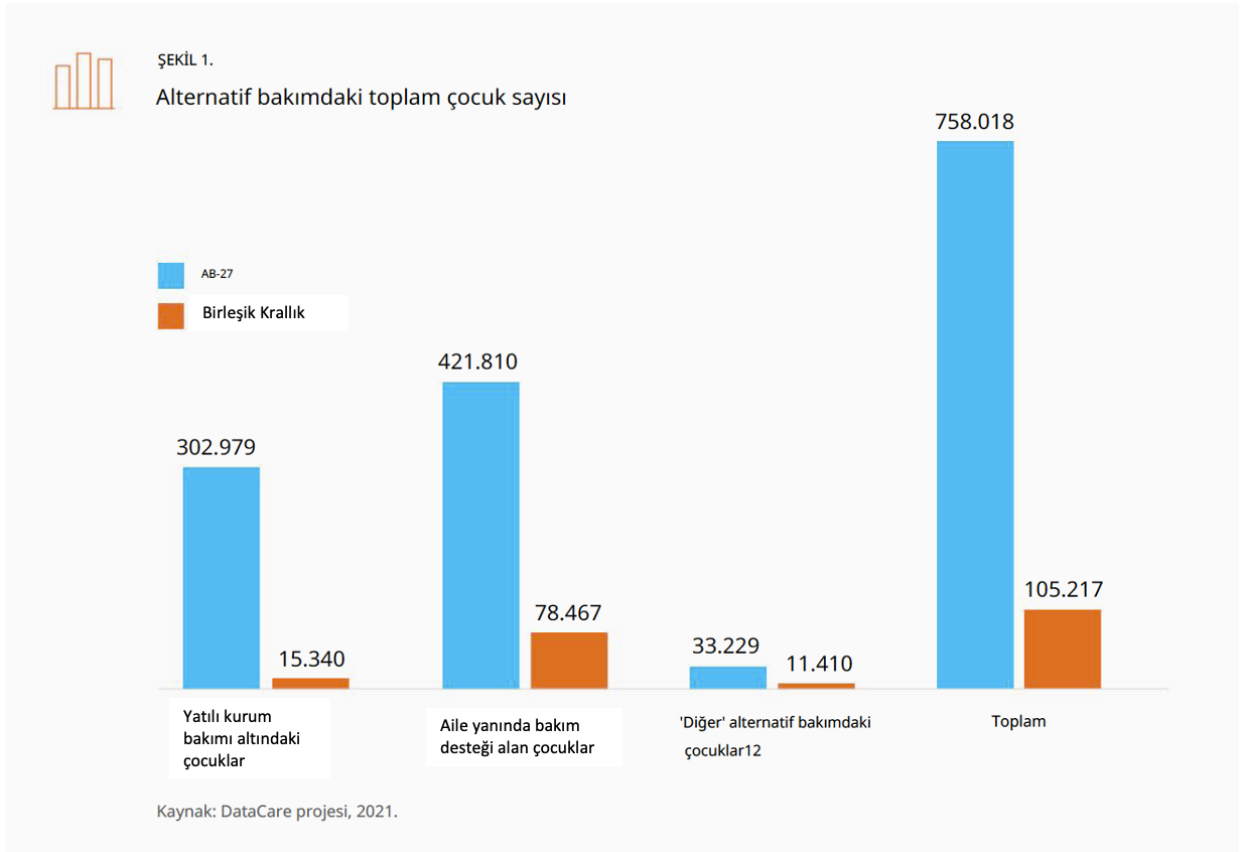
¹⁷<https://www.humanitarianresponse.info/sites/www.humanitarianresponse.info/files/documents/files/UNICEF%20Child%20Protection%20Assessment%20Tool.pdf>

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Bu göstergeler benimsendikçe, ortak bir tanıma ulaşmak ve AB genelinde diğer üst verileri uyumlu hale getirmek amacıyla verilerin karşılaştırılabilirliğini ve kalitesini iyileştirmeye yönelik AB üye ülkeleri ile çalışmanın devam etmesi amaçlanmaktadır. Süreç, DataCare projesinin yanı sıra AB ve küresel düzeydeki çalışma ve bulguların üzerine inşa edilmektedir. DataCare ile elde edilmiş verilerden üretilen bir grafik örnek olarak Şekil 6'da sunulmuştur. Grafiklerde kurum bakımı altındaki çocuklar, aile yanında bakılan çocuklar ve diğer alternatif bakım türlerinde bakılan çocukların sayıları verilmiştir.

Şekil 6. DataCare'den alınmış bir örnek grafik

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Datacare'in bilgi topladığı alanlar (yaş, cinsiyet, ırk, din, engellilik durumu, ailenin durumu, geliş nedeni, hangi yolla sisteme geldiği) ve ülkelerin durumunu gösteren bir grafik ise Şekil 7'de sunulmuştur.

Aşağıda listelenen veri noktaları anketlerde kapsanıyor mu?	Austriya	Belgium-F	Belgium-Gsc	Belgium-W.B.	Bulgaristan	Croatia	Cyprus	Czechia	Denmark	Estonia	Finland	France	Germany	Greece	Hungary	Ireland	Italy	Latvia	Lithuania	Luxembourg	Malta	Netherlands	Poland	Portugal	Romania	Slovakia	Slovenia	Spain	Sweden	UK-England	UK-NI	UK-Scotland	UK-Wales			
Temel veri																																				
1. Çocuklar	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
2. Yaş	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Yıllarda	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Yaş gruplarında	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Diğer (belirtiniz)																						X	X							X	X	X				
3. Cinsiyet	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Erkek	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Kız	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Diğer (belirtiniz)													X									X	X													
4. Menşe ülke	X	X		X	X	X					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Mevcut vatandaşlık	X	X		X	X	X					X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Göç durumundaki çocuklar	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Vatansızlık	X						X															X	X													
Diğer (belirtiniz)						X					X	X				X	X							X	X			X								
5. Etnisite	X						X						X												X					X	X	X	X	X	X	
6. Din							X																								X	X				
7. Engellilik durumu	X	X		X	X	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Engel yok	X		X	X	X	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Fiziksel engel				X	X	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Zihinsel engelli				X	X	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Öğrenme güçlüğü							X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Kronik hastalık							X	X			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Zihinsel sağlık sorunları				X	X	X	X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Diğer (belirtiniz)							X				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Aşağıda listelenen veri noktaları anketlerde kapsaniyor mu?	Austria	Belgium-F	Belgium-Gsc	Belgium-W.B.	Bulgarla	Croatia	Cyprus	Czechia	Denmark	Estonia	Finland	France	Germany	Greece	Hungary	Ireland	Italy	Latvia	Lithuania	Luxembourg	Malta	Netherlands	Poland	Portugal	Romania	Slovakia	Slovenia	Spain	Sweden	UK-England	UK-NI	UK-Scotland	UK-Wales	
8. Ebeveynlik durumu	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Her iki ebeveyn de yaşıyor	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Bir ebeveyn öldü	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
İki ebeveyn öldü	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ebeveynler yok, yer biliniyor	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Ebeveynler yok, yer bilinmiyor	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	
Ebeveynler bilinmiyor	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Diğer (belirtiniz)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Analitik veriler																																		
9. Katılım nedeni	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ebeveyn yok	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Suistimal	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
İhmal	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Madde bağımlısı ebeveynler	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Madde bağımlısı çocuk	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Davranış sorunları	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yoksulluk	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Evsizlik	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eğitime veya diğer hizmetlere erişim	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Engellilik	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Bilinmeyen	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Diğer (belirtiniz)	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
10. Kimin kararı ile alternatif bakıma alınıyor?	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Yargı sistemi	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Sosyal hizmet uzmanı	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tıp uzmanı	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Ebeveynler	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Çocuk	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

Şekil 7. Datacare'in bilgi topladığı alanlar ve ülkelerin durumunu gösteren şekil

Ülkelerin özel olarak alternatif bakıma ilişkin istatistiklerini gösteren bölümleri de bulunmaktadır. Bunun için Şekil 8 incelenebilir.

ÜLKE SİSTEMİ
Merkezi olmayan alternatif bakım ve veri sistemi – Bu ülkede alternatif bakım ve veri sistemleri merkezleşirilmiş mi, dağıtmış mı?
Alternatif bakımla ilgili veriler yayınlandı mı – Alternatif bakımla ilgili veriler yayınlanıyor mu?
Alternatif bakımdaki çocuklara ilişkin veri sistemi mevzuat kapsamında mı - Alternatif bakımdaki çocuklara ilişkin veri sistemi, gereksinimler ve kısıtlamalar da dahil olmak üzere yasada belirtilmiş mi?
Mevzuatta 'alternatif bakım' ile uyumlu kapsayıcı terim kullanılıyor mu – Ulusal dilde, 'alternatif bakım' gibi tüm alternatif bakım hükümlerini kapsayan bir terim var mı ve mevzuatta kullanılan bu kapsamın dışında hiçbir şey yok mu?
Resmi akrabalık bakımı, koruyucu bakımın bir alt bölümüdür – Resmi akrabalık bakımı, bakım hükümleri hiyerarşisinde koruyucu aile kapsamına giriyor mu?

Veri sistemi
☐ ☐ Alternatif bakımdaki çocuklara ilişkin veri sistemindeki yakın tarihli veya mevcut reform – Ülke, alternatif bakımdaki çocuklara ilişkin veri sisteminde reform yapıyor mu - veya yakın zamanda reform yaptı mı?
☐ ☐ Her bir çocuk için toplanan veri – Her bir çocuk için ayrı istatistik veri toplanmış mı?
☐ ☐ Kullanılan kişisel kimlik numaraları – Kişisel kimlik numaraları alternatif bakımdaki çocukları izlemek için kullanılıyor mu?
☐ ☐ Birden fazla kurum veri toplama yetkisine sahip mi – Alternatif bakımdaki çocuklara ilişkin veriler birden fazla kurum veya devlet dairesi tarafından mı toplanıyor?
☐ ☐ Bakım kalitesi ve sonuçları hakkında toplanan veriler – Çocuklar için bakım kalitesi ve sonuçları hakkında toplanan veriler var mı?

Toplanan Değişkenler
☐ ☐ Yaş
☐ ☐ Cinsiyet
☐ ☐ Refakatsiz çocuk durumu
☐ ☐ Vatansızlık
☐ ☐ Engellilik durumu
☐ ☐ Ebeveyn durumu – Anne ve babadan herhangi biri hayatta mı

Şekil 8. Ülkelerin alternatif bakıma ilişkin istatistikleri

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

7.2. TUSLA Performans ve Faaliyet Raporlama Sistemi

İrlanda'nın çocuk koruma sisteminden sorumlu kuruluş olan TUSLA, verilerin yönetimini ve duyurulmasını sağladığı oldukça gelişmiş bir ağa sahiptir. **TUSLA performans ve faaliyet raporlama sitesi** ve ilgili veri kataloğu, TUSLA Veri Yönetimi için geliştirilmiş temel unsurlardır ve TUSLA'daki açık veri ve veri yönetimi gelişmelerini kolaylaştırmak için uygulanmıştır. Bu faaliyet ve raporlama sitesi, 2017-2022 Hükümet Açık Veri Stratejisi gibi güncel girişimler doğrultusunda TUSLA'nın (önceden yayınlanmış) performans ve faaliyet verilerini daha modern, etkileşimli ve açık bir şekilde yayınlama kapasitesini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Site, TUSLA tarafından tutulan yayınlanmış performans ve faaliyetlerle ilgili verileri yeniden kullanım ve dağıtım için çevrimiçi bir formatta kolayca erişilebilir hale getirerek bu stratejiyi gerçekleştirmeyi amaçlamaktadır. Bu girişim, açık veri stratejisinin hedefleri doğrultusunda kamu sektörü verilerinin açık, ücretsiz ve yeniden kullanılabilir formatlarda yayınlanması yoluyla, yenilik, araştırma, analiz ve şeffaflığı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Sitedeki veriler sürekli olarak güncellenmekte ve TUSLA, inisiyatif doğrultusunda zaman içinde diğer onaylanmış ve uygun veri setlerini oluşturmaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

8. GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye’de uygulanan MS ve ÖD, standartların belirlenmesi açısından oldukça kapsamlı bir çalışmadır. Ancak sadece Çocuk Koruma Sistemi içerisinde bakım hizmetlerine yönelik standartları kapsamaktadır. Sistemden elde edilen bilgilerin izlenebildiği etkili bir ölçme ve değerlendirme sistemi kurulamamıştır. Yıllar içinde değişen çocuk profili, yaşanan afet nedeniyle farklılaşan sorunlar ve özellikle korunmaya ihtiyacı olan göçmen ve refakatsiz çocuk sayısının artması, var olan standartların farklı çocuk koruma alanları için özelleştirilerek genişletilmesi ihtiyacını doğurmuştur. AB’de uygulanan standartlar, alternatif bakım modelleri, çocuk ve aileler için risk değerlendirme araçları, çocuk koruma hizmetlerinin kalitesini değerlendiren araçların incelendiği raporun var olan standartlara ve uygulamalara olası katkısı değerlendirilmiştir.

8.1. AB’de uygulanan standartların MS ve ÖD’ye olan katkısının değerlendirilmesi

- AB tarafından önerilen standartlar, Çocuk Haklarının Geliştirilmesi ve Korunmasına Yönelik Avrupa Birliği Kılavuz İlkeleri tarafından geniş kapsamda ele alınmaktadır. MS'nin uzun vadeli ve sürdürülebilir hedefler belirleme kapasitesi bu standartlar sayesinde artırılmış, çocukların ve ailelerinin sisteme daha etkin katılımları sağlanmıştır. İlkeler ayrıca veri toplama ve bilgiye erişim süreçlerinin standardizasyonu ve kolaylaştırılması konusunda önemli bir katkı sağlamaktadır.
- ÇKÇG tarafından belirlenen standartlar, hem sosyal hizmet sunumu perspektifini yansıtmakta hem de acil durumlar ve göç sürecinde çocuk korumasına yönelik özel standartlar içermektedir. Bu durum, özellikle göç ve afetlerden etkilenen çocuklarla ilgili spesifik standartların belirlenmesine rehberlik edebilir. İstismar ve ihmal mağduru çocuklar, psikososyal sorunlar yaşayanlar, suça sürüklenenler, çalıştırılanlar, göçmen kamplarında yaşayanlar ya da mevsimlik tarım işçisi ebeveynlere sahip çocuklar gibi risk altındaki çocuklar için özelleştirilmiş standartların oluşturulması konusunda da belirleyici olabilir.
- ÇKÇG tarafından geliştirilen standartlar, savunuculuk, sistem yaklaşımı, yönetim, toplum temelli yaklaşımlar ve özellikle sektörler arası çocuk koruma yaklaşımı gibi alanlarda MS’ye yeni standartlar eklenmesi konusunda bir çerçeve sağlar.
- Çocuklar İçin Kalite Standartları, çocuk ve aile odaklı bakış açısının MS içinde yeniden değerlendirilmesi ve bakım sonrası süreçlerin standardize edilmesi için yol gösterici olabilir.
- İrlanda Çocuk Koruma ve Refahına İlişkin Standartlar, kaynak kullanımı, iş gücü, bilginin kullanımı gibi MS'nin güçlendirilmesi gereken alanlarda örnek olabilir.
- Finlandiya'da uygulanan çocuk koruma standartları, Türkiye'nin farklı mevzuatlarında yer alan çocukların yakınlarıyla teması sürdürme hakkı, alternatif bakım sonrası destek alma hakkı, denetim ve yasal korunma hakkı gibi konulara dair standartların oluşturulması konusunda destekleyici bir rol oynayabilir. Bunların paydaşlarla birlikte yürütölen çalışmalarla yerli sistemlere uyarlanması, çocuk koruma standartlarının daha etkin bir şekilde uygulanmasına yardımcı olabilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

8.2. AB'de uygulanan alternatif bakım modellerinin standartlar açısından katkısının değerlendirilmesi

- ÇHGM tarafından yayınlanan yönetmelikler ve yönergeler, alternatif bakım modelleri ile ilgili birçok standart barındırmaktadır. Özellikle yaş düzenlemesi ve özel gereksinimli çocukların bakım süreçlerinin düzenlenmesi gibi konularda, bu belgeler, bakım ve bakım sonrası uygulamaların standartlaştırılmasına yol göstermektedir.
- Finlandiya'nın çocuk koruma uygulamaları, eğitim ve sağlık sektörlerindeki iş birlikleri ve ortak çalışmalar aracılığıyla kapsayıcı bir çocuk koruma politikası geliştirmenin önünü açmaktadır. Mevcut iş birliklerinin artırılması ve geliştirilmesi konusunda yeni stratejiler sunmaktadır.
- Bulgaristan'ın çocuk koruma sisteminin ilk yıllarda kurumsal bakım modellerini ön plana çıkaran bir yapılanmaya sahip olduğu görülmüştür. Sonrasında, çocuk haklarına dair uluslararası belgelerin imzalanması ve bu belgelerin mevzuata entegrasyonunu takiben, aile yanında veya aile benzeri ortamlarda kalmaları yönünde çocuklar için ciddi adımlar atıldığı ve çocuk bakım kurumlarının sayısının en aza indirilmesinin hedeflendiği görülmüştür. Her ne kadar personel eksikliği ve maddi zorluklar yaşansa da, çocuk koruma sistemine dâhil edilen yeni mevzuat, evrensel standartlara uygun olacak şekilde hazırlanmıştır.

8.3. Çocuklar ve Aileleri için Risk Değerlendirme Araçları

- Küresel düzeyde uygulanan risk tarama araçları, farklı çocuk koruma alanlarında ön değerlendirme ve müdahale süreçlerinin standartlaştırılmasına katkı sağlayabilir. Bu araçlar, ÇHGM ve UNICEF iş birliği ile geliştirilen 'Karar Destek Mekanizmaları Rehberi'nin gelecek versiyonlarının oluşturulması için referans olabilir. Aynı zamanda projenin diğer bileşenlerinde kullanılacak araçların geliştirilmesine de katkı sağlar.
- Çocuk koruma sistemi, risk değerlendirmesi yapılmadan erken müdahaleyi sağlayacak bir mekanizmaya ihtiyaç duymaktadır. Bu durum, çocukların ve ailelerin karşı karşıya olduğu riskleri önceden tespit etme ve erken müdahale kabiliyetini artırır.

8.4. Çocuk Koruma Hizmetlerinin Kalitesini Değerlendirme Araçları

- Standartların uygulanabilirliğinin izlenmesi, müdahalelerin iyileştirilmesi, çocuk ve ailelerin risk durumlarının değerlendirilmesi ve politika geliştirme süreçlerine katkı sağlayacak bilgilere ulaşılabilmesi için, bir veri izleme sistemi geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle TUSLA'nın çocuk koruma alanında geliştirdiği veri toplama araçları, bu konuda etkili bir örnek oluşturmakta ve mevcut veri toplama sistemlerinin iyileştirilmesine yönelik fikirler sunabilir.
- TUSLA'nın her üç ayda bir verileri izleme ve şeffaf bir şekilde yayınlama pratiği, AB için de iyi bir uygulama örneği olarak görülebilir. Bu izleme sistemi, standartların geliştirilmesi ve uygulamada karşılaşılan

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

zorlukların takibi açısından oldukça yararlıdır. Bu tür bir sistem, ASHB'nin mevcut veri sistemlerinden alınan tecrübeler ve sahadan toplanan veriler ile geliştirilebilir ve MS ve ÖD'ye ilişkin veri değerlendirme sisteminin revize edilerek kullanıcı dostu hale getirilmesi yoluyla, standartlara uyumlu bir veri izleme sisteminin oluşturulması önerilebilir. Bu tür izleme sistemleri, politika yapıcılar için de etkili geri bildirimler sağlayabilir ve politika geliştirme süreçlerine önemli katkılar sunabilir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Achenbach, T. M. (2015). Achenbach System of Empirically Based Assessment (ASEBA). The Encyclopedia of Clinical Psychology. 1–8.
- ASHB (2013). Minimum Standartlar İzleme ve Değerlendirme Programının Uygulanmasına Dair Yönerge.
- ASHB (2014a). Çocuk Bakım Kuruluşları için Öz Değerlendirme Rehberi
- ASHB (2014b). Ebeveyn Bakımından Yoksun Çocuklar için Minimum Standartlar El Kitabı.
- Assink, M., van der Put, C. E., & Stams, G. J. J. M. (2016). The development and validation of an actuarial risk assessment tool for the prediction of first-time offending. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 60(7), 847-864.
- Bettercarenetwork (2022). Bulgaria: Country Fact Sheet. 11.08.2022 tarihinde <https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/Bulgaria.pdf> sayfasından alınmıştır.
- Borum, R., Bartel, P., & Forth, A. E. (2006). *SAVRY, Structured Assessment of Violence Risk in Youth: Professional Manual*. Psychological Assessment Resources, Incorporated.
 - Children First (2011). *Children First: National Guidance for the Protection and Welfare of Children*. Department of Children and Youth Affairs. Dublin: The Stationery Office.
- Cuccaro-Alamin, S., Foust, R., Vaithianathan, R., & Putnam-Hornstein, E. (2017). Risk assessment and decision making in child protective services: Predictive risk modeling in context. *Children and Youth Services Review*, 79, 291-298.
- CWA, Child Welfare Act. (2007). Erişim 13 Mart 2020. https://www.finlex.fi/en/laki/kaannokset/2007/en20070417_20131292.p d
- ÇKÇG (2015) Çocuk Koruma Minimum Standartları (Çev. Caner Çetiner, Ed. Kamil Kurtul). Erişim linki: https://inee.org/sites/default/files/resources/child_protection_minimum_standards_turkish_2013.pdf
- ÇKÇG (2019). Child Protection Working Group (CPWG).Minimum Standards for Child Protection inHumanitarian Action. Geneva, Switzerland. Erişim linki: https://alliancecpha.org/sites/default/files/technical/attachments/cpms_2019_final_en.pdf
- Çocuk Haklarının Desteklenmesi ve Korunmasına İlişkin AB Kılavuz İlkeleri (2017). Avrupa Birliği Delegasyonu Erişim linki: [EU Guidelines Rights of Child v5e.pdf](EU_Guidelines_Rights_of_Child_v5e.pdf) (avrupa.info.tr)
- Eğitim, Kültür ve Araştırma Genel Müdürlüğü (2017). Dünya Ülkeleri Ulusal Gençlik Stratejileri Raporu. Ankara: Gençlik ve Spor Bakanlığı
- European Commission (2017). Youth Policies in Finland. Finland Ministry of Social Affairs and Health (2020) Quality recommendation for child welfare.Publications of the Ministry of Social Affairs and Health 2020:28. ISBN 978-952-00-7184-4 erişim linki: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-7184-4>
- Gillingham, P. (2009). *The use of assessment tools in child protection: An ethnomethodological study*. University of Melbourne, Faculty of Medicine, Dentistry and Health Sciences.
- Grisso T, Fusco S, Paiva-Salisbury M, Perrault R, Williams V, Barnum R. (2012). The Massachusetts Youth Screening Instrument-version 2 (MAYSI-2):comprehensive research review. Worcester: University of Massachusetts Medical School.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir.

- Health Information and Quality Authority (HIQA) (2012). *National standards for the protection and welfare of children*
- Hoge, R. D., & Andrews, D. A. (2004). Youth Level of Service Case Management Inventory–Screening Version. *Unpublished document. Department of Psychology, Carleton University.*
- Kamphaus, R. W., VanDeventer, M. C., Brueggemann, A., & Barry, M. (2007). Behavior Assessment System for Children-Second Edition. In S. R. Smith & L. Handler (Eds.), *The clinical assessment of children and adolescents: A practitioner's handbook* (pp. 311–326). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Kurban, S. (2021). Çocuğun İyi Olma Hâlinin Gelişmesinde Sosyoekonomik ve Yönetsel Politikalar: Finlandiya Örneği. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 16(2), 26-43
- Miccio-Fonseca, L. C. (2009). MEGA: A new paradigm in protocol assessing sexually abusive children and adolescents. *Journal of Child and Adolescent Trauma*, 2, 124-141.
- Miccio-Fonseca, L. C. (2010). MEGA : An ecological risk assessment tool of risk and protective factors for assessing sexually abusive children and adolescents. *Journal of Aggression, Maltreatment, and Trauma*, 19, 734-756
- OECD (2019). PISA 2018 Results (Volume III): What School Life Means for Students' Lives, PISA. Paris: OECD Publishing
- Prentky, R., & Righthand, S. (2003). Juvenile Sex Offender Assessment Protocol-II (J-SOAP-II) Manual. NCJ 202316. Office of Juvenile Justice and Delinquency Prevention, Juvenile Justice Clearinghouse.
- Quality4Children (2007). Quality for children Standards for Out-of-Home Child Care in Europe
- Tusla (2021) Annual Review on the Adequacy of Child Care and Family Support Services Available, Erişim tarihi 28.08.2022, erişim linki: https://www.tusla.ie/uploads/content/Review_of_Adequacy_Report_2020_final_for_publication_Nov_20_21.pdf
- Tusla (2022) Monthly Service Performance And Activity Report, Erişim tarihi 28.08.2022, erişim linki: https://www.tusla.ie/uploads/content/Monthly_Service_Performance_and_Activity_Report_May_2022_V_1.0.pdf
- Tusla Web Site, Erişim tarihi 27.08.2022, erişim linki: <https://www.tusla.ie/services/alternative-care/residential-care/what-are-childrens-residential-services/>
- Tusla (2023) Monthly Service Performance And Activity Report, https://www.tusla.ie/uploads/content/Monthly_Service_Performance_and_Activity_Report_Jan_2023_V1.0.pdf
- Woodson, Joshua A., "Assessing the Reliability of Scores Produced by the Substance Abuse Subtle Screening Inventory (SASSI)

"Bu doküman Avrupa Birliği mali desteği ile oluşturulmuştur. Bu yayının içeriğinden yalnızca WEglobal liderliğindeki konsorsiyum sorumludur ve hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır."